

BARNAFRID
LINKÖPINGS UNIVERSITET

SOCIALDEPARTEMENTET
s.remissvar@regeringskansliet.se
kopia s.sof@regeringskansliet.se

Remiss: 2023-04-05
S2023/00244

Linköpings universitet - Barnafrids och tema Barns yttrande över *En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70)*

Sammanfattning

- Barnafrid ser i utredningen en ambitiös och framåtsträvande nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn och unga. Utredningen har identifierat brister och de många utmaningar som samhället står inför när det gäller att arbeta mot våld och utsatthet. Vi välkomnar också det proaktiva förhållningssättet som präglar utredningen och strategin.
- Förslaget till en nationell strategi visar på för stora brister och svagheter när det gäller mål och konkreta förslag för att kunna realiserats och genomföras.
- I sin helhet saknas en tydlig inriktning med genom- och uppföljningsbara mål.
- Endast ett fåtal åtgärder är så kallade hands-on aktiviteter som direkt vänder sig till de yrkesverksamma eller barn och unga utsatta för våld.
- Barnafrid ser hur avsaknad av vetenskaplig förankring i utredningen innebär att det saknas underlag för förslag av olika slag.
- Det är viktigt att föra samman de senaste decenniernas många utredningar och lagförslag för att säkerställa barns rätt till goda uppväxtvillkor- och miljö. Detta har inte gjorts utan snarare har bilden av ett splittrat arbete med avsaknad av tydlig inriktning av barnets rättigheter förstärkts.

- Barnafriad är starkt kritisk till valet att så starkt utgå från ett folkhälsoperspektiv. Våld mot barn och unga är en del av ett större samhällsproblem och kan inte lyftas ut som en separat problematik.
- En alltför tung byråkratisk organisation med Folkhälsomyndigheten som samordnande myndighet tillsammans med 27 aktörer jämte verksamheter inom civilsamhället sker på bekostnad av det arbete som ska genomföras på regional och lokal nivå.
- Effektiv bekämpning av våld förutsätter välfungerande och resurssatta samhällsstrukturer. Implementeringen av en nationell strategi kommer inte att bli effektiv om kända systemfel inte åtgärdas. Barnafriad vill även betona vikten av att arbeta med organisationskultur parallellt med jobbet att reformera strukturer.
- Satsningar i forskning och utvecklingsarbete välkomnas.
- Att det är viktigt att komma vidare med barnahusfrågan genom krav på certifiering, uppföljning, nationell styrning och kvalitetssäkring.
- Konsekvensanalyser är ytliga och måste ytterligare bearbetas. I utredningen har någon kostnadsberäkning av insatserna inte genomförts och effektanalyser är ytliga. Dessa behövs för prioritering mellan de olika förslagen.
- Tillgång och användning av tvärssektoriella indikatorer är en central komponent i måluppfyllelse.
- Barnafriad noterar med oro att inga förslag beaktar i tillräcklig utsträckning den somatiska ohälsan som våldsutövning kan medföra. Utredningen har helt förbiset det viktiga arbetet som landets barnhälsovård, barnmedicin, barnskyddsteam, medicinsk elevhälsa och tandvård m.fl. somatiska specialiteter gör.
- Det vore angeläget att utreda behov gällande minderåriga förövare i syfte att bilda ett sammanhängande system för barnvänlig brottsutredning, skydd, stöd och behandling, som för brottsoffren på Barnahus.

Tema Barns kommentarer bifogas som ett separat yttrande, se bilaga 1. Kvalitativ analys av förslagen finns i bilaga 2.

Eftersom Barnhusen inte finns bland remissinstanser har Barnafrid genomfört en enkätkartläggning om barnhusens syn på förslagen gällande barnahus. Kommentarer redovisas som de har lämnats i bilaga 3.

I beredningen av remissvaret har Barnafrids och Tema Barns arbetsgrupper deltagit.

För Barnafrid – nationellt centrum för kunskap om våld mot barn och Tema Barn

Linköping den 3 augusti 2023

Barnafrid
Laura Korhonen
Professor

Tema Barn
Karin Zetterqvist Nelson
Professor

Övergripande kommentarer

Den nationella strategins målsättning är att anlägga ett helhetsperspektiv och möjliggöra en sammanhållen inriktning för arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn under den närmaste tioårsperioden.

Barnafrid ser i utredningen en ambitiös och framåtsträvande nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn och unga. Utredningen har identifierat brister och de många utmaningar som samhället står inför när det gäller att arbeta mot våld och utsatthet. Vi välkomnar också det proaktiva förhållningssätt som präglar utredningen och strategin. Det är bra!

Kritik mot åldersgräns

Barnkonventionen är en självklar utgångspunkt men Barnafrid ser det som **problematiskt att sätta en åldersgräns på 18 år** när det handlar om våld och utsatthet. Även unga vuxna över 18 år är utsatta för våld (till exempel barn och unga som varit i samhällsvård) och kan vara i behov av samhällets särskilda skydd och stöd. Barnafrid föreslår att begreppet barn och unga används. Det bör övervägas om den internationella definitionen av ungdomar tills 24 år (som bättre motsvarar evidensen gällande behoven hos ungdomar¹) bör användas i sammanhang där skydd mot våld mot diskuteras.

Vaga mål och bristen på konkreta förslag som inte är vetenskapligt förankrade

Trots hög ambitionsnivå, menar Barnafrid att **förslaget till en nationell strategi visar på för stora brister och svagheter när det gäller mål, insatsområden och konkreta förslag för att kunna realiserar och genomföras.**

Förslaget till en nationell strategi för våld mot barn och unga **i sin helhet saknar en tydlig inriktning med genomför- och uppföljningsbara mål.** Ytterligare prioriteringar krävs av mål och inriktning. **Det är viktigt att föra samman de senaste decenniernas många utredningar och lagförslag för att säkerställa barns rätt till goda uppväxtvillkor- och miljö.** Detta har inte gjorts utan snarare har bilden av ett splittrat arbete med avsaknad av tydlig inriktning av barnets rättigheter förstärkts. Barnafrid såg därför positivt på att det i

¹ [https://www.thelancet.com/journals/lanchi/article/PIIS2352-4642\(18\)30022-1/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanchi/article/PIIS2352-4642(18)30022-1/fulltext)

kommittédirektivet fastslås att utredaren ska beakta lagförslag i närliggande utredningar angående socialtjänst, LVU och skyddade boende (Dir. 2021:29). Även förslag på åtgärder i andra nyligen avslutade utredningar såsom *Börja med barnen*, *Tryggare hem för barn* samt FN:s barnrättskommittés granskning av hur Sverige uppfyller barns rättigheter enligt barnkonventionen bör beaktas så att en tillräckligt kraft för en förändring kan åstadkommas.

Bristen på tydlig inriktning och konkreta åtgärder kan delvis förklaras med att de fem långsiktiga **målen är vaga, opreciserade och allt för omfattande**; dessutom **saknas plan för implementering och mätbara indikatorer över effekt och resultat**. Bristen på konkretion blir tydlig i den översikt av utredningens innehåll som Barnafrid gjort. De bidrag som presenteras i förslaget till en nationell strategi består till största delen av vad som kan ses som viljeyttringar eller förslag till vidare analyser och utredningar. Se bilaga 2.

Utredningen har identifierat 59 prioriterade åtgärder av vilka 33 handlar om olika typer av fortsatta analyser och kartläggningar av sådant som man huvudsakligen redan har en relativt bra uppfattning om. **Endast ett fåtal åtgärder är så kallade hands-on aktiviteter som direkt vänder sig till de yrkesverksamma eller barn och unga utsatta för våld**. Dessa handlar huvudsakligen om informations- och kunskapsspridning. Vi vill varna för en övertro på att kunskapsspridning eller kompetenshöjande insatser, automatiskt leder till förbättringar. Dessa är viktiga komponenter i utvecklingsarbetet och självklara mål för insatser. **Men de bör kompletteras med aktiviteter som ger stöd till implementering av ny kunskap, nya metoder och arbetssätt med mera, i syfte att öka kapaciteten och kvaliteten i verksamheterna**. Kunskaps- och kompetensrelaterade brister bör sammanställas i en mer samordnad kompetensförsörjningsplan och en nationell, digital, för användaren kostnadsfri infrastruktur för kunskapsspridning och kompetenshöjning bör allokera tillräckliga resurser för att etablera en långsiktigt hållbar lösning med kraft att göra en skillnad.

Ambitionsnivån för satsningar bör höjas ytterligare, och mer konkreta, mätbara och tidsbundna mål sättas. Generellt bör fokus i arbetet skiftas från passiv rapportering (analyser, kartläggningar, utredningar, översyn) till **aktivt praktiktäna systematiskt utvecklingsarbete**. Medborgarna och deras behov bör sättas tydligt i centrum för den offentliga förvaltningen och verksamheterna utvecklas utifrån detta. Beredning och beslutsfattande bör styras av ett kunskapsbaserat synsätt.

Barnafrid ser hur avsaknad av vetenskaplig förankring i utredningen innebär att det saknas underlag för förslag av olika slag. Den forskning som presenteras i vissa av yttrandena tillämpas inte i själva

utredningen.

Det går därför inte att ta ställning till förslag när det saknas underlag för:

- Vilka evidensbaserade metoder och insatser finns redan och vad saknas?
Detta gäller metoder och åtgärder för att:
 - förebygga våld
 - upptäcka våld
 - stöd och behandling vid våld
- Vad finns för stödstrukturer för implementering och tillämpning av tillgängliga metoder och insatser? Och vad saknas?

Barnafrid menar att om utredningen hade presenterat relevant forskning hade konkreta förslag kunnat läggas och behovet av vidare utredningar och analys begränsas.

Snävt perspektiv på våldet

Barnafrid anser att det finns otydligheter i perspektivtagande. Att barnrättsperspektivet är utgångspunkten är självklart, och att utredningen betonar att övriga perspektiv ska "beaktas parallellt" kan ses som rimligt. (SOU 2022:70, s. 706). Våld mot barn som är en samhällsfråga kräver att olika perspektiv tillämpas.

Barnafrid är därför starkt kritisk till valet att så starkt utgå från ett folkhälsoperspektiv. Det finns risk att våld begränsas till att bli en folkhälsofråga. **I utredningen varnas för just detta;** myndigheter som är starkt kopplade till ett särskilt perspektiv, en "sektorsmyndighet med ett mer avgränsat ansvarsområde" eller en myndighet med en "begränsad målgrupp eller ett begränsat sakområde" bedöms inte vara lämpliga att ha en samordnade funktion (SOU 2020:70, s. 716). Våld mot barn är en samhällsfråga och handlar om så mycket mer än hälsa. **Utredningens alltför starka betoning på våld som folkhälsofråga innebär att andra relevanta perspektiv och aspekter förbises.**

Våld mot barn och unga är komplext

Våld mot barn och unga är en del av ett större samhällsproblem och kan inte kan lyftas ut som en separat problematik. Barnafrid menar, utan att frånta betydelsen av att arbeta med våld som den komplexa fråga det är, att det finns en utmaning i ett sådan förhållningssätt. Våld måste både för att förstås och hanteras sättas i relation till övrig samhällsutvecklings politiska, sociala, ekonomiska och kulturella villkor. Barnafrid ser därför positivt på att de

resonemang som förs i kapitel tre och åtta om våld mot barn och unga har en bred ansats. Våld mot barn och unga ses som en komplex fråga där exempelvis såväl gäng- som ungdomskriminalitet, våld mellan jämnåriga och utövare av våld beaktas.

Vad som blir bekymmersamt är att i författningsförslag och kapitel 14 och 15 ligger fokus på barnmisshandel (vuxnas våld mot barn dit även bevittna våld inkluderas). Till skillnad mot vad som konstateras i utredningen, ser inte Barnafrid att förslagen /---/är utformade för att omfatta alla barn och alla former av våld som barn kan utsättas för, oavsett i vilken situation våldet utövas och av vem. (SOU 2022:70, s. 697). Detta får konsekvenser för synen på vad våld är och att insatser begränsas till en viss form av våld dvs barnmisshandel.

Barnafrid ser det därför som viktigt att strategin lägger ett större fokus på insatser på våldsutövande personer i alla åldrar samt platser där övergrepp sker. Samtidigt måste det beaktas att **den vida definitionen av våld som används i nationella kartläggningar och refereras i utredningen, riskerar att styra åtgärder till övergripande bekämpning av det breda spektret av våld till exempel på bekostnad av riktade insatser mot de cirka 10% av barnen som erfarit de mest allvarliga formerna av våld, upprepat våld och multiutsatthet under sin uppväxt.** Bland dessa särskilda riskgrupper är bland annat barn och unga i skyddade boenden, i samhällsvård, de som erfar svåra vårdnadstvister och tvingas till umgänge med en våldsutövande förälder och de mest dysfunktionella familjer utan stödjande nätverk med långvarig utsatthet för våld. **Effektiv bekämpning av våld i dessa grupper förutsätter välfungerande och resurssatta samhällsstrukturer** såsom socialtjänst, skyddat boende, BUP och vuxenpsykiatri (inkl. beroendevård), förskola och skola. Lösningen är inte korta, tidsbundna projekt.

Oklart hur målen ska nås

I utredningen ställs frågan hur målen ska nås (Kapitel 14.4, s. 705–709). Det är dessvärre en fråga som förblir obesvarad. Barnafrid menar till och med att det inte är möjligt att diskutera detta i termer av måluppfyllelse, då målen i sig är för vaga och breda för att kunna utvärderas och följas upp med befintliga utvärderings-, effekt- och bedömningsmetoder.

Barnafrid rekommenderar en noggrannare reflektion av nuläget, och av hur man har arbetat med frågor om våld mot barn under de senaste decennierna. Denna typ av analys behövs för att få djupare **insikt i mekanismerna bakom det dysfunktionella i dagens system.** Det handlar till exempel om att utröna varför det fortfarande finns stora kunskapsluckor inom många sektorer trots omfattande utbildningsinsatser, varför kunskapshöjande insatser inte alltid syns i effektmåten,

samt varför man trots stora ekonomiska satsningar fortfarande har långa köer till exempelvis barn- och ungdomspsykiatri och traumavården. **Implementeringen av en ev. nationell strategi kommer inte att bli effektiv om kända systemfel inte åtgärdas.** Barnafrid vill även betona **vikten av att arbeta med tankesätt och organisationskultur parallellt med jobbet att reformera strukturer.** Båda delar förutsätter **starkt ledarskap** på alla nivåer då uppgiften att leda en strategisk förändring och ett reformeringsarbete (med begränsade resurser) är ett mycket krävande uppdrag.

Otydligheter kring den föreslagna organisatoriska strukturen

Den **organisatoriska struktur som tagits fram för att genomföra strategin bedöms vara otydlig** på såväl nationell, regional som lokal nivå. Alltför många aktörer och olika former av överlappande uppdrag kan innebära att målsättningens helhetsperspektiv går förlorat. Barnafrid:

- avstyrker att Folkhälsomyndigheten får den centrala roll som utredningen föreslår (14.5).
- ser en utmaning i att fördela strategins uppgifter på 27 nationella myndigheter och verksamheter jämte representanter från det civila samhället. Det krävs därför en tydlig inriktning och prioritering av såväl aktörer som uppdrag (14.6).
- tillstyrker att Länsstyrelser har fortsatt en viktig roll för att stödja och främja det regionala arbetet (14.7).
- tillstyrker införandet av en ny lag med bestämmelser om kommuners ansvar att förebygga och bekämpa våld mot barn (14.8).
- tillstyrker förslaget om handlingsplan, men ser med oro på tidsaspekten. Det kommer att ta lång tid innan Folkhälsomyndigheten kan påbörja det faktiska arbetet att ta fram förslag till regeringens handlingsplan.
- Rekommenderar att resurser prioriteras till verksamhet som direkt arbetar med barn och unga samt de yrkesverksamma. Resurser för övergripande styrning och passiv uppföljning bör hållas minimala.

Barnafrid ser även **tidsfaktorn** som bekymmersam. Utveckling och implementering av den föreslagna strukturen och organisationen för att genomföra strategin kommer att kräva en stor och tung administration som kommer att tid och innebära **stora ekonomiska resurser**. Prioriteringar måste därför göras till förmån för finansiering av kunskaphöjande insatser inom kommuner och regioner

och den praktik där arbetet genomförs.

Barnafrid ser det **tvärsektionella** arbetet som mycket viktigt.

I utredningen identifieras förskola och skola, socialtjänst, rättsväsendet och hälso- och sjukvård och tandvård som centrala arenor. Det är bra eftersom det är i dessa myndigheter som merparten av arbetet mot våld utförs.

Barnafrid hade därför gärna sett ett större fokus på hur befintliga stödsystem inom respektive organisation kan förstärkas och vidareutvecklas. Hade det varit mer effektivt att se hur varje myndighet kan förstärka och förbättra sitt arbete mot våld, i stället för som nu rikta förslag som inte sätts in i sitt institutionella sammanhang?

Samverkans- och stödstrukturer för att föra ut ny kunskap och insatser till den arena där arbetet genomförs - i kommuner och regioner - måste därför bli en prioriterad fråga och infrastruktur för nationell kunskapsspridning förstärkas. Implementering av nya arbetssätt och kompetenshöjande insatser för personal inom de aktuella myndigheterna kräver ökade kostnader för kommuner och regioner. **I utredningen har någon kostnadsberäkning av insatserna inte genomförts.**

Sammanfattningsvis föreslår Barnafrid utifrån ovanstående punkter att

- en minskad och förenklad struktur och organisation för arbetet på nationell nivå utformas
- en tydlig prioriteringsordning av mål, insatsområden och förslag på åtgärder tas fram
- utifrån nya uppföljningsbara mål och insatsområden konkretisera tydliga och konkreta förslag
- att man i alla lägen säkerställer tillräcklig finansiering till samhällets bärande strukturer såsom förskola, skola, socialtjänst, hälso- och sjukvård samt rättsväsende.

Barnafrid har tidigare lyft frågan om behovet av att **nivåstrukturera socialtjänsten** på samma sätt som görs inom hälso- och sjukvården. Det skulle kunna innebära att social barnavård etableras som en specialistnivå med tillgång till tvärsektoriell och multiprofessionell kompetens som kan hantera de mest krävande ärendena (med utredning av barnets bästa när det gäller umgänge med en våldsutövande förälder; vårdnadsöverflyttning mm) där särskilt höga krav på

kunskap om våld mot barn förutsätts.

Bristen på indikatordata och evidensbas måste lösas

Vi vill slutligen påpeka **vikten av tvärsektoriell indikatordata och väletablerade och kvalitetssäkrade arbetssätt för att aktivt kunna använda indikatordata i beslutsfattande**. Indikatordata bör utgöra en självklar bas för ledarskap och resursallokering.

Barnafrid ser gärna att arbetet med indikatordata samordnas så att lämpliga indikatorer och variabler identifieras i samråd mellan statistikansvariga myndigheter och andra nyckelaktörer med kunskap om bland annat epidemiologisk forskning. För att få fram jämförbara data bör det nationella arbetet sammankopplas med det internationella.

Barnafrid ingår i ett europeiskt nätverk som för närvarande diskuterar indikatordata och dess användning, samt också för diskussioner med de aktörer som ansvarar för globala datainsamlingar (Unicef, WHO).

Vi vill även påpeka att det bör finnas en analysfunktion kopplad till indikatordata i syfte att återföra kunskapen till verksamheterna. Barnafrid som nationellt kunskapscentrum kan vara behjälpligt i detta arbete. För närvarande pågår ett utvecklingsarbete i våra modellkommuner med implementering av våra insatser med uppföljning utifrån indikatordata. Detta genomförs tillsammans med verksamheterna.

Även kompetenshöjande insatser när det gäller registrering av data måste genomföras för att säkerställa att till exempel hälso- och sjukvården genomför adekvata dataregistreringar. Barnafrid hoppas kunna bidra till detta med kompetenshöjande insatser kopplade till lanseringen av ICD-11 (internationell klassifikation av sjukdomar) med syfte att säkerställa att koderna för misshandel används och registreras på rätt sätt. Ett EU-finansierat projekt med namnet TICANDAC pågår och kommer att ta fram en webbutbildning om kodning av barnmisshandel enligt ICD-11.

Vidare är det viktigt att **beslutsfattande, strategisk styrning och utvecklingsarbete inom området våld mot barn och unga baseras på oberoende, pålitlig, kvalitetssäkrad och evidensbaserad kunskap**. Kunskapen ska tas fram med gängse *vetenskapliga* metoder vare sig det gäller kvalitativa eller kvantitativa studier. **Tillräckliga resurser i forskning och utvecklingsarbete** är grunden för att bygga upp ett långsiktigt hållbart system.

Se nedan avsnitten ”Specifika kommentarer” för motiveringar till ovanstående

ställningstaganden.

Förslag gällande viktiga områden saknas

Barnafriad noterar med oro att inga förslag i tillräcklig utsträckning beaktar den somatiska ohälsan som våldsutsatthet kan medföra.

Utredningen har helt förbiset det viktiga arbetet som landets barnhälsovård, barnmedicin, barnskyddsteam, medicinsk elevhälsa och tandvård utför.

Till exempel, saknas det förslag gällande att **säkerställa bevismaterial efter sexuella övergrepp** (och kompetenshöjande insatser mm kopplade till detta), och somatisk utredning av misstänkt barnmisshandel i sjukhuskontext på ett barnanpassat tillvägagångssätt. Även **vidareutveckling av landets barnskyddsteam** bör resurssättas i analogi med utvecklande av barnahusverksamheten. Behov finns för nationell definition, kvalitetsmått och styrsystem. Detta är viktigt då den svenska forskningen har visat att endast ca 1–4% av barnen får **somatisk hälsoundersökning i samband med barnahusutredningen**². En aktuell dansk kartläggning har visat att en betydande del av barnen som genomgår en brottsutredning har hälsorelaterade behov³.

Under åren har resurser tillförts utvecklingen av barnahusverksamheten. Däremot har **färre insatser initierats för utveckling av brottsutredning och för stöd och behandling för minderåriga gärningspersoner. Vi vill påminna om att även denna grupp omfattas av barnets rättigheter gällande skydd, behandling och rehabilitering.**

Det vore angeläget att utreda behov gällande denna grupp i syfte att **bilda ett sammanhängande system för barnvänlig brottsutredning, skydd, stöd och behandling för såväl brottsoffren som gärningspersonerna inom ramen av Barnahusverksamheten**. En separat kartläggning om behov av att förstärka pediatrik, rättspsykiatrisk kompetens samt förhörsmetodologi när det gäller misstänkta minderåriga gärningspersoner⁴ i landet bör genomföras och utbildningsinsatser initieras efter behov. Som ett led i utvecklingen bör kompetens om barn och unga med sexuella beteendeproblem förstärkas.

² Göransson, L. et al. (2022) Children's advocacy centre fails to respond to dental, mental and physical ill-health in abused children. *Acta Paediatrica*, March

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/apa.16328>

³ https://retsmedicin.ku.dk/pdf_filer/ri-rpa-samle/Boernehusprojekt_erfaringsopsamling_juni_2022.pdf

⁴ <https://www.nrk.no/trondelag/politihogskolen-oppretter-egen-videreutdanning-for-avhor-av-mistenkte-barn-1.16311675>

Specifika kommentarer i sak: Kapitel 14 En nationell strategi för våld mot barn

14.1 Strategins övergripande målsättning är att varje barn ska ha en uppväxt fri från våld

Förslag: Strategins övergripande målsättning är att varje barn ska ha en uppväxt fri från våld.

Barnafrid delar visionen om en uppväxt fri från våld men undrar om målsättningen bör vara ett samhälle med bästa möjliga kapacitet att bekämpa våld mot barn i varje läge då insatsområden handlar om samhällets strukturer och funktioner. Förhoppningsvis återspeglas arbetet i gynnsammare uppväxtförhållanden.

14.3 Strategins fem mål

Förslag: Den nationella strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn ska ha fem långsiktiga mål som anger inriktningen för arbetet mot det övergripande målet. Dessa mål ska vara:

1. Våld mot barn ska förebyggas.
2. Barns våldsutsatthet ska upptäckas.
3. Barn ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till.
4. Barns rättigheter i brottmålsprocessen ska tillgodoses.
5. Kunskaps- och metodutvecklingen ska stärkas.

Barnafrid tillstyrker målsättningen.

14.5 Folkhälsomyndigheten ges en central roll i strategiarbetet

Förslag: Folkhälsomyndigheten får i uppdrag att inom området våld mot barn:

- samordna och ge stöd i det nationella arbetet med strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn, samt stödja utvecklingsarbete på lokal och regional nivå,
- verka för kunskaps- och metodutveckling samt kunskapsförmedling på nationell, regional och lokal nivå,
- följa upp utvecklingen inom strategins mål, sammanställa resultatet av genomförda insatser och identifiera behov av ytterligare insatser, SOU 2022:70 En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn
- vid behov bistå regeringen med underlag som kan vara ett stöd för dess styrning av arbetet samt var tredje år lämna förslag till regeringens handlingsplan.

Folkhälsomyndigheten ska samverka med, och verka för samverkan mellan, relevanta myndigheter, civila samhället och andra aktörer. Barn ska involveras i arbetet. Uppdraget ska skrivas in i myndighetens instruktion.

I uppdraget ingår framtagande av indikatorer för att följa utvecklingen mot strategins mål.

Barnafriad avstyrker förslaget. Barnafriads motivering till att Folkhälsomyndigheten inte ska få den centrala roll som föreslås i utredningen utgår från tre grundläggande förutsättningar:

- *Placeringen på Folkhälsomyndigheten motiveras med att "arbetet med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn bör länkas samman med folkhälsoarbetet, /---/ (SOU :2022:70, s. 713). Att utgå från ett folkhälsoperspektiv är viktigt men Barnafriad ser stora risker i att lyfta våld mot barn som en folkhälsa på det sätt som utredningen gör. Våld mot barn är en samhällsfråga som kräver ett bredare perspektivtagande.*
- *Folkhälsomyndigheten saknar idag en organisatorisk- och administrativ struktur och en personal som saknar kunskap och kompetens för att genomföra uppdraget.*
 - *Uppbyggandet av en organisatorisk struktur såväl inom myndigheten som i samverkan med andra aktörer tar tid. Detta är något som även lyfts fram i utredningen men där tidsperioden för att vidta organisatoriska och administrativas åtgärder bedöms kunna genomföras under "den allra första tiden" (SOU 2022:70, s. 762). Barnafriad ställer sig mycket tveksam till den beskrivningen. Det kommer att ta lång tid innan*

Folkhälsomyndigheten kan påbörja det faktiska arbetet, som exempelvis att ge förslag till regeringens handlingsplan.

- *Det krävs ett långsiktigt utvecklingsarbete för att uppnå en tillfredställande kunskaps- och kvalitetsnivå för att kunna arbeta med så komplexa frågor som våld mot barn och unga. Rekryteringen av experter och vidareutbildning av befintlig personal kommer att ta flera år i anspråk. Inom området våld mot barn finns också ett begränsat antal experter. Dessa arbetar idag på de myndigheter och verksamheter som enligt förslaget ska arbeta med uppdrag inom ramen av den nationella strategin.*
- *Folkhälsomyndigheten jobbar långt från verksamheterna där barn och unga finns och Barnafrid ser detta som en risk för passivt och ineffektivt förvaltandet av strategin med risk att implementeringen av strategin blir ytlig. Fokus blir lätt en stödjande roll till politiken inom området våld i stället för att aktivt främja utvecklingen av själva arbetet att bekämpa våld och dess effekter.*
- *Kravet på evidensbaserade insatser och metoder kräver en nära koppling och utarbetade stödstrukturer med svenska lärosäten och internationella forskargrupper inom forskningsfältet våld mot barn.*

Barnafrid föreslår att man, i stället för att bygga en ny byråkratisk och kostsam styrningsfunktion hos Folkhälsomyndigheten, skulle tillsätta en nationell styrgrupp med representation från relevanta departement, regioner, myndigheter (inklusive lärosäten, länsstyrelser) och civilsamhällets organisationer dvs nyckelaktörer i implementeringen av strategin. Denna styrgrupp kunde organiseras till exempel under Socialstyrelsen eller Jämställdhetsmyndigheten; och ansvara för att övervaka och utvärdera genomförandet av de mål och åtgärder som fastställts i handlingsplanen. Denna grupp skulle kunna ha en rådgivande roll när det gäller prioriteringar av olika satsningar samt kunna främja utvecklandet av det tvärsektoriella samarbetet och således stödja implementeringen av strategin. Olika arbetsgrupper med inbjudna externa experter kan inrättas utifrån behov.

14.6 Ett antal nationella aktörer ska bidra särskilt i det övergripande arbetet för att uppnå strategins mål

Förslag: Ett antal statliga myndigheter och nationella aktörer ges i uppdrag att särskilt bidra till det övergripande arbetet för att uppnå strategins mål. Detta genom att delta i och aktivt bidra till samverkan inom strategiarbetet – med Folkhälsomyndigheten och andra aktörer – samt att, avseende det egna verksamhetsområdet, till Folkhälsomyndigheten ge in underlag som Folkhälsomyndigheten behöver för att kunna genomföra sitt uppdrag enligt avsnitt 14.5.

I Myndigheten för vård- och omsorgsanalys utvärdering av kunskapscentret Barnafrid 2020 fastslås att de myndigheter och verksamheter som på olika sätt arbetade med våld mot barn saknar en "enhetlig strategi" (s. 10). Samtliga aktörer har uppdrag att på en övergripande nivå arbeta med kunskapsutveckling om barns rättigheter och våld mot barn (Myndigheten för vård- och omsorgsanalys 2020, s. 10).⁵

Barnafrid såg därför med stor förväntan fram mot utredningen om en nationell strategi om våld mot barn. Dessvärre saknas i förslaget en sammanhållen och tydlig plan för hur de olika aktörerna ska komplettera varandra och samverka kring uppdrag och uppgifter. Förslaget visar ett verksamhetsområde som är splittrat och utan tydlig genomförandeplan och inriktning. Ytterligare myndigheter har tillkommit och i förslaget har 27 myndigheter och verksamheter identifierats för att utifrån uppdrag av Folkhälsomyndigheten på ett övergripande sätt arbeta för att genomföra strategins mål. Flera av myndigheterna (däribland Folkhälsomyndigheten) har inte tidigare haft den här typen av specificerade uppdrag som handlar om våld mot barn.

Barnafrid ser särskilt utmaningar i utredningen angående gränsdragningar, mandat, och ansvarsfördelning mellan de olika aktörerna. En central fråga blir därför var styrningen av dessa uppdrag är placerad. Folkhälsomyndigheten har mandat att precisera vilka samarbeten och vilka uppgifter som myndigheten behöver från andra aktörer för att uppfylla sitt uppdrag. Kan det i praktiken innebära att det är Folkhälsomyndigheten som styr och tilldelar uppdrag till andra myndigheters verksamhetsområde? Barnafrid önskar därför en tydligare styrning av regeringen om bidragande myndigheters och verksameters

⁵ Myndigheten för vård och omsorg (2020) *Se till den som liten är. En utvärdering av det nationella kunskapscentret Barnafrid*. Rapport 2020:10. Myndigheten för vård och omsorg.
<https://www.vardanalys.se/rapporter/se-till-den-som-liten-ar/>

ansvarsområde och mandat.

En ytterligare fråga som Barnafrid vill ha svar på är hur kommande uppdrag inom ramen av den nationella strategin kan påverka arbetet som idag pågår hos myndigheter och verksamheter. Från utredningens sida betonas att verksamhetsområde/ansvarområde hos respektive myndighet och andra aktörer ska bibehållas. I utredningen betonas också att det regionala och lokala arbetet inte pausas i väntan på att den nationella strategin är på plats.

Hur ska denna status quo förstås utifrån de uppdrag som planeras hos myndigheter? Och hur kommer det att påverka arbetet i den praktik där arbetet ska genomföras?

14.7 Länsstyrelserna ska stödja det lokala och regionala arbetet

Förslag: Länsstyrelserna åläggs ett särskilt ansvar att stödja det lokala och regionala arbetet för att uppnå strategins mål. Detta görs genom att länsstyrelsernas ansvar enligt förordning (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor utökas till att omfatta alla former av våld mot barn.

Barnafrid tillstyrker utredningens förslag om länsstyrelser har en fortsatt viktig roll för att stödja och främja det regionala och lokala arbetet. Länsstyrelserna arbetar redan idag med våld mot barn inom ramen av sina olika uppdrag gällande mäns våld mot kvinnor, våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel. I förslaget ska den nationella strategin bli en del av länsstyrelsens uppdrag mäns våld mot kvinnor. Trots att förslaget betonar att alla former av våld mot barn ska inkluderas i det befintliga uppdraget ser Barnafrid stora utmaningar. Forskning visar att våld mot barn blir underordnad vuxenvåldet i en familj.^{6 7} Frågan måste därför ställas hur våld mot barn utanför en familjekontext kommer att prioriteras. Det leder också vidare till frågan om hur barnrättsperspektivet kommer att hanteras inom kunskapsområdet mäns våld mot kvinnor som utgår från ett jämställdhetsperspektiv. Detta måste bli tydligt från regeringens sida så det inte blir en fråga för länsstyrelserna att ta ställning till.

⁶ Eriksson, M. (2007). "Fäderns Våld Mot Kvinnor Och Barns Situation: Interventioner På Olika Planeter?" I M. Eriksson (red). *Barn som upplever våld: Nordisk forskning och praktik*. Stockholm: Gothia Förlag

Fairtlough, A. 2006. "Social Work with Children Affected by Domestic Violence." *Journal of Emotional Abuse* 6 (1): 25-47. https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J135v06n01_02

⁷ Hester, M. 2011. "The Three Planet Model: Towards an Understanding of Contradictions in Approaches to Women and Children's Safety in Contexts of Domestic Violence." *British Journal of Social Work* 41 (5): 837-853. <https://academic.oup.com/bjsw/article-abstract/41/5/837/1640422?redirectedFrom=fulltext>

Det finns också frågor om hur den nationella strategin förhåller sig till länsstyrelsernas uppdrag gällande ANDTS, folkhälsa, utbildning, social hållbarhet och trygghets- och brottsförebyggande arbete. Silon måste undvikas. Särskilt intressant är hur länsstyrelsernas arbete att stödja tillämpningen av barnrättsperspektivet och den nationella strategin kommer att utformas och administreras. Hur samordning och samverkan mellan olika uppdrag som länsstyrelserna har blir därför en viktig fråga som snarast måste besvaras.

14.7.4 Arbetet mot våld mot barn bör redovisas särskilt

Förslag: Länsstyrelsernas arbete i den del som avser våld mot barn ska redovisas särskilt. Redovisningen ska ske årligen till Folkhälsomyndigheten och avse det arbete mot våld mot barn som samordningsfunktionen utfört inom respektive län. I rapporten ska länsstyrelserna särskilt redovisa en bedömning av vilka resultat och effekter som har uppnåtts, en analys av utvecklingen av arbetet i länet samt regionala och lokala behov av stöd på området. Länsstyrelsen ska samråda med Folkhälsomyndigheten om vilken redovisning som behövs.

Barnafrid bedömer att detta typ av förslag är exempel på byråkratisk och passivt förvaltande. Det bör vara Länsstyrelsernas eget intresse (i och med det permanenta uppdraget) att följa utvecklingen i sitt område och leda arbetet utifrån kontinuerlig lägesbild mot målen i strategin. Det framkommer inte i förslaget vad rapportering ska konkret leda till.

En nationell sammanställning av länsstyrelsernas syn på utvecklingen kan göras förslagsvis vart tredje år i samband med handlingsplanens revision.

Det är generellt viktigt att prioritera hands-on arbete med stöd till verksamheterna i stället för omfattande rapportering.

14.7.5 Ikraftträdande

Förslag: De föreslagna förändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2024. Redovisningen till Folkhälsomyndigheten ska första gången lämnas senast den 1 mars 2025. Det saknas behov av övergångsbestämmelser.

Barnafrid ser förslaget som orealistiskt.

14.8 Kommunövergripande kartläggningar, analyser och åtgärdsplaner

Förslag: En ny lag, lagen med vissa bestämmelser om kommuners ansvar för att förebygga och bekämpa våld mot barn, ska införas. Lagen förtydligar hur kommunerna ska arbeta mot våld mot barn genom att utföra vissa närmare beskrivna uppgifter. Lagens syfte ska vara att säkerställa att kommuner, utifrån ett kunskapsbaserat underlag, kontinuerligt tar ställning till behovet av åtgärder i kommunen för att säkerställa att varje barn som är, eller riskerar att bli, utsatt för våld får sina rättigheter tillgodosedda i enlighet med lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Barnafrid tillstyrker med viss tvekan förslaget om en ny lag om vissa bestämmelser om kommuners ansvar för att förebygga och bekämpa våld mot barn. Regleringen på lokal nivå är viktig. Det är också en signal att ett långsiktigt, strategiskt och effektivt våldsförebyggande arbete måste vara en fråga för hela kommunen och inte enbart ett uppdrag för socialtjänst och skola.

Barnafrid instämmer särskilt med att ansvaret för ledningen av kommunens arbete måste ligga på politisk-och administrativ ledningsnivå. Det krävs för att på ett effektivt sätt kunna samordna arbetet mellan myndigheter och verksamheter. Införandet av lagen är inte minst viktig utifrån likställighetsprincipen. I vissa kommuner finns redan idag handlingsplaner för våldsförebyggande arbete, medan det helt saknas helt i andra kommuner. Det visar på kommuners olika behov och förutsättningar men också ambitionsnivå. Kan det därför utifrån ett likställighetsperspektiv vara nödvändigt att utforma någon form av "lägsta nivå" av åtgärder?

Barnafrid ser positivt på att utredningen ser vikten av att lyfta ut kommande lagförslag från Lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (SFS 2023:196). Våld mot barn kan som utredningen så riktigt påtalar handla om "/---/fler situationer än vad som idag utgör brott i lagens mening, /---/. (SOU 2022:70, s. 744). Förslaget på att införa en ny lag har också motiverats med att den förebyggande aspekten måste säkerställas och, som tidigare påtalas, våldsförebyggande arbete är en fråga för hela kommunen. Barnafrid instämmer i detta.

Barnafrid är positivt till själva lagförslaget samtidigt som det i nuläget är svårt att se hur den nya regleringen och det nya sättet att arbeta överensstämmer med andra regleringar och uppdrag inom såväl kommunen i stort, som i myndigheter som skola och socialtjänst.

Barnafrid ser positivt på att den nya lagen kommer på plats så snabbt som möjligt. Samtidigt måste det bli tydligt från regeringens sida om resurstilldelning.

Kommunernas arbete måste prioriteras även om det sker på bekostnad av att det strategiska arbetet på mer nationell nivå måste begränsas.

14.8.2 Kommunerna ska kartlägga och analysera behoven samt upprätta planer för de åtgärder som man avser att vidta

Förslag: Kommunerna ska kartlägga och analysera vad som inom kommunens verksamhetsområden behövs för att

- våld mot barn ska förebyggas,
- barns utsatthet för våld ska upptäckas,
- barnets rätt till skydd, stöd och behandling ska tillgodoses, och
- barns rättigheter ska tillgodoses i brottmålsprocessen (lägesbild).

Kommunerna ska, med lägesbilden som underlag, besluta om en plan för vilka åtgärder som kommunen avser att vidta för att säkerställa ett effektivt arbete inom ovan nämnda områden (åtgärdsplan). I framtagandet av lägesbilden och åtgärdsplanen ska barn involveras.

Om det av lägesbilden framgår att det finns behov av kunskapsutveckling, kompetenshöjande insatser eller stärkt samverkan mellan aktörer, inom kommunen eller med externa aktörer, ska åtgärdsplanen innehålla en särskild planering för vilka åtgärder som kommunen avser att vidta för att uppfylla behovet.

Varje kommun ska verka för att skriftliga överenskommelser om samverkan ingås med relevanta aktörer.

Kommunerna ska minst vart tredje år uppdatera lägesbilden och följa upp åtgärdsplanen.

Barnafrid tillstyrker förslaget som är i linje med ett mer evidensbaserat sätt att leda det strategiska arbetet.

Förhållandet till andra kommunala analys- och planeringsdokument

Förslag: Det ska tydliggöras att bestämmelserna i den nya lagen inte ersätter vad som följer av annan lag eller föreskrift avseende kommuners ansvar för kartläggning, planering och kontinuerligt förbättringsarbete.

Barnafrid tillstyrker förslaget.

14.8.3 Kommunstyrelsen ska ansvara för ledningen av arbetet

Förslag: Kommunstyrelsen ska, om kommunfullmäktige inte beslutar annat, ansvara för ledningen av kommunens arbete enligt den nya lagen samt för att årligen rapportera till kommunfullmäktige om arbetet.

Barnafrid tillstyrker förslaget.

14.8.4 Ikraftträdande

Förslag: Den nya lagen ska träda i kraft den 1 januari 2024. Bestämmelsen om krav på beslutad åtgärdsplan ska dock träda i kraft den 1 juli 2024. Det saknas behov av övergångsbestämmelser.

Barnafrid bedömer att förslaget är orealistisk.

14.9.1 Statsbidrag för kvalitetsutveckling och samverkan

Förslag: Medel ska avsättas för kommuner och regioner att utveckla arbetet för att uppnå strategins mål. Statsbidraget bör omfatta 100 miljoner kronor per år i tre år. Medlen bör fördelas av Folkhälsomyndigheten.

Barnafrid tar inte ställning till statsbidragets storlek men betonar vikten av att arbetet att bekämpa våld mot barn bör resursättas tillräckligt. Det bör övervägas om öronmärkta statsbidrag kan fördelas till kommuner och regioner direkt utan separat ansökningsbyråkrati och snäva villkor som försvårar användningen av bidragen.

14.9.2 Utökade möjligheter till statsbidrag till organisationer och andra som är verksamma inom området.

Bedömning: Statsbidrag bör inrättas i syfte att stärka möjligheterna för ideella organisationer och andra aktörer att bedriva verksamhet eller projekt inom målen för den nationella strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn. Statsbidraget bör omfatta 50 miljoner kronor per år i tre år till Folkhälsomyndigheten att fördela.

Barnafrid tillstyrker förslaget utan att ta ställning till statsbidragets storlek.

14.10 Återkommande handlingsplaner från regeringen

Förslag: Regeringen ska vart tredje år upprätta en handlingsplan med åtgärder för att uppnå målen inom den nationella strategin. Handlingsplanen bör, utöver specificerade åtgärder, ange de insatsområden som regeringen anser ska prioriteras av myndigheter, regioner, kommuner och andra aktörer under den kommande perioden.

Barnafrid tillstyrker förslaget att handlingsplaner uppdateras regelbundet.

14.11 Regeringen ska återkommande redovisa arbetet till riksdagen

Förslag: Regeringen bör vart tredje år skriftligen lämna en fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn.

Barnafrid tillstyrker förslaget.

14.12 Utvärdering av strategins genomförande

Förslag: Statskontoret ges i uppdrag att utvärdera strategins genomförande i sin helhet vart femte år.

Barnafrid tillstyrker behovet att utvärdera strategins genomförande men betonar vikten av tidsbegränsade, mätbara mål. Det vore bättre att koppla utvärderingen till revisionen av handlingsplan. Således bör uppföljningen göras vart tredje år.

Utvärderingen kunde med fördel göras av en nationell styrgrupp och valda experter som styrgruppen anlitar i stället för Statskontoret. Detta skulle förstärka processen av att lära av utvärderingar.

Men omfattande summativ utvärdering av Statskontoret kan göras efter fem år och i slutet av strategiperioden.

Specifika kommentarer i sak: Kapitel 15 Prioriterade insatsområden och åtgärder

15.1 Våld mot barn ska förebyggas

Förslag: Att följande insatsområden ska prioriteras inom mål 1:

1. Förstärkt fokus på främjande och förebyggande arbete.
2. Kunskapen om våld och våldets konsekvenser ska öka hos barn och vuxna.
3. Stödet till föräldrar ska stärkas.
4. Insatserna till barn och vuxna som utövar eller riskerar att utöva våld mot barn ska stärkas.
5. Särskilda insatser ska vidtas för att skapa trygghet och förebygga våld i miljöer där barn vistas.

Barnafriad tillstyrker insatsområdena.

Tydligare prioritering och förbättrade förutsättningar för ett främjande och förebyggande arbete

Bedömningar:

- Den nationella strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn behöver antas och arbetet behöver resurssättas.
- Det är angeläget att inlett arbete för att utforma och implementera ett nationellt hälsoprogram för barn och unga ges förutsättningar för att fortsätta, samt att den potential som ett sådant program har i fråga om att bidra till en uppväxt fri från våld tas tillvara. Även författningsändringar som syftar till att tydliggöra hälso- och sjukvårdens ansvar att främja hälsa och förebygga ohälsa bedömer vi har betydelse för att förstärka arbetet mot våld mot barn.
- Det är angeläget att i pågående arbete för att införa en ny socialtjänstlag genomföra förändringar som syftar till ett förstärkt fokus på förebyggande arbete och en mer lättillgänglig socialtjänst.
- Socialstyrelsens förutsättningar att arbeta långsiktigt för att främja hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens förebyggande arbete mot våld mot barn bör säkerställas. Det bör därför övervägas hur detta lämpligen bör göras, exempelvis genom komplettering av Socialstyrelsens instruktion, förordningen (2015:285) med instruktion för Socialstyrelsen.

Barnafriad vill här poängtera vikten av att socialtjänsten ges förutsättningar för att kunna arbeta mer förebyggande och för att kunna vara mer tillgängliga. Socialtjänsten behöver mer resurser till detta i annat fall har Barnafriad svårt att se att detta arbete i praktiken kan realiseras.

Synliggöra barn och barnrättsperspektivet i strategier och handlingsplaner

Bedömning: Barn som målgrupp och barns våldsutsatthet bör synliggöras i strategier, handlingsplaner och regeringsuppdrag på närliggande och överlappande områden.

Barnafrid tillstyrker bedömningen. I bestämmelserna regleras dock inte tillvägagångssättet för arbetet. Barnafrid vill här poängtera vikten av det borde regleras närmare särskilt utifrån att inkludera grupper som ibland kan vara svåra att nå och grupper av barn som ibland stöter på hinder i sitt deltagande (SOU 2022:70, s. 934). Det vore högst önskvärt att kommuner får stöd i detta arbete vilket länsstyrelserna vore lämpliga att få uppdrag kring.

Barnafrid vill tillägga vikten av att aktörer arbetar utifrån en metod som har utvärderats och kvalitetssäkrats så att barn och unga inkluderas på ett säkert och tryggt sätt. Barnafrid har ett pågående arbete med en metod för barninkludering som kommer att vara klar under 2023 som skulle kunna användas i detta arbete.

Ta till vara potential som finns hos olika aktörer och verksamheter i samhället

Bedömningar:

- Utredningens förslag om utökade möjligheter till statsbidrag bör genomföras för att fler ska ha möjlighet att bidra i det främjande och förebyggande arbetet, se avsnitt 14.9.
- Pågående analysarbete avseende behov av insatser inom idrottsrörelsen, med syfte att förebygga mäns våld mot kvinnor och minska segregation, bör kompletteras med uppdrag med fokus på barns utsatthet för våld, och där samtliga former av våld mot barn omfattas. Det bör även vidtas åtgärder för att fördjupa kunskapen, synliggöra och sprida information om den betydelse som idrottsrörelsen har som möjlig hälsofrämjande arena för att minska riskfaktorer och stärka skyddsfaktorer kopplat till utövande av våld mot barn och barns utsatthet för våld.
- Ett aktivt arbete bör bedrivas på nationell nivå för att fortsätta utvecklingen avseende näringslivets medverkan i det främjande och förebyggande arbetet mot våld mot barn.

Barnafrid delar bedömningen.

Ta till vara digitaliseringens möjligheter

Bedömning: Ett aktivt arbete bör bedrivas på såväl nationell som på regional och lokal nivå för att ta vara på de möjligheter som digitaliseringen innebär i fråga om att nå ut med information i syfte att förebygga våld, samt att vara närvarande och tillgänglig för barn och vuxna. Samarbete bör i detta syfte eftersträvas med exempelvis internetaktörer och civilsamhällesorganisationer.

Barnafrid delar bedömningen men åtgärder måste konkretiseras.

Kunskap om våldets kostnader skapar incitament för arbetet

Förslag: Socialstyrelsen ges i uppdrag att utvärdera implementeringen av den vägledning som finns framtagen för kommuner och regioner i syfte att möjliggöra enhetliga uppskattningar av kostnader vid insatser som föranletts av våld i nära relationer. Vidare ingår i uppdraget att se över och åtgärda möjliga och behövliga uppdateringar av materialet samt undersöka möjligheterna att inkludera fler våldsformer.

Barnafrid ställer sig ytterst tveksam till förslaget då det är svårt att visa kausalitet mellan vägledningens implementering och hälsoekonomiska kostnader. Denna typ av analyser bör göras inom ramen för gedigna forskningsprojekt.

Däremot är det viktigt att koppla implementeringsstöd till vägledningar.

15.1.2 Kunskapen om våld och våldets konsekvenser ska öka hos barn och vuxna

Bred informationssatsning

Förslag: Folkhälsomyndigheten ges i uppdrag att genomföra återkommande informationssatsningar till allmänheten om våld mot barn och om hur det kan förebyggas. Informationssatsningarna ska anpassas för att nå ut till så många som möjligt, såväl barn som vuxna, samt sträva efter att nå ut genom många olika kanaler. Effekterna av satsningarna ska analyseras och analyserna ligga till grund för bedömning av på vilket sätt kommande informationssatsning bör genomföras för att få största möjliga genomslag. Folkhälsomyndigheten ska i arbetet med att ta fram och sprida informationen samverka med relevanta myndigheter och aktörer. Barns synpunkter ska inhämtas i arbetet.

Barnafrid efterlyser ett mer specifikt syfte med universella

informationssatsningar samt hur effekten av dessa ska följas upp.

Barnafrid påminner om att det redan finns stora mängder informations- och stödmaterial. Problemet är närmast att kunskapsmaterialet finns utspritt på ett antal aktörer, vilket gör det svårt för yrkesverksamma att få en samlad bild av vilket material som finns tillgängligt, och vad som kan och bör användas. Allt material är heller inte evidensbaserat.

Förstärka kravet på att förmedla kunskap om våld till barn i förskola och skola

Förslag: Skolverket ges i uppdrag att, bland annat mot bakgrund av skolans uppdrag att förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna, utreda hur tillägg eller förtydligande bör göras i läroplanerna för förskolan och för samtliga skolformer som riktar sig till barn, avseende att förmedla kunskap till barn om våld, rätten till skydd mot alla former av våld och om rätten till stöd och hjälp vid våldsutsatthet. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Barnafrid tillstyrker förslaget. Barnafrid vill dock göra ett tillägg att efter mänskliga rättigheter lägga till med fokus på barnkonventionen om barns rättigheter. Då Barnafrid i sitt uppdrag har att sprida kunskap om våld mot barn till yrkesverksamma så borde även Barnafrid inkluderas i detta uppdrag.

15.1.3 Stödet till föräldrar ska stärkas

Stärkt stöd till föräldrar genom nationellt hälsoprogram för barn och unga

Bedömning: Ett nationellt hälsoprogram för barn och unga behöver inkludera föräldraskapsstöd.

Barnafrid delar bedömningen.

Digitalt föräldraskapsstöd

Förslag: Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd ges i uppdrag att undersöka behovet av kompletterande digitala föräldraskapsstöd som riktar sig till föräldrar som på egen hand vill veta mer och utveckla ett positivt föräldraskap, fritt från våld. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Myndigheten för delaktighet.

Barnafrid anser att det inte finns något behov av att undersöka behovet av detta. Behov av digital information kring föräldraskap och våld är närmast en självklarhet i dagens digitaliserade samhälle. Framtagning och förvaltande av denna typ av material bör ingå i planen för den digitala kunskapsspridningsinfrastrukturen.

Ökad tillgång till målgruppsanpassat stöd till föräldrar

Förslag:

- Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd bör ges i uppdrag att i samverkan med länsstyrelserna kartlägga förekomst – samt behov av fortsatt utveckling – av målgruppsanpassade föräldraskapsstödsprogram. I uppdraget ska ingå att lämna förslag på insatser som behövs för att identifierade behov ska mötas.
- Socialstyrelsen ges i uppdrag att kartlägga vad som i dag erbjuds inom kommunerna för att möta behov av stöd i föräldraskapet för föräldrar med egna funktionsnedsättningar, samt hur stödet når målgruppen. I uppdraget ska ingå att, vid behov, lämna förslag på hur stödet kan utvecklas.

Barnafrid avstyrker båda förslagen.

Barnafrid anser att behov av målgruppsanpassat stöd till föräldrar är närmast en självklarhet. Båda uppdrag bör rimligen kunna genomföras inom ramen för Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd grunduppdrag och/el pågående regeringsuppdrag (tex.

<https://www.mfof.se/foraldraskapsstod/brottsforebyggande-foraldraskapsstod.html>).

Gällande förslag till uppdrag för Socialstyrelsen: enligt föreskriften om våld mot barn 8 § ska Socialnämnden analysera om utbudet av insatser och andra sociala tjänster som erbjuds våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare svarar mot behoven i kommunen. Det är oklart hur uppdraget för Socialstyrelsen motiveras och vad som är mervärdet och den väntade effekten.

15.1.4 Insatserna till barn och vuxna som utövar eller riskerar att utöva våld mot barn ska stärkas

Barnrättsperspektivet och risken att barn utsätts för våld behöver uppmärksammas i vårdinsatser som riktar sig till vuxna

Förslag: Socialstyrelsen ges i uppdrag att utreda och lämna förslag på hur hälso- och sjukvården kan förstärka vård eller uppföljning för föräldrar med problematik, exempelvis relaterat till allvarlig psykisk ohälsa eller beroende av alkohol eller narkotika, som innebär en förhöjd risk att utöva våld mot barn. Om författningsändringar bedöms vara nödvändiga ska detta belysas.

Barnafrid avstyrker förslaget då problemen är kända. Däremot bör arbetssätt (tex metoden Föra barnen på tal) där barnens situation systematisk kartläggs implementeras.

Barn som utövar våld bör uppmärksammas särskilt

Förslag: Socialstyrelsen ges i uppdrag att kartlägga tillgången till och behovet av anpassade metoder och kunskapsstöd som riktar sig till de yrkesgrupper och verksamheter inom socialtjänst och hälso- och sjukvård som särskilt kan och bör verka för att förebygga och förhindra det våld som utövas av barn.

Här gör Barnafrid bedömningen att Socialstyrelsen tillsammans med Polismyndigheten ska få i uppdrag att se över förutsättningarna för att barnanpassa brottsmålsutredningar och LUL-utredningar med barn som misstänks för brott.

Barnafrid ser det som viktigt att barn som misstänks för brott ses som barn med samma rättigheter som andra barn till en barnanpassad process, såväl när det gäller förhörssrum och förhandling, som att få information. Detta är också ett krav som ställs i barnkonventionen (artikel 40). Även barns rätt till stöd, behandling och hjälp till återanpassning i samhället måste säkerställas i processens alla faser.

När det gäller barn med tidig debut av kriminalitet är det särskilt viktigt att Socialstyrelsen ser över och förtydligar vem som har det explicita ansvaret i olika delar, samt säkerställer tillgång till stöd och behandling. Utifrån aktuell evidens betecknas denna grupp av barn ha omfattande och allvarlig psykiatrisk problematik, riskbeteenden (till exempel droganvändning, våldsutsatthet och våldsutövning exempelvis i ungas parrelationer, självskadebeteende och suicidalitet, skador och andra hälsorisker), och ytterst dystert prognos (till exempel avbruten skolgång, arbetslöshet, fysisk och psykisk ohälsa, våldsutövning, fortsatt

kriminalitet, ökad dödlighet) om problematiken fortgår⁸ 9. Det finns viktiga skillnader mellan könen som också måste beaktas i planeringen av insatser och hanteringen av enskilda fall¹⁰. Det ovannämnda föranleder kraftfulla insatser i bred samverkan och tät uppföljning - gärna ända fram till barnet blivit en ung vuxen, hög kompetens hos de involverade yrkesverksamma, och kontinuerlig tillgång till multiprofessionell och tvärsektoriell kunskap och kompetens¹¹ 12. Utifrån detta perspektiv är förebyggande arbete på alla nivåer (universell, selektiv och indicerad) en prioritet och bör omfatta även de som redan har uppvisat problembeteende. Bedömning och behandling av tidigt debuterande beteendeproblematik och kriminalitet, kräver avancerad specialistpsykiatri och tillgång till den kompetensen måste säkerställas i landet.

⁸ Uotila J, Gyllenberg D, Korhonen L et al Incidence and comorbidities of disruptive behavior disorders diagnosed in Finnish specialist psychiatric services. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol. 2021 Nov;56(11):2063-2072. doi: 10.1007/s00127-020-02015-3.

⁹ Scott JG et al Mortality in individuals with disruptive behavior disorders diagnosed by specialist services - A nationwide cohort study. Psychiatry Res. 2017 May;251:255-260. doi: 10.1016/j.psychres.2017.02.029.

¹⁰ Konrad K et al Sex differences in psychiatric comorbidity and clinical presentation in youths with conduct disorder. J Child Psychol Psychiatry. 2022 Feb;63(2):218-228. doi: 10.1111/jcpp.13428.

¹¹ Rissanen E, Kuvaja-Köllner V, Elonheimo H, Sillanmäki L, Sourander A, Kankaanpää E. The long-term cost of childhood conduct problems: Finnish Nationwide 1981 Birth Cohort Study. J Child Psychol Psychiatry. 2021 Aug 16. doi: 10.1111/jcpp.13506.

¹² Rivenbark JG et al The high societal costs of childhood conduct problems: evidence from administrative records up to age 38 in a longitudinal birth cohort. J Child Psychol Psychiatry. 2018 Jun;59(6):703-710. doi: 10.1111/jcpp.12850.

15.1.5 Särskilda insatser ska vidtas för att skapa trygghet och förebygga våld i miljöer där barn vistas

En kraftsamling för att förebygga våld i förskola och skola

Förslag:

- Regeringen tar initiativ till en kommission mot kränkningar och mobbning där svensk och internationell expertis, myndigheter och frivilligorganisationer med kunskap på området ges i uppdrag att baserat på bästa tillgängliga kunskap och evidens analysera behovet av och föreslå åtgärder som syftar till att förebygga våld i form av kränkningar och mobbning i skolmiljö. Analysen och åtgärderna ska även omfatta kränkningar och mobbning som är skolrelaterade och som sker i digitala miljöer.
- Föreskrifter som, enligt 4 kap. 6 a § skollagen (2010:800), tas fram avseende systematiskt kvalitetsarbete bör tydliggöra att arbetet för att förebygga kränkande behandling i förskola, grundskola och gymnasieskola regelmässigt ska ingå i det systematiska kvalitetsarbetet på alla nivåer.
- Skolverket ges i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att införa ett enkätssystem för kartläggning av omständigheter kopplat till våld i form av kränkningar och mobbning i enskilda förskolor och skolor. Syftet är att resultatet från enkäten, tillsammans med andra underlag, ska ligga till grund för huvudmännens och skolornas arbete för att förebygga våld kopplat till skolmiljön, upptäcka utsatthet för sådant våld, samt för att ge skydd och stöd till den som utsatts. Uppdraget bör genomföras av Skolverket i samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten, Skolinspektionen och Folkhälsomyndigheten. Arbetet bör genomföras i samråd med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor samt i dialog med andra berörda aktörer, exempelvis från civilsamhället.

Barnafrid avstyrker förslagen då behoven är kartlagda och anser att bildandet av en nationell kommission är onödigt och rollerna och ansvarsfördelningen mellan kommissionen och huvudmännen riskerar att bli otydliga. Däremot kan tänkas att en nationell rådgivande arbetsgrupp kring våld i skolan bildas, om regeringen beslutar att koppla en nationell expertstyrgrupp till strategin.

Den nationella kartläggningen om våld mot barn innehåller redan nu frågor om mobbning. Fenomenet bör vidare utforskas inom ramen för gedigna forskningsstudier.

Arbetet för att förebygga våld i samhällets vård behöver fortsätta

Bedömningar:

- Ett fortsatt aktivt utvecklingsarbete behöver bedrivas för att förebygga, upptäcka och förhindra våld mot barn i samhällets vård. Effekten av åtgärder och författningsändringar behöver följas upp.
- I det fortsatta arbetet för att öka kvaliteten i insatser som ges till barn i samhällets vård bör övervägas hur Inspektionen för vård och omsorg genom sin tillsyn i högre utsträckning kan bidra till att förebygga våld mot barn i samhällsvården, samt hur tillsynen kan stärkas för att i högre utsträckning identifiera våld som sker i verksamheterna. Det bör också övervägas att närmare utreda förutsättningarna för att vid Inspektionen för vård och omsorg inrätta ett ombud med uppgift att bevaka barns rättigheter vid vistelse i samhällets vård, inklusive boende med särskild service och korttidsvistelse enligt Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, och att utreda uppgifter om våld mot barn i sådan vård.

Barnafrid vill påpeka att redan nu ska IVO inspektörerna vid varje inspektion bevaka barns rättigheter då det i tillsynen är det främsta fokuset. Eftersom detta uppdrag redan åligger varje inspektör så känns det inte aktuellt med ett ombud. Det vore bättre då att rikta insatser till att IVO säkerställer att varje inspektör arbetar på detta sätt. Det kan tydliggöras i IVO:s uppdrag att ha ett särskilt fokus på våld mot barn.

Avskiljning och fastspänning med bälte

Bedömning: FN:s barnrättskommitté har i sina rekommendationer till Sverige år 2015 uttryckt allvarlig oro över bland annat användningen av remmar eller bälten och av avskiljning. Kommittén rekommenderade Sverige att vidta åtgärder för att förbjuda avskiljning och bältning på institutioner. Sverige har vidtagit åtgärder men inte fullt ut efterlevt rekommendationerna. Även socialutskottet i riksdagen har i ett betänkande uppmanat regeringen att vidta åtgärder för att avskiljning på SiS-hem ska upphöra. För att fullt ut leva upp till dessa rekommendationer, anser utredningen att åtgärder måste tas för att i lag förbjuda användning av avskiljning och bältning på institutioner för barn. Exempelvis bör regeringen se över direktivet för utredningen om barn och unga i samhällets vård och möjliggöra för utredningen att lämna förslag på detta område.

Barnafrid påminner att arbetet att åtgärda den beskrivna problematiken redan

pågår.¹³

15.2 Barns våldsutsatthet ska upptäckas

Förslag: Att följande insatsområden ska prioriteras inom mål 2:

1. Förutsättningarna för barn att reagera på våldet och signalera till omgivningen ska stärkas.
2. Vuxnas förutsättningar och förmåga till upptäckt samt att agera vid tecken på våld ska förbättras.
3. Informationshanteringen och omsorgen om barnet vid misstanke om våldsutsatthet ska förbättras.

Barnafrid tillstyrker förslaget.

15.2.1 Förutsättningarna för barn att reagera på våldet och signalera till omgivningen ska stärkas

Öka barns förutsättningar att uppfatta och agera när våldet sker

Förslag:

- Brottsoffermyndigheten ges i uppdrag att säkerställa tillgången till informationsmaterial som är avsett och anpassat för barn, om olika former av våld, dess skadeverkningar samt om vilken hjälp som finns att få. Materialen ska vara anpassade för och ta hänsyn till särskilda behov utifrån bland annat ålder, språk och funktionsnedsättning, som kan finnas hos målgruppen. Vidare ska materialet vara anpassat för att spridas i förskolan och samtliga skolformer. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Skolverket och Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum) samt andra berörda myndigheter och aktörer. Barn ska involveras i planering och genomförande av uppdraget.
- Skolverket ges i uppdrag att utreda och lämna förslag på hur en satsning för att höja barns kunskaper om våld kan genomföras i förskolan och samtliga skolformer. Insatserna ska omfatta kunskap om de våldsformer som omfattas av barnkonventionens definition av våld. De föreslagna insatserna ska inkludera stöd till yrkesverksamma inom förskolan och skolan att genomföra satsningen och samtala med barnen om ämnet. Skolverkets redovisning ska inkludera en planering för hur satsningen ska följas upp och utvärderas. Barn ska involveras i genomförandet av uppdraget. Skolverket ska i arbetet samverka med relevanta myndigheter och aktörer.

¹³ https://www.regeringen.se/contentassets/802e2a9798d748f1935fbaec813e6ea/avskiljningar-vid-statens-institutionsstyrelses-sarskilda-ungdomshem-skr-22_23_49.pdf

Barnafrid avstyrker förslagen.

Barnafrid vill påminna att Barnafrids uppdrag inte primärt omfattar barn utan enligt instruktion jobbar Barnafrid mot de yrkesverksamma. Med detta i åtanke bör man förtydliga att mottagaren är de yrkesverksamma, som i sin tur ska använda materialet i sitt arbete med barnen. Vi vill också uppmärksamma att en hel del material redan finns, och att annat som bäst är under utveckling inom bland annat projektet Det handlar om trygghet där Barnafrid ingår. Således bör spridningen av redan existerande material säkerställas i stället för att man börjar producera nytt material.

När det gäller förslag två bedriver Barnafrid redan idag ett omfattande utvecklingsarbete inom förskole- och skolverksamhet innefattande olika skolformer. Tillsammans med såväl politisk- som administrativ ledning och pedagoger i våra modellkommuner har insatser när det gäller både bemötande och att höja barns kunskap om våld utformats. Behoven är således kända och ytterligare utredningar bedöms onödiga.

15.2.2 Vuxnas förutsättningar och förmåga till upptäckt samt att agera vid tecken på våld ska förbättras

Förbättrade rutiner för upptäckt inom skolan

Förslag: Skolverket ges i uppdrag att se över samt åtgärda behovet av förtydliganden i relevanta styrdokument avseende hur arbetet ska bedrivas inom ramen för skolans övergripande elevhälsoarbete, med utgångspunkt i kända risk- och skyddsfaktorer kopplat till barns levnadsvillkor, däribland insatser i syfte att upptäcka och motverka olika former av våld. Uppdraget ska, i den mån det är tillämpligt, knyta an till förslag och pågående arbete i syfte att skapa ett nationellt hälsoprogram för barn och unga.

Barnafrid ställer sig tveksamt till förslaget och efterlyser specificering av vilka risk- och skyddsfaktorer (individ- grupp-omgivnings-relaterade risk/skyddsfaktorer?) bör beaktas och hur.

Om att ställa frågor om våld inom vård och omsorg

Förslag:

- Socialstyrelsen ges i uppdrag att följa upp i vilken utsträckning frågor om våld ställs inom vård och omsorg, samt i vilken utsträckning insatser ges i syfte att motverka våldet och våldets negativa konsekvenser i de fall frågorna mynnar ut i avslöjanden om våld.
- Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) ges i uppdrag att i samverkan med Socialstyrelsen kartlägga behov och utbud av metoder och arbetssätt för att screena för våld inom barnhälsovården och elevhälsan, samt bedöma metodernas lämplighet/användbarhet.
- Socialstyrelsen, ges i uppdrag att mot bakgrund av ovanstående föreslagna uppdrag undersöka och bedöma behovet av att förtydliga och/eller utöka befintliga rekommendationer kring att systematiskt fråga om våld inom berörda verksamheter inom socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården.

Barnafrid avstyrker förslagen då arbetet kring screening redan pågår. Barnafrid vill påminna om att det redan finns data på hur många som avslöjar våldsutsatthet och till vilka aktörer. Det återfinns bland annat i senaste upplagan av Unga, sex och internet-studien, samt gedigen internationell forskningslitteratur där också screeningsfrågan belyses.

Det är viktigt att påpeka att upptäcka våld inte enbart handlar om att fråga om våld, utan även om att observera och lyssna på barnet.

Dessutom finns det relativt nya sammanställningar gällande instrument, till exempel:

https://www.wallmannabarnh.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2017/12/Rapport_Nilsson_Svedin_2017_rättad_upplaga.pdf

Samt alldeles nyligen översatta instrument för bedömning av PTSD, se:

<https://barnafrid.se/kunskapsportal/formular-och-metodstod/> Mer information om screening och instrument finns i utbildningen

<https://barnafrid.se/kunskapsportal/kurs/fordjupning-barn-och-trauma/>

Den praktiska betydelsen av en ny SBU-kartläggning bedöms som relativt begränsad.

15.2.3 Informationshanteringen samt omsorgen om barnet vid misstanke om våld ska förbättras

Öka barns delaktighet i samband med upptäckt och hantering

Förslag: Barnombudsmannen ges i uppdrag att i samverkan med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor undersöka och lämna förslag kring hur barns delaktighet kan öka i samband med att våldet upptäcks och i den efterföljande hanteringen. Uppdraget ska genomföras i samråd med berörda myndigheter och andra aktörer. Barn ska involveras i planering och genomförande av uppdraget.

Barnafrid tillstyrker förslaget, men det vore önskvärt att Barnafrid skrevs in i detta förslag med uppdrag att inhämta synpunkter och sprida information, exempelvis genom inkorporering av kunskap till basprogrammet och andra relevanta webbutbildningar.

15.3 Barn ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till

Förslag: Att följande insatsområden ska prioriteras inom mål 3:

1. Tillgängligheten till skydd, stöd och behandling ska förbättras.
2. Barns delaktighet i utformning, genomförande och uppföljning av insatser ska stärkas.
3. Förmågan och möjligheterna att fånga upp och möta varje barns behov ska förbättras.
4. Samverkan och samordning av insatser ska stärkas.
5. Stödet i barns vardag ska stärkas.

Barnafrid tillstyrker förslaget.

15.3.1 Tillgängligheten till skydd, stöd och behandling ska förbättras

Förbättrad information om samhällets stödinsatser

Förslag: Länsstyrelserna ges i uppdrag att kartlägga och sprida information om vad som erbjuds enskilda i länet för att förebygga våld mot barn samt för att ge skydd, stöd och behandling till barn som utsätts för eller riskerar att utsättas för våld. Informationen ska omfatta alla former av våld som barn utsätts för eller riskerar att utsättas för. Informationen ska i första hand rikta sig till barn och vuxna i länet, men även till yrkesverksamma och andra som kan vara berörda. Informationen ska vara tillgänglighetsanpassad.

Barnafrid tillstyrker förslaget som dock bör vara en central komponent i det bestående uppdraget som Länsstyrelsen redan har. Barnafrid ser ett behov att involvera kommunerna i arbetet då de har ett ansvar att erbjuda skydd, stöd och behandling till barn som kan vara utsatta för våld. Då Barnafrid har ett uppdrag att sprida kunskap om våld mot barn till yrkesverksamma så vore det önskvärt att samverkan sker med Barnafrid.

Fortsatt arbete för att stärka tillgång och tillgänglighet till psykiatrisk och psykologisk behandling för våldsutsatta barn

Bedömning: Ett fortsatt aktivt och långsiktigt arbete bör bedrivas för att förbättra tillgängligheten till barn- och ungdomspsykiatri.

Barnafrid delar bedömningen men vill påpeka att samma ambition har funnits under flera decennier utan att nämnvärd förbättring har skett. Utöver tillgänglighetsproblem finns det brister när det gäller jämlik tillgång till kvalificerad vård över hela landet. Det är oroande att situationen inte blir bättre trots rejäla ekonomiska satsningar under många år. Det är en brådskande angelägenhet att få kontroll över situationen, eftersom långa köer till BUP kan betraktas som en form av strukturellt/organisatoriskt våld mot barn. Köer och brister i traumavård strider även mot barnkonventionen.

15.3.2 Barns delaktighet i utformning, genomförande och uppföljning av insatser ska stärkas

Socialtjänsten ska försäkra sig om att barnet förstår den information som ges

Förslag: Socialtjänstlagen (2001:453) samt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga kompletteras med reglering om att information till barnet ska anpassas till barnets ålder och andra individuella förutsättningar. Den som ger informationen ska även så långt som möjligt försäkra sig om att barnet har förstått innehållet i och betydelsen av den lämnade informationen. Lagändringen bör träda i kraft den 1 januari 2024.

Barnafrid tillstyrker förslaget.

Kartlägga behov och ta fram visualiserande material

Förslag: Socialstyrelsen ges i uppdrag att kartlägga behovet av, samt vid behov ta fram och sprida, standardiserat skriftligt och/eller visualiserande informationsmaterial, för användning i socialtjänsten, som riktar sig till barn i ärenden som rör utsatthet eller risk för utsatthet för våld. Uppdraget bör genomföras i samråd med Barnombudsmannen och Myndigheten för delaktighet.

Barnafrid finner informationsspridningen relevant men anser att det finns fler som har erfarenhet av att utarbeta informationsmaterial såsom t ex MUCF,

Stiftelsen allmänna barnhuset, Rädda barnen, Brottsoffermyndigheten. Samt att en hel del informationsmaterial redan finns till hands och insatser bör göras för att effektivisera spridningen i stället för att ta fram nytt material.

Den individuella uppföljningen behöver stärkas

Förslag: En utredning tillsätts för att undersöka och lämna förslag avseende hur regleringen kan stärkas i fråga om socialtjänstens uppföljning av insatser till barn som utsatts för eller riskerar att utsättas för våld. Det bör även undersökas om det krävs en reglering för att stärka förutsättningarna vad gäller att följa upp och utvärdera socialtjänstens insatser utifrån barnets egna upplevelse.

Barnafrid ställer sig frågande till om det kommer att medföra någon förbättring. Barnafrid anser att utredningen i stället borde överväga förslag till en samlad barnrättslag såsom majoriteten av västerländska länder har.

15.3.3 Förmågan och möjligheterna att fånga upp och möta barns individuella behov ska förbättras

Säkerställa tillgång till och spridning av beprövade metoder för risk- och skyddsbedömning

Förslag: Socialstyrelsen ges i uppdrag att undersöka tillgången till och behovet av strukturerade arbetssätt och metoder för socialtjänstens bedömningar av risker och skyddsbehov vid misstanke eller kännedom om våld mot barn. Arbetssätten och metoderna ska vara anpassade för att hantera situationer relaterade till samtliga våldsformer som kan komma att drabba barn.

Barnafrid konstaterar att detta redan är en välkänd brist utifrån Barnafrids dialog med yrkesverksamma och myndigheter. Fokus borde i stället vara att åtgärda bristerna och utveckla samt implementera strukturerade arbetssätt och metoder.

Återkommande uppföljning av kvaliteten i socialtjänstens handläggning

Förslag: Inspektionen för vård och omsorg ges i uppdrag att var tredje år under strategiperioden särskilt följa upp kvaliteten i socialtjänstens handläggning rörande barn som utsätts för eller riskerar att utsättas för våld. I tillsynen ska även eftersträvas att synliggöra eventuella omotiverade skillnader i socialtjänstens hantering mellan olika grupper av barn, exempelvis utifrån kön, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet eller geografi.

Barnafrid tillstyrker förslaget.

Att statliga utredningar pågår får inte medföra att insatser för att förstärka skydd, stöd och behandling för vissa grupper försenas

Bedömning: Det nationella, regionala och lokala arbetet för att förstärka skydd, stöd och behandling för barn som utsatts för olika former av sexuell exploatering behöver redan från början inkluderas i arbetet med att uppnå den nationella strategins målsättningar. Detta kan inte invänta förslag, och hantering av förslag, från de utredningar som för närvarande pågår på området.

Barnafrid ställer sig positiva till bedömningen som sådan men anser att den ter sig något motsägelsefullt i ljuset av alla de utredningsförslag som utredaren föreslår i strategin (av utredningens 59 förslag är 33 olika utredningar och kartläggningar).

Behoven hos barn som placerats i samhällets vård till följd av hedersrelaterat våld och förtryck behöver beaktas särskilt

Bedömning: Situationen för barn som placerats i samhällets vård till följd av hedersrelaterat våld och förtryck behöver uppmärksammas särskilt vid hanteringen av förslag om hur kvaliteten av stödet i samhällsvården kan stärkas och hur stödet kan stärkas efter det att en placering utanför det egna hemmet har upphört.

Barnafrid tillstyrker förslaget. Idag finns en stor osäkerhet bland yrkesverksamma hur stödet kan utformas och hur arbetet kan genomföras mer ändamålsenligt. Barnafrid saknar dock konkreta förslag om detta i utredningen.

Insatser behövs för att stärka skydd, stöd och behandling för barn som vistas i skyddat boende tillsammans med en våldsutsatt förälder

Bedömning: Rätten till skydd, stöd och behandling för barn som vistas i skyddat boende tillsammans med en våldsutsatt förälder måste säkerställas. Vi bedömer att befintliga förslag om ny lag med särskilda bestämmelser om placering av barn i skyddat boende har god potential att utgöra en betydelsefull förstärkning av arbetet för att uppnå detta, och det är angeläget att förändringar med detta syfte genomförs. Effekten av åtgärder och författningsändringar behöver följas upp.

Barnafrid delar bedömningen.

15.3.4 Samverkan och samordning ska stärkas Förbättrad samverkan mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård för att barn ska ges tillgång till stöd och behandling

Förslag: En utredning tillsätts för att utreda om, och i så fall hur, regleringen bör stärkas i fråga om samverkan mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården avseende barn som behöver stöd- och/eller behandling med anledning av erfarenheter av våld. Syftet ska vara att säkerställa att barns hjälpbehov inte faller mellan stolarna.

Barnafrid avstyrker förslaget eftersom detta redan är en välkänd brist utifrån Barnafrids dialog med yrkesverksamma och myndigheter. Fokus borde i stället vara att åtgärda behovet genom konkreta förslag på hur samverkan bättre kan möjliggöras. Förslagsvis genom en sammanhållen barnrättslagstiftning.

Fast vårdkontakt i hälso- och sjukvården för patienter under 21 år

Bedömning: Det förslag om fast vårdkontakt i hälso- och sjukvården som utredningen om en sammanhållen god och nära vård för barn och unga har lämnat omfattar alla barn, och skulle innebära en positiv förstärkning av vården även för barn som är i behov av vårdinsatser till följd av erfarenheter av våld. Det är av stor betydelse att den fasta vårdkontakten – när det handlar om barn med erfarenheter av våld – har de kunskaper inom området som krävs för att kunna fullgöra sin uppgift på ett sätt som stärker barnets förutsättningar att få sina behov tillgodosedda utifrån en helhetssyn på barnets situation.

Barnafrid delar bedömningen.

15.3.5 Stödet i barns vardag ska stärkas

Stöd och information till viktiga vuxna

Förslag:

- Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd ges i uppdrag att kartlägga tillgången till, och eventuella behov av fortsatt utveckling av, stöd- och informationsmaterial riktat till föräldrar och andra närstående om hur dessa personer kan ge stöd i vardagen till barn som utsatts för våld. Olika former av våldsutsatthet ska beaktas. Även olika livsomständigheter som kan påverka föräldrars och andra närståendes förutsättningar att ta del av befintligt material ska beaktas i uppdraget. Uppdraget ska genomföras i samråd med Myndigheten för delaktighet. Vid genomförandet av uppdraget ska dialog föras med relevanta aktörer med erfarenheter på området.
- Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum) ges i uppdrag att utarbeta och sprida stöd- och informationsmaterial om hur vuxna som är viktiga för barnet kan ge stöd till det barn som utsatts. Materialet ska rikta sig till bland annat familjehemsföräldrar och personal i samhällsvården. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Socialstyrelsen. Det bör också ske i samråd med andra relevanta myndigheter. Vid genomförandet av uppdraget ska dialog även föras med andra relevanta aktörer med erfarenheter inom området. Barns synpunkter ska inhämtas i arbetet.

Barnafrid tillstyrker förslaget.

Förbättrade förutsättningar för skolpersonal att ge vardagsnära stöd till barn i samband med våldshändelser

Förslag: Socialstyrelsen ges i uppdrag att kartlägga behovet av särskilt stöd och/eller kompetensutvecklingsinsatser riktade till personal inom elevhälsan i syfte att förbättra stöd och bemötande av elever vid händelser av våld i närområdet eller omgivningen. I uppdraget ingår att, i förekommande fall, lämna förslag på hur behovet kan tillgodoses. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Brottsoffermyndigheten. Barn ska involveras i genomförandet av uppdraget.

Barnafrid tillstyrker förslaget men anser att uppdraget ska åläggas Skolverket i samverkan med andra myndigheter. Elevhälsan tillhör skolan som huvudman och har Skolverket som expertmyndighet.

Säkerställa tillgång till stöd via linjen 116 111

Bedömning: Det är viktigt att stöd i syfte att stärka den nationella stödlinjen 116 111 säkerställs långsiktigt så att innehavaren av stödlinjen har de förutsättningar som krävs för att bedriva linjen på det sätt som barns behov kräver.

Barnafrid tillstyrker förslaget.

15.4 Barns rättigheter i brottmålsprocessen ska tillgodoses

Övergripande kommentar till 15.4:

Genomgående är Barnafrid positiv till de förslag som beskrivits i kapitlet Brottmålsprocessen för barn som utsatts för våld. Vår kritik är det som inte tas upp som förslag och det som saknas i utredningen. Överlag har utredning fokuserat främst på hur de rättsliga delarna kan bli bättre för barnen, men inte valt att i någon större utsträckning se barnets holistiska perspektiv, med skydd, information, stöd och rehabilitering från alla olika verksamheter utifrån barn som brottsoffer. Brottmålsprocessen hänger samman med socialtjänstens utredning av skydd och eventuella insatser. Barn som utsatts för våld har behov av hälso- sjukvårdsinsatser vilket inte i någon större grad kopplas samman i detta kapitel.

Utredningen En uppväxt fri från vålds intentioner med Barnahus är otydliga och långt ifrån tillräckliga. Som är brottsoffer

Barnafrid vill att alla barn som är brottsoffer i Sverige ska kunna ha tillgång till Barnahus. Det innebär att det inte kan vara en frivillig verksamhet, utan att det bör bli en lagstadgad rättighet. För att säkerställa kvalitetskraven bör även en certifiering över vad ett Barnahus ska innefatta finnas. Det räcker inte med att kalla sig Barnahus, det behöver finnas en verksamhet som tillgodoser barnets rättigheter. Förutom den rättsliga delen har barn rätt till skydd, vård, rehabilitering och återanpassning. Dessa delar ska inkluderas i ett Barnahus. Barnafrid är positiva till att nya riktlinjer upparbetas men inte utan styrning och uppföljning.

Barnafrid ser behov av skarpare och tydligare förslag vad gäller Barnahus utveckling. Barnafrid anser att utredningen En uppväxt fri från våld har lyft och diskuterat flera av de brister som finns i Barnahus idag utan några konkreta och distinkta förslag som kan skapa en förändring. Genomgående från de fyra utvärderingar som gjorts tidigare av Barnahus i Sverige är en samstämmig bild av vad som behöver åtgärdas för att Barnahus ska leva upp till en god samverkan för barn som utsatts för brott.

Efter samtal med myndigheter, organisationer, barnahusnätverket, enskilda barnahus och utredningens expertgrupp konstaterar utredningen En uppväxt fri från våld att de framtagna nationella riktlinjerna från 2009 för Barnahus inte efterlevs på flera områden. Det finns allt för stora variationer i vilket stöd och vilken hjälp barn som brottsoffer får. Utredningen föreslår att nya riktlinjer ska utarbetas och att Brottsoffermyndigheten får ett samordningsansvar, vilket Barnafrid menar inte är tillräckligt. Barnahusen behöver en nationell styrning, likt den som finns i de nordiska länderna. Se till exempel Danmark. Barnahus har funnit i snart 20 år i Sverige, riktlinjerna för Barnahus i 15 år, men ändå kan vi konstatera att barn som är utsatta för brott inte får sina rättigheter tillgodosedda. Att barn får samma bemötande och har rätt till samma insatser handlar om en rättssäkerhetsprincip som inte ska avgöras beroende på vart man bor.

Flera utvärderingar av Barnahus (2010, 2013 och 2019) har gjorts och alla har i stora drag lyft fram samma behov. Även Barnahusen i Sverige har gått samman och gjort skrivelser på samma krav för att Barnahus ska hålla en bra kvalitet som lever upp till sin intention att tillgodose barnets rättigheter. Barnafrid ställer sig bakom följande krav:

- *Tillsätt en nationell styrning och samordning för certifiering, kontinuerlig uppföljning och kvalitetssäkring på Barnahus. Idag finns allt för stora lokala variationer gällande huvudman, målgrupper, vilka professioner som samverkar, hur samverkan sker, vilka insatser som erbjuds. Det finns även brister från olika verksamheter i vilken mån de samverkar inom Barnahus. Många av myndigheterna inom Barnahus (polismyndigheten, socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatri) har hög personalomsättning och svårigheter med att ha behörig personal som kan uppfylla sina åtagande idag. Säkerställ därför personal som är anställda på Barnahus.*
- *Möjligheten för ett Barnahus att dokumentera och registrera både den löpande verksamheten och i enskilda ärenden.*
- *Att bristen på tillgång till barnläkare, rättsmedicinläkare och barn- och ungdomspsykiatrisk personals medverkan på Barnahus åtgärdas med krav på medverkan. Säkerställ tiden efter barnförhöret med information till barnet, förbättrad vårdkedja och tydlig ansvarsfördelning inom krisstöd och behandlingsinsatser. Utgångspunkten bör vara att barns fysiska och psykiska hälsa bör beaktas på Barnahus.*
- *Sekretessfrågor som behöver ses över för att tex samråda mellan polismyndighet, socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Klarläggande för hur informationsutbyte kan bedrivas mellan olika verksamheter. Idag finns en otydlighet som gör att verksamheter inte vågar samverka.*

Sammanfattningsvis, Barnahus är viktiga och man bör överväga en särskild utredning för att se över, utöver uppdatering av riktlinjer också se över krav på:

- 1. Att det finns samordnare som representerar såväl ett rättsligt som ett socialt perspektiv på Barnahus.*
- 2. Ett gemensamt myndighetsansvar på nationell nivå för kompetensutveckling och utbildning för yrkesverksamma*
- 3. Lagstiftningen och sekretess. Detta gäller bland annat informationsutbyte mellan myndigheter, konsultationer, dokumentation, uppföljning, gemensam nationell statistik och forskning – en barnahusjournal.*
- 4. Nationell certifiering*
- 5. Bemanningskrav utifrån befolkningens mängd*
- 6. Hur ska den nationella samordningen få till ett mandat att styra över barnahusen?*

Eftersom barnahusen inte är bland remissinstanser har Barnafrid genomfört en enkätkartläggning om deras syn på förslagen som gäller Barnahus. Synpunkter redovisas som de har lämnats i bilaga 3.

Förslag: Att följande insatsområden ska prioriteras inom mål 4:

1. Barn ska få individanpassad information och ges goda förutsättningar att komma till tals och få sina åsikter beaktade.
2. Yrkesverksamma ska bemöta barnet på ett respektfullt och anpassat sätt och ha särskild kompetens.
3. Brottmålsprocessen ska vara så kort som möjligt utan att inskränka rättssäkerheten.
4. Barn ska erbjudas stöd under och efter brottmålsprocessen.
5. Samverkan måste ske med barnets behov i fokus – barnahusverksamheter ska finnas i hela Sverige och utvecklas.

Barnafrid tillstyrker förslaget.

15.4.1 Barn ska få individanpassad information under brottmålsprocessen och ges goda förutsättningar att komma till tals och få sina åsikter beaktade

Individanpassad information och rätten att komma till tals

Förslag:

– I 13 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) införs ett krav på att målsägande som är under 18 år ska få individanpassad information under förundersökningens gång och vid dess avslut. Den som ger informationen ska så långt det är möjligt försäkra sig om att barnet har förstått innehållet i och

betydelsen av den lämnade informationen. Barnet ska därtill ges goda förutsättningar att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

– I 3 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn och 3 § lagen (1988:609) om målsägandebiträde införs ett krav på att barn som är målsägande ska få anpassad information om förundersökningen och om utgången av förundersökning och eventuell rättegång av sitt juridiska biträde.

Barnafrid tillstyrker och anser att det ska ställas krav på Polismyndigheten att barnet fortlöpande ska få återkoppling under utredningstiden. Om handläggningstiden överskrider 90 dagar bör det ställas krav på att anledningen till detta noteras i handläggningssystemet.

Barnafrid vill också lyfta fram rätten till information om barnens rättigheter utifrån alla verksamheter såsom även socialtjänst, rätt till stöd och behandling, m.m. Tydliggör informationsansvaret för alla parter och hur det ska ske i samverkan. Saknas överlag att utredningen ser till helheten i brottmålsprocessen för att fokusera på det rättsliga. Vore önskvärt att utredningen kan ha ett holistiskt perspektiv.

15.4.2 Yrkesverksamma ska bemöta barnet på ett respektfullt och anpassat sätt och ha särskild kompetens

Utbildningsinsatser om våldsutsatthet och barnets rättigheter

Förslag: Brottsoffermyndigheten och Domstolsverket ges i uppdrag att i samarbete med Barnombudsmannen genomföra utbildningsinsatser avseende fördjupad kunskap om att vara barn och våldsutsatt och barnets rättigheter enligt FN:s konvention om barnets rättigheter som riktar sig mot rättsväsendets aktörer och biträdande jurister/advokater.

Barnafrid tillstyrker förslaget men vill påpeka att Barnafrids webbaserade basprogram om våld mot barn kan användas, och redan görs, i utbildning av personal inom rättsväsendet.

Förhörsmetoden vid barnförhör ska ses över och utvecklas

Förslag:
– Polismyndigheten ges i uppdrag att utvärdera förhörsmetoden vid barnförhör och dess tillämpning. Inom ramen för uppdraget ska myndigheten undersöka möjligheten att modifiera och vidareutveckla förhörsmetoden utifrån evidens inom vissa utpekade områden som vid internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn,

brott i unga partnerrelationer samt vid förhör av små barn och barn med funktionsnedsättning. Ett särskilt fokus bör läggas på att utreda de hinder som finns för barn som kommunicerar på alternativa sätt till exempel via tolk och alternativ kompletterande kommunikation. Uppdraget ska genomföras i samråd med Åklagarmyndigheten.

– Polismyndigheten ges i uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser för landets barnförhørsledare och på barnförhørsledarutbildningen om barnförhör vid internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn, brott i unga partnerrelationer samt förhör med små barn och barn med funktionsnedsättning. Sistnämnda del i uppdraget ska genomföras i samråd med Myndigheten för delaktighet.

Barnafrid tillstyrker förslagen men anser också att Polismyndigheten ges i uppdrag att se över förhörsmetoden för barn som misstänks för brott. Förhörsmetoden som används vid barnförhör med målsägande (en flexibel version av NICHD protokollet) är inte framtagen för förhör med misstänkta barn. Metoden är med andra ord inte evidensbaserad i detta sammanhang och den saknar riktlinjer för hur bevisning presenteras för barn som misstänkts för brott. Svenska forskare har även lyft behovet av en evidensbaserad barnförhörsmetod för misstänkta barn¹⁴. Barnafrid ser det därför som angeläget att se över vilken metod/vilka riktlinjer som man lär ut på den nya utbildningen om förhör med misstänkta barn. Det är därtill viktigt att kvaliteten på dessa förhör utvärderas, både med barn under 15 år och med barn 15–18 år.

Särskild kompetens hos barnförhørsledare

Förslag: I 18 § förundersökningskungörelsen (1947:948) ändras nuvarande lydelse genom att det införs ett krav på att förhör med någon som är under 18 år ska i stället för bör hållas av en person med särskild kompetens för uppgiften. Undantag får endast göras om barnförhöret är brådskande och det inte finns någon förhørsledare med särskild kompetens tillgänglig.

Barnafrid tillstyrker förslaget om krav på särskild kompetens men är kritiska till att resursbrist är ett godtagbart undantag. I stället ser vi det som angeläget att resursbrist inte ska vara ett godtagbart. Det kan i stället vara motiverat med undantag om det med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter talar för att förhör ändå kan hållas. Skälen kan exempelvis tänkas vara att barnet är så pass nära vuxen ålder och uppvisar en sådan

¹⁴ Winerdal U, Cederborg A-C, Lindholm J. (2019). The quality of question types in Swedish police interviews with young suspects of serious crimes. *The Police Journal*. Apr;92(2):136-149.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0032258X18770915>

mognad och utveckling att barnet kan likställas en vuxen. Såvitt Barnafrid erfar är det sällsynt att barnförhørsledare arbetar under jourtid då bedömningen är att det sällan är så pass brådskande.

Barnafrid är generellt sett positiva till förslaget men kan se det som problematiskt i och med att Polismyndigheten, med rätta, arbetar med att personal inom ingripandeverksamheten ska samtala mer med barnen på brottsplatsen. Dessa samtal skrivs därefter ner i PM-form. Att teckna ett samtal i PM form kan ses som problematiskt då det egentligen rent formellt är ett förhör. Genom att ändra lydelsen befarar vi att samtalen med barnen på brottsplatsen än mer ofta undviks. Det krävs därför att polismyndigheten säkerställer att personal inom ingripande verksamhet har grundläggande kompetens i att förhöra barn.

Statistik om kompetensen hos personer som håller barnförhör

Förslag: Återrapporteringskrav ställs till Polismyndigheten avseende statistik om hur många poliser som är utbildade i barnförhör och som saknar utbildning i barnförhör respektive civilanställda som är utbildade i barnförhör och som saknar utbildning i barnförhör, som håller barnförhör.

Barnafrid tillstyrker förslaget som bör närmast vara en självklarhet. Mer angelägen fråga är vad man gör med den samlade statistiken.

Kunskapskrav för jurister som företräder barn som målsägande

Förslag: I 5 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn och i 4 § lagen (1988:609) om målsägandebiträde införs ett förstärkt kunskapskrav avseende särskilt förvärvade kunskaper och erfarenheter om våldsutsatthet och barnets rättigheter.

Barnafrid tillstyrker förslaget. Förslaget är i linje med det som framförts av barnhusen att kvaliteten och förmågan att möta barn hos målsägande och särskild företrädare skiljer sig och att det därför är viktigt att ha ett förstärkt krav på kunskap om barns rättigheter och erfarenhet av våldsutsatthet.

15.4.3 Brottmålsprocessen ska vara så kort som möjligt utan att inskränka rättssäkerheten

Hinder för skyndsamhetskravet och bristen på barnförhørsledare

Förslag:

- Polismyndigheten ges i uppdrag att i samarbete med Åklagarmyndigheten kartlägga vilka hinder för skyndsamhet som finns och vilka åtgärder som krävs för att skyndsamhetskravet enligt 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) ska kunna upprätthållas på de båda myndigheterna. Kartläggningen ska även innefatta förslag på åtgärder för att nå Åklagarmyndighetens riktvärde att inom 14 dagar från anmälan hålla det första barnförhøret i ärenden om våld i nära relation och sexualbrott.
- Åtterrporteringskrav ställs till Polismyndigheten att redogöra för vilka åtgärder myndigheten avser att vidta för att säkerställa tillräckligt antal utbildade barnförhørsledare för att möta behovet.

Barnafrid tillstyrker förslaget men anser att uppdraget ska kompletteras med att se över möjligheten att upprätta ett ska-krav på tidsgränsen för när ett första förhør med målsägande ska genomföras. Om tiden mellan polisanmälan och förhør blir för lång riskerar barnets minne att påverkas negativt vilket kan få till följd att brottsutredningen försämras och ger sämre möjligheter för ett åtal.

Förslaget hänger ihop med antal utbildade barnförhørsledare samt polisens kompetensförsörjning av personal.

Tidsfrist för domstolen i brottmål när målsäganden är barn

Förslag: En utredning bör tillsättas avseende införande av tidsfrist för domstolen i brottmål när målsäganden är ett barn.

Barnafrid tillstyrker förslaget.

15.4.4 Barn ska erbjudas stöd under och efter brottmålsprocessen

Stödjande barnombud inom civilsamhällesorganisationer

Bedömning: Utredningen om barns möjligheter att utkräva sina rättigheter har bland annat i uppdrag att analysera och redovisa för- och nackdelar med att staten bidrar till att etablera funktioner i form av barnombud inom civilsamhällesorganisationer med uppgift att ge stöd till barn i kontakten med domstolar och förvaltningsmyndigheter. Det tänkta barnombudet ska komplettera det stöd som andra aktörer ger barn men innebörden av funktionen ska inte vara att rättsligt företräda barnet i enskilda ärenden. För det fall ovan nämnda utredning föreslår att det ska inrättas barnombud är det vår uppfattning att det bör övervägas lämplighet och möjlighet till inrättande av barnombud även för våldsutsatta barn som är målsägande i brottmålsprocessen
(Dir. 2022:35 Barns möjligheter att klaga och utkräva sina rättigheter enligt

barnkonventionen.)

Barnafrid avstyrker förslaget med hänvisning till att barnets rätt till integritet och sekretessregler för icke myndighetspersonal tillräckligt har utretts. Barnafrid vill även påtala att det pågår ett EU-projekt "JOURNEYS" som bland annat rör denna problematik där erfarenheterna med fördel kan inväntas. Projektet JOURNEYS som nu kommer att testas på ett antal barnahus är ett slags pilotprojekt för barnombud.

Juridiskt biträde för målsäganden när barn under 15 år misstänks för brott

Bedömning: Vi instämmer i det förslag som lagts av Utredningen om barn som misstänks för brott att målsägandens rätt till ett målsägandebiträde enligt lagen (1988:609) om målsägandebiträde respektive till en särskild företrädare för barn enligt lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn ska gälla även vid utredningar enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

Barnafrid tillstyrker bedömningen i likhet med tidigare remissvar ang förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott (LIU-2022-00613).

Barnets rättigheter i fokus och ökad likvärdighet över landet – En överblick över utredningens bedömning och förslag avseende barnahus

15.4.5 Samverkan måste ske med barnets behov i fokus – barnahusverksamheter ska finnas i hela Sverige och utvecklas Ett förstärkt ramverk tydliggör aktörernas ansvar att på olika sätt och tillsammans arbeta för att tillgodose barns rättigheter

Förslag: Förundersökningskungörelsen (1947:948) kompletteras med förtydligande om att förhör av någon under 18 år, som genomförs med anledning av misstanke om att barnet utsatts för våld, ska genomföras på ett särskilt hänsynsfullt sätt med beaktande av barnets individuella situation och behov. Vid planering och beslut om den miljö där förhöret ska genomföras ska särskilt beaktas barnets behov av trygghet och andra omständigheter av betydelse för att minska olägenheter för barnet. Barnets behov av särskilt stöd före, under och efter förhöret ska tillgodoses. Kompletteringen införs i 17 § förundersökningskungörelsen (1947:948) och ska träda i kraft den 1 januari 2024.

Förslag: Socialtjänstlagen (2001:453) kompletteras med förtydligande att socialnämnden särskilt ska beakta att barn som deltar i en brottsutredning som genomförs med anledning av misstanke om att barnet utsatts för våld, kan ha särskilt behov av stöd i samband med sådan medverkan. Kompletteringen införs i 5 kap. 11 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453), vilken handlar om socialnämndens ansvar att ge stöd och hjälp till barn som utsatts för brott. Den föreslagna regleringen ska träda i kraft den 1 januari 2024.

Förslag: Ansvaret för samverkan kring barn som deltar i en brottsutredning med anledning av misstanke om utsatthet för våld tydliggörs i polislagen (1984:387), förordningen (2015:743) med instruktion för Åklagarmyndigheten, socialtjänstlagen (2001:453) och hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). I respektive författning tydliggörs även syftet med samverkan.

Alla ovanstående tre förslag kommenteras här.

Förslagen är otydliga i vad man menar. Det står motsägelsefulla uppgifter om Barnahus ska finnas i hela landet, eller om det kan vara barnahusliknande samverkan. Otydligheten finns idag och utredningen har inte klarlagt en kvalitetshöjning. En princip för rättssäkerhet och lika bemötande är att barn i brottsprocess bemöts och erbjuds samma saker oavsett var man bor. Utifrån olika samtal med barn har det framkommit att många barn känner sig övergivna i brottsprocessen. En brottsmålsprocess som försenas kan innebära att även andra verksamheter dröjer med sina insatser, tex socialtjänsten och stöd- och rehabiliteringsinsatser.

I dessa förslag saknas även hälso-och sjukvårdens insatser. De ska också delta med ett ansvar för barn som utsatts för brott med att erbjuda stöd och rehabilitering, tex krisstöd, traumabehandling och läkarundersökning (hälsoundersökning). Detta saknas fullständigt och så länge det inte finns ett ansvar så är det upp till varje region att erbjuda insatser utifrån tillgång, vilket vi redan ser idag att man väljer bort. Vi får heller inte glömma bort habilitering och barn i särskilt utsatta grupper.

Till det förstärkta ramverket ska det knytas mer detaljerade bestämmelser eller rekommendationer kopplat till genomförande

Förslag: Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen ges i uppdrag att gemensamt lämna förslag till regeringen på hur styrningen av samverkan kring barn som misstänks ha utsatts för våldsbrott bör utvecklas ytterligare, genom exempelvis bindande reglering eller revidering av nuvarande riktlinjer. I uppdraget ska för- och nackdelar med de olika alternativen

redovisas, samt förslag lämnas avseende utformningen av det alternativ som förespråkas. Utgångspunkten för uppdraget ska vara det ovan beskrivna ramverket för samverkan mellan parterna. Uppdraget ska utföras i samråd med Brottsoffermyndigheten, Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum), Barnombudsmannen och Myndigheten för delaktighet. De utförande myndigheterna ska tillvarata Stiftelsen Allmänna Barnhusets kunskaper om, och arbete mot, våld mot barn i Sverige.

Barnafrid tillstyrker förslaget men ser att det finns ett behov av att tillsätta en särskild utredning för att se över regelverket angående Barnahusfrågan i stort. Det gäller såväl, organisatoriskt, resursförsörjning, kompetensförsörjning, nationell certifiering, sekretess och samverkan mellan olika aktörer.

Att ta fram nya riktlinjer för Barnahus utan att ha någon form av certifiering och styrning saknar genomslagskraft. Sedan 2009 har Barnahus haft riktlinjer att förhålla sig till utan att de har följts, vilket visar att barnahus inte ger barn samma rättigheter. Om man nu menar allvar med att ge barn som brottsoffer rättigheter bör detta vara styrt och följas upp.

Flera av verksamheterna som finns inom ett Barnahus, när barn är i brottsmålsprocessen, har idag hög personalomsättning, tidsbrist och ekonomiska svårigheter. I respektive myndigheter nedprioriteras barn i brottsprocesser. Barn får idag inte sina behov tillgodosedda. Vi behöver ta ett krafttag som visar allvaret i detta och därför införa tydligare ska-krav.

Statlig finansiering av lokaler för samlokalisering

Förslag: Anpassade lokaler för samverkan kring, och förhör med, barn som deltar i en brottsutredning med anledning av misstanke om utsatthet för våld (Barnahus) ska säkerställas genom statlig finansiering. Regeringen låter utreda hur detta lämpligen bör administreras.

Barnafrid tillstyrker förslaget men vill framföra att förslaget känns som en icke-fråga som inte har diskuterats eller lyfts utifrån aktuella behov.

Barnafrid vill dock här påtala behov av barnanpassade lokaler även gällande barn som misstänks för brott. Barnafrid önskar en tydlighet avseende förhör med misstänkta barn på barnahus. Vi efterfrågar nationella riktlinjer för de yrkesverksamma att arbeta efter. Vi ser ett behov av särskilda förhörssrum med:

- ett eller flera intilliggande väntrum utan insyn (ombonat och med okrossbara glasrutor).
- ett intilliggande medhörningsrum med eget väntrum för socialsekreterare

(och eventuell BUP personal).

- ett angränsande samtalsrum där socialsekreterare, eventuellt tillsammans med polis och åklagare kan följa upp planering. Rummet behövs även för uppföljande samtal med BUP personal utifrån krisperspektiv för barn respektive omsorgsperson; bedömning av suicidrisk, behov av psykiatrisk konsultation samt eventuell hänvisning till vuxenpsykiatri. En så kallad envägsspegel och larm kan bidra till att höja säkerheten i rummet.

Brottsoffermyndigheten får i uppdrag att samordna, ge stöd och följa upp utvecklingen

Förslag: Brottsoffermyndigheten ges i uppdrag att nationellt samordna, ge stöd samt följa utvecklingen kopplat till samverkan avseende barn som deltar i en brottsutredning med anledning av misstanke om utsatthet för våld. Uppdraget skrivs in i myndighetens instruktion.

Barnafrid ställer sig tveksam till förslaget om barnahusverksamheternas samordning. Vi ser gärna att "tillsynsuppdraget" och det stödjande/kompetensutvecklande uppdraget skiljs från varandra. Barnafrid anser att Brottsoffermyndigheten kan vara en lämplig myndighet när det gäller styrning, certifiering och uppföljning.

Men vill påminna om att Barnafrid sedan länge har ett välfungerande samarbete med landets barnahus. Det goda samarbetet har blivit belyst bland annat i utvärderingen av Barnafrids arbete (2020): "Ett annat exempel på vad som är unikt för Barnafrid är dess samordnande roll för barnahusen, som är viktiga för att samla yrkesverksamma när barn misstänks ha blivit utsatta för brott. barnahus finns på ett trettiotal platser runtom i Sverige och syftet är att barn och unga ska kunna träffa alla relevanta personer på samma plats, till exempel socionomer, poliser, åklagare, barnläkare och barn- och ungdomspsykologer. I våra intervjuer lyfte många fram vikten av att Barnafrid tar fram ny forskningsbaserad kunskap och samordnar barnahusen." Se bilaga 3.

Barnafrid ser risker med att det långsiktiga samarbetet mellan Barnafrid och barnahusen bryts. Betydelsen av ett långsiktigt perspektiv när det gäller kompetens- och kunskapsutveckling inom myndigheter och andra relevanta verksamheter kan inte nog betonas. Utifrån detta bör Barnafrid kunna fortsätta stödja landets barnahus med ett kompetensutvecklande uppdrag i samarbete med Brottsoffermyndigheten.

Nationell uppföljning avseende aktörernas samverkan kring barn som

deltar i en brottmålsprocess

Förslag: Senast om fem år ska utvecklingen avseende aktörernas samverkan kring barn som deltar i en brottmålsprocess med anledning av misstanke om utsatthet för våld följas upp och analyseras (utredningens förslag enligt avsnitt 15.4.5). Syftet med uppföljningen ska bland annat vara att identifiera eventuella brister i samverkan och/eller brister i förutsättningarna för samverkan som leder till, eller riskerar att leda till, att våldsutsatta barns rättigheter inte tillgodoses i den aktuella situationen. I uppföljningen bör även ingå att mot bakgrund av resultaten lämna förslag på hur den fortsatta styrningen av arbetet på området kan utvecklas. I uppföljningen ska barns åsikter inhämtas och beaktas. I arbetet bör även inhämtas synpunkter och erfarenheter från myndigheter och andra aktörer som är verksamma inom området. Brottsoffermyndigheten föreslås få i uppdrag att genomföra uppföljningen.

Barnafrid tillstyrker förslaget. Arbetet bör kopplas till intensiva stödinsatser beträffande implementeringen av de nya riktlinjerna och kvalitetskriterierna.

Om Brottsoffermyndigheten ska ha ett uppdrag att samordna barnhusen så ska detta kompletteras med uppföljningskrav och styrning kontinuerligt. Förändringar tar tid och behovet har påtalats entydigt från både från tidigare utvärderingar, verksamheter och barnhus, vilka områden som behöver åtgärdas för att kvalitetssäkra barnhusen. Att vänta fem år är bortkastat då det tidigare funnits nationella riktlinjer som inte har efterföljts.

15.5 Kunskaps- och metodutveckling ska stärkas

Förslag: Att följande insatsområden ska prioriteras inom mål 5:

1. Barn ska ha en självklar roll inom kunskapsutvecklingen.
2. Uppföljningen av våld som drabbar barn ska förbättras.
3. Tillgången till kunskap ska öka.
4. Stärkt implementering av tillgänglig kunskap

Barnafrid tillstyrker förslaget.

15.5.1 Barn ska ha en självklar roll inom kunskapsutvecklingen Stärkt kunskapsutveckling genom att ta tillvara barns synpunkter

Förslag:

– Folkhälsomyndigheten får ansvar för att initiera, genomföra och samordna ett utvecklingsarbete som syftar till att barns synpunkter och erfarenheter relaterat till våld och våldsutsatthet ska tillvaratas i högre utsträckning, exempelvis genom olika

typer av brukarundersökningar.

- Folkhälsomyndigheten får ansvar för att samordna genomförandet av nationella undersökningar som riktar sig till barn med frågor om våld och våldsutsatthet.
- Etikprövningsmyndigheten får i uppdrag att se över behov och hinder avseende undersökningar som baseras på uppgifter från barn samt ta fram förslag på kriterier som ökar förutsättningarna för barn att delta i forskning.

Barnafrid avstyrker att Folkhälsomyndighet ska ansvara för att initiera, genomföra och samordna ett utvecklingsarbete som syftar till att barns synpunkter och erfarenheter relaterat till våld och våldsutsatthet ska tillvaratas. Barnombudsman har mycket större kompetens i området och även Barnafrid samt flera civilsamhällets organisationer har jobbat mycket med barninkluderingsfrågor.

Barnafrid ställer sig frågande till varför uppdrag att genomföra brukarundersökningar endast gäller Folkhälsomyndigheten. Brukarundersökningar med tillhörande utvecklingsarbete bör vara en del av arbetsmetoden i alla verksamheter och utgör ett viktigt underlag för utveckling och planeringen av arbetet. Redan nu förutsätter till exempel statusen som universitetssjukvårdande enhet, att brukaråterkopplingar som PROM (Patient Reported Outcome Measures) och PREM (Patient Reported Experience Measures) aktivt genomförs.

För att barn ska få möjlighet att framföra sina åsikter och få relevant information, krävs det att yrkesverksamma inom rättsväsendet, inte minst förvaltningsrätten, lärare, elevhälso-team-personal och socialsekreterare med flera har kunskap om bemötande, och om barns och ungas delaktighet. Barnafrid vill dock återigen påpeka att vid inkludering av barn och unga i en verksamhets arbete bör det finnas fastställda riktlinjer för hur delaktigheten ska kunna ske på ett säkert sätt. Risker som kan uppstå är att barns röster används på ett ytligt och oreflekterat sätt. Det saknas idag riktlinjer som utgår från kvalitetssäkrade och vetenskapligt beprövade metoder. Detta är en viktig förutsättning för att säkerställa att barn och ungas inkludering sker på rätt sätt och under säkra förhållanden. I bristen på lämpliga evidensbaserade metoder har Barnafrid utvecklat en egen modell för barninkludering som har testats och utvärderats.¹⁵ Vi ingår även i ett europeiskt nätverk som ska ta fram europeiska riktlinjer för barninkludering i forskning och utveckling som handlar om våld mot barn.

¹⁵ Laura Korhonen, Erica Mattelin. Inclusion of children with refugee background in research. I boken Participatory research on child maltreatment with children and adult survivors. Emerald, in press.

Regeringskansliet kan påskynda barninkluderingen genom att utveckla uppdragsbeskrivningar. Barnafrids analys visar att i de flesta fall, även där barns erfarenheter efterfrågas, så får barnet en passiv roll och hens upplevelser och viljeyttringar har ingen faktisk betydelse i bedömningsunderlag och beslut.¹⁶

Barnafrid ser även ett behov av en digital utbildning om barninkludering med tillhörande verktyglåda, handbok med mera. Vi är beredda att axla ansvaret för att ta fram detta, samt att också genomföra kunskaps- och kompetenshöjande insatser på området.

Folkhälsomyndighet har tidigare kompetens och kapacitet att genomföra nationella undersökningar. Det är viktigt att samtidigt främja andra epidemiologiska studier. Data från nationella kartläggningar bör vara öppet för alla forskare att användas för forskningen såsom är fallet med andra kartläggningar som Folkhälsomyndigheten genomför.

Vi har framfört redan tidigare att ett angeläget och akut område att se över är Etikprövningsmyndighetens krav (vissa undantag förekommer) att inhämta aktivt samtycke från båda vårdnadshavare om barn under 15 år deltar i ett forskningsprojekt. Vår egen och andras erfarenhet är att endast ca 25-30% av barnen i vanliga skolklasser kan leverera samtycke från båda vårdnadshavare. Detta innebär stort bortfall och allvarlig bias i studier, vilket gör det oattraktivt och osäkert att genomföra studier på yngre barn. Att hämta in ett samtycke från båda vårdnadshavare i fallen där den ene misstänkts utöva våld i hemmet blir närmast omöjligt. Vi ser utifrån detta att fler och fler studier görs endast med forskningsdeltagare som är över 15 år.

Vi har även noterat att en del aktörer gör olika typer av kartläggningar och andra projekt kring våld mot barn på barn i alla åldrar, utan samtycke eller etikprövning. I många fall är det en forskare som genomför studien och vetenskapliga metoder används för datainsamling och analys. De flesta studier samlar och rapporterar data som klassificeras som känsligt data, exempelvis kön, ålder, hälsodata, data om brott mm. Lag om etikprövning kräver inte enbart prövning för forskning utan också för utvecklingsarbete på vetenskapliga grunder.¹⁷

¹⁶ Laura Korhonen, Linnéa Lindholm, Maria Lindersson, Ann-Charlotte Münger. The inclusion of children in public enquiries on violence, health, and welfare: the example of Sweden i boken Participatory research on child maltreatment with children and adult survivors. Emerald, in press.

¹⁷ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2003460-om-etikprovning-av-forskning-som_sfs-2003-460/

I och med att barn i större och större uträkning inkluderas i forsknings- och utvecklingsarbete i enlighet med barnkonvention är det angeläget och brådskande att se över regelverk och rutiner i detta område. Det vore ytterst olyckligt om strikta krav på forskningen leder till att det bedrivs samma till grunden vetenskapliga studier under en annan beteckning, eftersom sistnämnda inte kvalitetssäkras med en extern stringent peer-review vilken är grundbulten i kvalitetssäkringen. Det finns inte enbart risker gällande kvalitet men också gällande barnets ställning och säkerhet i deltagande. De etiska reglerna för rekrytering, hantering av insamlad data samt rapportering av resultaten är strikta och syftar att skydda deltagaren.

Översyn av lagen och dess tillämpning efterfrågas.

15.5.2 Uppföljningen av våld som drabbar barn ska förbättras

Våld som drabbar barn ska följas upp regelbundet

Förslag: Våld mot barn i Sverige ska följas upp genom en nationell prevalensundersökning som genomförs vart femte år. Folkhälsomyndigheten får i uppdrag att ansvara för genomförandet och uppdraget ska skrivas in i Folkhälsomyndighetens instruktion. För att tillgodose behov av stabilitet och kontinuitet ska tidigare genomförda och motsvarande undersökningar av Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Karlstad universitet beaktas.

Barnafrid tillstyrker förslaget men föreslår att man även utreder förutsättningarna för ett nationellt register för våldsutsatta barn.

Våld mot barn ska synliggöras i den officiella statistiken

Förslag:

- Regeringen ser över möjligheterna att låta våld mot barn utgöra ett eget ämnesområde inom den officiella statistiken, samt utser lämpliga myndigheter med särskilt ansvar för att relevant statistik inom området tas fram, så kallade statistikansvariga myndigheter.
- Regeringen gör nödvändiga kompletteringar i bilagan till förordningen (2001:100) om den officiella statistiken för att säkerställa att samtliga diskrimineringsgrunder inkluderas.

Barnafrid tillstyrker förslaget.

Möjliggöra nationell uppföljning av primärvårdens och socialtjänstens arbete

Bedömning: En utvidgad datainsamling inom vård och omsorg kan öka förutsättningarna för att följa utvecklingen inom området våld mot barn. Regeringen bör därmed gå vidare med de förslag som har lämnats av bland andra Socialstyrelsen i syfte att öka möjligheten för behövlig datainsamling. Vidare bör möjligheten att utvidga insamlingen av data från ytterligare verksamheter, exempelvis ungdomsmottagningar, ses över och hur en sådan utvidgning kan komma att ske med beaktande av skydd för den personliga integriteten.

Barnafrid tillstyrker men vill erinra om att det även vore värdefullt att inkludera elevhälsan i det statistiska underlaget.

Terminologin inom området våld mot barn behöver ensas

Förslag: Socialstyrelsen ges i uppdrag att, i samverkan med andra statistikansvariga myndigheter, kartlägga förutsättningar och föreslå åtgärder för att skapa ett system där terminologin som används vid registrering och benämning av företeelser, behov/symptom och insatser med koppling till området våld mot barn blir enhetlig.

Barnafrid tillstyrker förslaget.

15.5.3 Tillgången till kunskap ska öka

Utökade medel till forskning om barn och våld

Förslag: Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) får i uppdrag att, i samverkan med andra relevanta forskningsfinansiärer och aktörer, stärka forskningen inom området våld mot barn, med särskilt fokus på praktisk forskning samt implementeringsforskning. Anslaget till Forte bör ökas med 50 miljoner kronor per år för detta syfte.

Barnafrid tillstyrker förslaget som är i linje med det som Barnafrid under flera års tid rekommenderat i rapporter över angelägna utvecklingsområden.

Vi påpekar vikten av barninkludering inom ramen för olika forskningssatsningar och vikten av att ett brukarperspektiv i forskningen främjas. Metoder för att säkerställa barns deltagande måste utvecklas, men också vårdnadshavares erfarenheter måste ingå inom ramen för olika forskningssatsningar. Vikten av ett

helhetsperspektiv där forskning som utgår från barn, vårdnadshavare och yrkesverksamma bör stödjas.

Barnafrid ser också ett behov av en tvärvetenskaplig, nationell forskarskola som skulle kunna samla forskare som till exempel har fått finansiering via Forte. Vi ser det som naturligt att placera en sådan forskarskola på Linköpings universitet inom ramen av Barnafrid och tema Barns forskningsmiljöer. Syftet skulle vara att förstärka kopplingen mellan ny forskning och spridningen av densamma. Det skulle också bidra till att kunskapen implementeras i relevanta verksamheter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt, som tillåter analys av vilken påverkan detta får på samhällsnivå.

Statsbidrag till stöd för praktiktäna forskning, metodutveckling eller implementering

Förslag: Medel bör avsättas i syfte att stimulera praktiktäna forskning och metodutveckling inom främjande och förebyggande arbete mot våld mot barn, samt implementeringen av dessa metoder. Statsbidraget bör omfatta 50 miljoner kronor per år till Folkhälsomyndigheten att fördela.

Barnafrid tillstyrker förslaget. Det är viktigt att metoder som tas fram med statligt stöd kan spridas och användas kostnadsfritt i Sverige.

15.5.4 Stärkt implementering av tillgänglig kunskap Fler aktörer bör ingå i Rådet för styrning med kunskap

Förslag: Regeringen ser över möjligheten att låta Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum) och Jämställdhetsmyndigheten ingå i Rådet för styrning med kunskap i enlighet med Förordning (2015:155) om statlig styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst.

Barnafrid tillstyrker förslaget.

Undersöka förutsättningarna för examensmål rörande våld mot barn

Förslag: Universitetskanslerämbetet ges i uppdrag att undersöka förutsättningarna för införande av nya examensmål avseende våld mot barn i examen för professioner inom förskola och skola, socionomexamen, samt examina för yrken inom hälso- och sjukvård och juridik. I uppdraget ingår att lämna förslag på vilken utformning som det nya examensmålet i sådant fall bör ha. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Barnombudsmannen och Linköpings universitet

(Barnafrid – nationellt kunskapscentrum) samt med, för respektive examina, relevanta sektorsmyndigheter.

Barnafrid påminner om att examensmål för mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation där våld mot barn ingår sedan 2018 finns inom åtta professionsprogram. Däremot saknas examensmålet inom examensordningen för förskola och skola. Barnafrid ser det som viktigt att innan utvecklandet av ett nytt examensmål genomförs bör Universitetskanslersämbetet (UKÄ) genomföra en tematisk utvärdering av examensmålet mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

I rapporten "Hur mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer beaktas i högre utbildning. Rapportering från ett regeringsuppdrag" (UKÄ 2022:19) belyses hur lärosäten har uppfattat införandet av det nya examensmålet. Barnafrid ser dock behov av en mer systematisk utvärdering för att bedöma hur långt implementeringen av examensmålet har kommit. En sådan granskning kan besvara frågan om det behövs ytterligare ett examensmål med fokus på barn eller om det tidigare målet kan uppnå kunskaps- och kompetenskravet som professionen kräver.

Att även utbildningsprogram inom förskola och skola ska ha ett examensmål om våld mot barn måste ses som självklart. Barnafrid menar att detta bör ske skyndsamt.

Barnafrid bedömer det som ytterst viktigt att professionsprogram har examensmål med fokus på våld. Yrkesverksamma som redan under utbildningen inhämtar kunskap och kompetens är väl rustad att både upptäcka och stödja utsatta barn och vuxna i sitt arbete. Det måste betraktas som en av de viktigaste insatserna inom det förebyggande och främjande arbetet mot våld. Arbetet mot att utveckla examensmålet bör därför utvecklas. Barnafrid ger idag, på uppdrag av JÄMY, den högskolepedagogisk utbildningen "Att undervisa om våld mot barn i universitets och högskolans utbildningar" på 3 hp för de åtta professionsprogrammen som har infört examensmålet. Kursdeltagare vittnar om stor okunskap om våld rent generellt inom sina respektive utbildningar och ser ett stort behov av större fokus på våldsfrågor, inte minst när det handlar om barn och unga.

Barnafrid menar att det är motiverat att även införa examensmål i andra relevanta utbildningar såsom exempelvis polisprogrammet men också inom Yrkehögskolan.

Tillgängliggöra samlad information om kunskapsbaserade metoder

Förslag: Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum) ges i uppdrag att undersöka behovet av, samt förutsättningarna för att skapa och förvalta, en sökbar databas över beprövade metoder och program i syfte att motverka våld samt tillgodose barns rätt till skydd och stöd, ett så kallat clearinghouse. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Socialstyrelsen och andra berörda sektorsmyndigheter.

Barnafrid tillstyrker förslaget.

Stöd till professionen för att motverka våld som utövas av barn

Bedömning: Det arbete som pågår inom Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum) avseende kunskapsutveckling och utbildningsinsatser riktat till yrkespersoner i arbetet med barn som har ett sexuellt problematiskt beteende, bör ges möjlighet att fortsätta samt tillräckliga resurser behöver avsättas för vidare implementering.

Förslag: Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum) ges i uppdrag att i samverkan med Socialstyrelsen, undersöka behovet av, och förutsättningarna för, att tillhandahålla ett utökat stöd till berörda professioner och verksamheter genom en stödfunktion för frågor som rör barn som utövar våld med särskilt fokus på barn med ett sexuellt problematiskt beteende.

Barnafrid tillstyrker förslaget.

Specifika kommentarer i sak: Kapitel 16 Konsekvenser

Bedömning: Förslagen förväntas leda till att färre barn utsätts för våld och till att barns rättigheter förverkligas i större utsträckning än i dag.

Bedömning: Strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn förväntas leda till att folkhälsan förbättras på sikt. Detta kommer i sig innebära så väl hälsovinster som ekonomiska besparingar.

Bedömning: Förslagen syftar till att minska omfattningen av våld mot barn och därmed samhällets totala kostnader på sikt. De kostnadsbesparande effekterna förväntas vara stora.

Barnafriad delar inte bedömningar med hänvisning till motiveringar som har presenterats i början av remissvaret.

Bedömning: Att Folkhälsomyndigheten ges en central roll i strategiarbetet (avsnitt 14.5) kommer att medföra extra kostnader för myndigheten. Extra medel om 30 miljoner kronor per år bör tillföras Folkhälsomyndighetens anslag.

Bedömning: Att länsstyrelserna åläggs ett särskilt ansvar att stödja det lokala och regionala arbetet för att uppnå strategins mål kommer att medföra ytterligare kostnader. Extra medel om 21 miljoner kronor per år bör tillföras länsstyrelserna.

Bedömning: Införandet av ny lag med bestämmelser om kommuners arbete mot våld mot barn (avsnitt 14.8), medför ytterligare kostnader vilka täcks av de riktade statsbidrag som föreslås (avsnitt 14.9).

Bedömning: Medel ska avsättas för kommuner och regioner att utveckla arbetet för att uppnå strategins mål. Statsbidraget bör omfatta 100 miljoner kronor per år i tre år. Medlen bör fördelas av Folkhälsomyndigheten.

Bedömning: Statsbidrag bör inrättas i syfte att stärka möjligheterna för ideella organisationer, och andra liknande aktörer, att bedriva verksamhet eller projekt inom målen för den nationella strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn. Statsbidraget bör omfatta 50 miljoner kronor per år i tre år till Folkhälsomyndigheten att fördela.

Bedömning: Ett nytt statsbidrag med syfte att stimulera praktisk forskning, metodutveckling samt implementeringen av dessa metoder bör inrättas. Statsbidraget bör omfatta 50 miljoner kronor per år till Folkhälsomyndigheten att fördela.

Bedömning: Utredningens förslag om förtydligande av samverkan kring barn som omfattas av en brottsutredning med anledning av misstanke om utsatthet för våld innebär inte att aktörerna åläggs några nya uppgifter som kräver särskild finansiering.

Bedömning: För att Brottsoffermyndigheten ska kunna samordna, ge stöd samt följa utvecklingen kopplat till samverkan avseende barn som medverkar i

brottsutredning med anledning av misstanke om utsatthet för våld, behöver myndighetens anslag öka med 4 miljoner kronor per år.

Bedömning: Anslaget till Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd bör ökas med 50 miljoner kronor per år för att stärka forskningen inom området våld mot barn, med särskilt fokus på praktisk forskning samt implementeringsforskning.

Barnafrid ifrågasätter beräkningar och efterlyser närmare uträkningar som är viktiga i diskussion kring prioriteringar utifrån synpunkter som lämnats i början av remissvaret.

Bedömning: Införande av den nationella strategin mot våld mot barn bör finansieras genom omfördelning av medel inom statens budget.

Barnafrid ser gärna en öronmärkt budget för strategin.

Bedömning: Utredningen gör bedömningen att de myndigheter och de aktörer som kommer ingå i utökad samverkan med anledning av den nationella strategin mot våld mot barn, kommer att utveckla sin verksamhet i positiv riktning.

Barnafrid ställer sig tveksamt till bedömningen. Samverkan och samarbetet existerar sedan många år med kända tillkortakommanden. Förbättring måste aktivt ledas men utredningen saknar tydlighet och konkretia gällande detta.

Bedömning: Införande av den nationella strategin mot våld mot barn har inte oproportionerliga effekter på den kommunala självstyrelsen.

Barnafrid delar bedömningen.

Bedömning: Införande av den nationella strategin mot våld mot barn kommer att ha positiva effekter på jämställdheten.

Bedömning: Införande av den nationella strategin mot våld mot barn kommer att ha positiva effekter på möjligheterna att uppnå det funktionshinderspolitiska målet.

Bedömning: Införande av den nationella strategin mot våld mot barn kommer att ha positiva effekter på möjligheterna att uppnå de integrationspolitiska målen.

Bedömning: Införande av den nationella strategin mot våld mot barn kommer att ha positiva effekter på brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet.

Barnafrid delar inte bedömningen då förslagen är för vaga.

Specifika kommentarer i sak: Kapitel 17

Författningskommentarer

- 17.1 Förslaget till lag med vissa bestämmelser om kommuners ansvar för att förebygga och bekämpa våld mot barn
- 17.2 Förslaget till lag om ändring i polislagen (1984:387)
- 17.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:609) om målsägandebiträde
- 17.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga
- 17.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn
- 17.6 Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)
- 17.7 Förslaget till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)
- 17.8 Förslaget till förordning om ändring i förundersökningskungörelsen (1947:948)
- 17.9 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (2015:743) med instruktion för Åklagarmyndigheten
- 17.10 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor

Barnafriad tillstyrker behövliga förändringar men bedömer att förslagen gällande ikraftträdanden är orealistiska.

Tema Barn**Bilaga 1**

Den fråga som kommittén har haft i uppgift att utreda är en samhällelig angelägenhet av central betydelse för alla människor, barn som vuxna. Vi har läst den omfattande utredningen med både nyfikenhet och intresse, och mot bakgrund av utredningens direktiv förstår vi att det blev ett stort arbete. Den långa utredningstexten är samtidigt ett problem eftersom det krävs höggradig koncentration för att urskilja utredningens huvudpoäng och centrala förslag. Vi har valt att främst kommentera några övergripande aspekter såsom problemområdets samhälleliga inramning och vikten av ett historiskt perspektiv, utredningens syn på barn, den starka betoningen på kommuners ansvar samt valet av Folkhälsomyndigheten som samordnande myndighet.

Problemområdet. Vi uppfattar att utredningen synliggör hur frågan om våld mot barn är ett mångfacetterat problemområde. Centralt för frågan är givetvis våldsoffren (barn som utsätts för våld) och våldsutövarna men som utredningen visar handlar det också om aktörer runtomkring våldsutsatta barn vars närvaro, uppmärksamhet och agerande (eller brist på agerande) påverkar situationen. Det gäller alltifrån föräldrar till professionella aktörer i verksamheter i alla delar av samhällets sektorer (skola, vård, social omsorg, fritidsaktiviteter, etc) och på alla nivåer (stat, region, kommun). Utredningen pekar inledningsvis på en historisk förändring avseende synen på och samhällets förhållningssätt till våld mot barn, som pågått under hela 1900-talet, alltifrån införande av lagstiftning som kriminaliserar våld mot barn i alla sammanhang, till policysatsningar i preventivt syfte med insatser inom vård, skola och omsorg, i avsikt att både upptäcka och förebygga våld mot barn. Utredningen visar också på att det finns mycket kunskap på området, både i form av utvärderingar och rapporter från myndigheter och frivilligorganisationer samt evidensbaserade forskningsstudier. Vi menar att det just därför finns anledning att särskilt lyfta utmaningen i hur denna mångfald av information och kunskap ska hanteras och analyseras.

Det finns en bred förankring i det svenska samhället att det är förkastligt att slå barn. Det är en ideologi som motiverat såväl lagstiftning som policyarbete och drivit fram en rad riktade satsningar om att bemöta och fostra barn utan att använda våld (föräldrautbildning, professionsutbildningar, etc). Men oaktat det, pekar utredningen på ett intrikat problem som handlar om att både statistik och utvärderingar visar att våld mot barn fortgår. Problembeskrivningen nämns redan i direktivet som lyfter upp det lagstadgade förbudet mot barnaga från 1979 och hur den förändringen föregicks av debatter och diskussioner om barns rätt till integritet och kroppsligt skydd. Det var en diskussion som pågick parallellt med en begynnande debatt om barns rättigheter som grund för all form av verksamhet med och för barn. Men, som man skriver i direktivet, "[t]rots detta utsätts fortfarande många barn för våld och övergrepp." (Bilaga 1, Kommittédirektiv 2021:29). Det motiverar regeringens önskan om en samlad nationell strategi för att förbygga och motverka våld mot barn. Vår första kommentar rör just denna

formulering att *trots* omfattande samhälleliga satsningar på att motverka och förhindra våld mot barn så utsätts barn för våld, i vissa fall av explicit grovt dödligt våld i andra fall av mer dolda varianter av våld och övergrepp som pågår utan att omgivningen reagerar eller ingriper i tillräcklig omfattning. Mot den bakgrunden vill vi göra ett första påpekande. Vi saknar en fördjupad diskussion och analys av den historiska utvecklingen i Sverige avseende våld mot barn, som ingående problematiserar och teoretiserar vilka samhälleliga förändringsprocesser som kan ha betydelse för hur den *nutida* situationen kommit att utvecklas. Samhället är i ständig förändring med nya omständigheter som tillkommer och i samspel bidrar till att förändra förutsättningarna för exempelvis policysatsningar och lagstiftning, vilket i sin tur ger upphov till nya villkor och utgångspunkter för arbetet mot våld mot barn. Bara för att nämna några omständigheter som på olika sätt kan ha ändrat förutsättningar för både förebyggande arbete och direkta insatser för barn som drabbas av våld; digitaliseringen av samhället (att våld numer också kan utövas via sociala medier), ökade socioekonomiska klyftor i befolkningen, svårare former av brottslighet bland barn och unga vuxna (skjutningar), förändrade villkor för migration och nyanlända familjers situation under asylprocess, etablering, osv. En diskussion om vad som utmärker nutida samhälleliga strukturer och utmaningar och hur dessa ramar in och definierar den nutida barndomen, som exempelvis ökad betoning på barns rättigheter, förändrade former för familjebildning och föräldraskap, förändrade utbildningssystem etc hade kunnat tydliggöra och kontextualisera frågan om varför våld mot barn kvarstår trots alla insatser och all kunskap som finns på området. Det är en fråga som utredningen inte ger något svar på.

Syn på barn. Vilken syn på barn som ska vägleda den nationella strategin är en viktig aspekt i frågan om våld och barn. Utredningen slår fast att barn behöver ses som både kompetenta och särskilt skyddsvärda (avsnitt 14.2.4). Vi ser positivt på att utredningen betonar att barn "behöver involveras i det våldsförebyggande och våldsbekämpande arbetet på alla nivåer, genom att bland annat få möjlighet att vara delaktiga i utformning, genomförande och uppföljning av insatser" (s. 700). Men det är ett åtagande som förpliktigar, för annars riskerar barns delaktighet i arbetet att bli tomma ord eller endast resultera i så kallad "tokenism" där barn får komma till tals utan att deras åsikter och förslag blir seriöst behandlade. Hur barn ska involveras i det våldsförebyggande och våldsbekämpande arbetet är inte klarlagt i utredningens struktur för genomförande, samordning och uppföljning av den nationella strategin (kapitel 14). Utredningen anger endast att Folkhälsomyndigheten (FHM), som föreslås bli samordnande myndighet för den nationella strategin, "ska involvera barn i genomförandet av sitt uppdrag" (s. 723). Förslaget till "lag med vissa bestämmelser om kommuners ansvar för att förebygga och bekämpa våld mot barn" innehåller heller inga bestämmelser om hur barn och unga ska involveras i kommunernas arbete – bara att "barns synpunkter ska inhämtas och beaktas" (§ 7). Barn och unga kan med sina olika perspektiv bidra med viktig kunskap som i sin tur har potential att utveckla samhället. Men barn och unga är ingen enhetlig grupp och metoderna för att involvera skilda grupper av barn måste med nödvändighet se olika ut, vilket kräver specifika kompetenser. Små barn eller barn som saknar talspråk kan exempelvis

inte intervjuas, utan deras delaktighet måste åstadkommas på andra sätt. Det finns även andra möjligheter att främja barns inflytande. Barn och unga (liksom vuxna) kan vara engagerade i frågor som inte gäller dem själva personligen här och nu. Oavsett tillvägagångssätt behöver metoderna som används för att involvera barn diskuteras och utvecklas, precis som metoder för att åstadkomma robust och tillförlitlig statistik.

När det gäller våld sett i relation till barnsyn och barndomens förändrade innebörder i tid och rum vill vi också diskutera en av utredningens utgångspunkter, nämligen det övergripande målet:

”Det övergripande målet med arbetet inom ramen för strategin ska därför vara att varje barn ska ha en uppväxt fri från våld. Den nationella strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn och de förslag som lämnas är utformade för att omfatta alla barn och alla former av våld som barn kan utsättas för, oavsett i vilken situation våldet utövas och av vem [...] en nollvision i arbetet mot våld mot barn.” (s. 697)

Vi anser att uttrycket ”en uppväxt fri från våld” bör diskuteras. Utredningen hänvisar i detta sammanhang till flera källor, bland annat till Agenda 2013, särskilt delmål 16.2 och dess formulering ”att eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn,...”. Termen ”eliminera” tecknar en liknande ambition. Vi frågar oss dock, oavsett den goda intentionen, om inte en dylik visionär formulering försvårar en grundlig analys av vad som utgör effektiva satsningar och strategier för att förhindra och förebygga situationer där barn utsätts för våld. Det är en utgångspunkt som hindrar snarare än stärker arbetet med att utveckla samhällets insatser mot våld. För det första, den bygger på en bred definition av våld, vars mångtydighet riskerar brist på precision i arbetet med att utveckla konkreta insatser för att förhindra och motverka våld. En mer differentierad syn på våld, som möjliggör en gradering, vore mer konstruktiv för en nationell utvecklingsstrategi. För det andra, det är en vision som också reflekterar en ideologisk föreställning om barn och barndom som riskerar att stå i vägen för en förutsättningslös analys av vad som utgör kännetecknen för ett hållbart arbete mot våld mot barn. Det är en vision som bygger på en implicit syn på barn som i grunden goda, vilket har rötter i en romantisk syn på barn som växte fram under upplysningstiden och som under 1900-talet kom till uttryck genom satsningar på att både skydda barn och ge barn särskild utbildning. Grundargumentet är att barn föds goda, en godhet som det vuxna samhället förlorat och när barnet under sin uppväxt socialiseras in i vuxenvärlden finns en risk att denna godhet förvanskas. Det har format en bild av barn som oskyldiga vilka i mötet med omvärlden därför är i behov av skydd och stöd. Men parallellt med denna syn på barn har det också funnits barn vars livserfarenheter och beteende inte motsvarat barnnormen, som därför inte heller uppfattats som oskyldiga och oskuldsfulla. Skydd och stöd till dem har villkorats på olika sätt vilket såväl Vanvårdsutredningen (SOU 2009:99, SOU 2011:61) som senare rapporter om exempelvis missförhållanden på SiS (IVO 2023 *Tillsyn av SiS*

särskilda ungdomshem 2021–2022. Redovisning av regeringsuppdrag S2021/03345; Barnrättsbyrån och Childhood 2023 Vem ska tro på mig? En granskning av sexuella övergrepp på de statliga ungdomshemmen) har visat. Vi menar att det är viktigt att vara medveten om att olika barnsyner existerar sida vid sida i samhället vilket får konsekvenser för hur barn och unga bemöts och behandlas. Det kan problematisera idén om att barn utgör en enhetlig grupp vars våldsutsatthet kan förebyggas på liknande sätt.

Ett intersektionellt perspektiv innebär att identitetskategorier som ålder, social klass, etnicitet, sexualitet, funktionsvariation och kön inte hanteras som avgränsade och entydiga kategorier, utan de relateras till varandra och ses som samverkande. Begreppet nämns och definieras visserligen i utredningen, men på ett sätt som gör det till ett av många perspektiv som den nationella strategin, enligt utredningen, behöver förhålla sig till:

”Den nationella strategin tar sin utgångspunkt i ett uttalat barnrättsperspektiv. Vid sidan av detta finns en rad olika perspektiv som behöver beaktas särskilt inom ramen för de insatser och åtgärder som vidtas, så som ett jämställdhets-, jämlikhets-, ungdoms-, funktionshinders-, hbtqi- och intersektionellt perspektiv.” (s. 706)

I citatet ovan tappar det intersektionella perspektivet sin betydelse. Syftet är att lägga samman ovan nämnda identitetskategorier och se hur de överlappar/motverkar varandra, på ett sätt som lyfter fram och belyser mer komplicerade mönster. Det innebär också en strävan att tydliggöra hur ”barn med funktionshinder” också har kön, etnisk identitet, nationalitet, etc eller att ”hbtq-barn” också kommer från olika sociala och etniska bakgrunder. Ett intersektionellt perspektiv har utvecklats i syfte att motverka förenklade slutsatser om individer och grupper, i detta fall barn, och ska användas för att differentiera och tydliggöra vilka villkor och förutsättningar som gäller för specifika grupper av barn. Vi uppfattar generellt att fokusering och fördjupning avseende *särskilt utsatta grupper* hamnar i bakgrunden, och att strategin kontinuerligt formuleras som gällande barn och ungdomar i allmänhet. (Särskilt utsatta grupper behandlas i avsnittet 5:3, drygt 15 sidor).

Kommunalt ansvar. I avsnitt 2.1 *Utredningens uppdrag* diskuteras målen för att på lång sikt att nå den övergripande strategin. Det handlar om att identifiera brister, luckor och utvecklingsbehov samt belysa insatser och metoder som varit framgångsrika. De åtgärder som föreslås finns inom vissa utpekade områden:

- samverkan mellan statliga myndigheter, kommuner, organisationer och andra aktörer,
- förebyggande arbete mot våld mot barn samt upptäckt av våld mot barn,
- skydd, stöd och behandling för barn som upplevt våld (bevittnat våld och/eller utsatts för våld),

- brottmålsprocessen för barn som upplevt våld,
- kunskap, metodutveckling och uppföljbarhet” (s. 105)

Hur ska då detta genomföras menar utredningen? Utredningen föreslår att huvudsakligt ansvar för åtgärder läggs på kommunerna genom en ny lag: ”lagen med vissa bestämmelser om kommuners ansvar för att förebygga och bekämpa våld mot barn”. Lagens syfte och motivering skrivs fram i kapitel 14.8 där det framgår att kommunerna bland annat ska kartlägga och analysera behoven samt upprätta planer för de åtgärder som man avser att vidta (s. 748 ff). I linje med de mål som citeras ovan, så omfattar den övergripande strategin med andra ord en tydlig markering av kommuner som huvudansvariga för problemkomplexet våld mot barn. Vi vet sedan tidigare att kommuner redan bär stort ansvar för de strukturer som syftar till att skapa förutsättningar för att alla barn ska få tillgång till vissa grundläggande sociala rättigheter (skola, vård, omsorg, etc). Men kommuner präglas sinsemellan av stora skillnader både befolkningsmässigt och ekonomiskt, med tydliga ojämlika villkor som ger kommunerna skilda förutsättningar att leva upp till och ta ansvar för sin befolkning. Är det rimligt att lägga ytterligare ansvar på kommunerna och vilka risker medför detta? En mer ingående diskussion och analys av hur utredningen har funderat och kommit fram till denna lösning hade varit lovvärd. Vi menar också att det saknas analyser avseende kostnader och hur finansieringen ska se ut för att genomföra de åtgärder som föreslås. Utredningen föreslår att statsbidrag om 100 miljoner kronor per år i tre år för att kommuner och regioner ska utveckla arbetet för att uppnå strategins mål (kap. 14.9). Men med tanke på att det är bidrag som ska fördelas mellan 290 kommuner och 21 regioner är det en begränsad satsning.

Argumentationen för att **Folkhälsomyndigheten ska utses som samordnare av strategin** är övertygande på ett plan. På ett annat plan bygger det i sin tur på resonemanget kring att våld mot barn utgör ett folkhälsoproblem (se kap. 3:2). Och om vi ser på effekterna av våld, är det givetvis ett hälsoproblem. Den som drabbas av våld – över tid, systematiskt, omfattande, osv - drabbas i olika grad och på skilda sätt av såväl fysiska och psykiska besvär, beroende av sammanhang och vem det är som drabbas och vem som utöver våldet. Men att detta skulle utgöra grund för att ge FHM ett övergripande ansvar för en fråga som också involverar många andra myndigheter och styrs av lagar och förordningar är svårt att förstå. Hur och på vilket sätt ska det bidra till att lösa konkreta problem som skisseras avseende orosanmälningar som inte görs eller som lämnas utan åtgärder, mobbningsproblem på skolgårdar, mobbning och hot på sociala medier, våld i hemmet, sexuella övergrepp, skjutningar, föräldrars starka ställning visavi barn (som regleras via föräldrabalken som f ö inte nämns eller diskuteras i utredningen), etc. En stark myndighet som FHM kan givetvis nå ut med informationskampanjer nationellt och kunskapsstöd och riktade satsningar till kommuner och regioner. Men mot bakgrund av utredningens betoning av kommuners ansvar, frågar vi oss hur FHM i just denna fråga kan bli en resurs för kommunerna. Det nationella kunskapscentret Barnafrid vid Linköpings universitet, som har uppdraget att samla och sprida kunskap om våld och andra övergrepp mot barn, och som av utredningen föreslås få ansvaret för flera olika

kunskapsspridande och kunskapsfrämjande insatser, avfärdas som samordningsinstans med motiveringen ”Utifrån frågans tyngd och omfattning bedömer vi även att ansvaret bör ligga hos en myndighet och omfattas av det regelverk och de förutsättningar som detta medför.” (s. 717). Vi menar att den argumentationen inte är tillräcklig givet att samordningen av den nationella strategin kommer kräva upparbetad kompetens och nätverk som Barnafrid redan besitter.

Med vänliga hälsningar

Johanna Sköld, professor vid Tema Barn

Karin Zetterqvist Nelson, professor vid Tema Barn

Nationell strategi att bekämpa våld mot barn 2023

	N = 15	N = 8	N = 11	N = 5	N = 33	N = 7
Mål 1: Våld ska förebyggas	Viljeyttringar	Adm struktur	Lagstiftning, föreskrifter	Resursering	Utredningar, analys mm	Kunskap, information) insatser in action)
<p>Förstärkt fokus på främjande och förebyggande arbete</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tydligare prioritering och förbättrade förutsättningar för ett främjande och förebyggande arbete - Synliggöra barn och barnrättsperspektivet i strategier och handlingsplaner - Ta till vara potential som finns hos olika aktörer och verksamheter i samhället 	<p>Den nationella strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn behöver antas och arbetet behöver ressursättas.</p> <p>Det är angeläget att inlett arbete för att utforma och implementera ett nationellt hälsoprogram för barn och unga ges förutsättningar för att fortsätta, samt att den potential som ett sådant program har i fråga om att bidra till en uppväxt fri från våld tas till vara. Även författningsändringar som syftar till att tydliggöra hälso- och sjukvårdens ansvar att främja hälsa och förebygga ohälsa bedömer vi har betydelse för att förstärka arbetet mot våld mot barn.</p> <p>Det är angeläget att i pågående arbete för att införa en ny socialtjänstlag genomföra förändringar som syftar till ett förstärkt fokus på förebyggande arbete och en mer lättillgänglig socialtjänst.</p> <p>Barn som målgrupp och barns våldsutsatthet bör synliggöras i strategier, handlingsplaner och regeringsuppdrag på</p>			<p>Socialstyrelsens förutsättningar att arbeta långsiktigt för att främja hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens förebyggande arbete mot våld mot barn bör säkerställas. Det bör därför över- vägas hur detta lämpligen bör göras, exempelvis genom komplettering av Socialstyrelsens instruktion, förordningen (2015:285) med instruktion för Socialstyrelsen.</p> <p>Utredningens förslag om utökade möjligheter till statsbidrag bör genomföras för att fler ska ha möjlighet att bidra i det främjande och förebyggande arbetet</p>	<p>Pågående analysarbete avseende behov av insatser inom idrottsrörelsen, med syfte att förebygga mäns våld mot kvinnor och minska segregation, bör kompletteras med uppdrag med fokus på barns utsatthet för våld, och där samtliga former av våld mot barn omfattas. Det bör även vidtas åtgärder för att fördjupa kunskapen, synliggöra och sprida information om den betydelse som idrottsrörelsen har som möjlig hälsofrämjande arena för att minska riskfaktorer och stärka skyddsfaktorer kopplat till utövande av våld mot barn och barns utsatthet för våld.</p> <p>Socialstyrelsen ges i uppdrag att utvärdera implementeringen av den vägledning som finns framtagen för kommuner och regioner i syfte att möjliggöra enhetliga uppskattningar av kostnader vid insatser som föranletts av våld i nära relationer. Vidare ingår i uppdraget att se över och åtgärda möjliga och behövliga uppdateringar av materialet samt undersöka möjligheterna att inkludera fler våldsform</p>	

	<p>närliggande och överlappande områden.</p> <p>Ett aktivt arbete bör bedrivas på såväl nationell som på regional och lokal nivå för att ta vara på de möjligheter som digitaliseringen innebär i fråga om att nå ut med information i syfte att förebygga våld, samt att vara närvarande och tillgänglig för barn och vuxna. Samarbete bör i detta syfte eftersträvas med exempelvis internetaktörer och civilsamhällesorganisationer.</p>					
<p>Kunskapen om våld och våldets konsekvenser ska öka hos barn och vuxna</p> <ul style="list-style-type: none"> - Förstärka kravet på att förmedla kunskap om våld till barn i förskola och skola - Kunskap om våldets kostnader skapar incitament för arbetet - Bred informationssatsning 					<p>Skolverket ges i uppdrag att, bland annat mot bakgrund av skolans uppdrag att förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna, utreda hur tillägg eller förtydligande bör göras i läroplanerna för förskolan och för samtliga skolformer som riktar sig till barn, avseende att förmedla kunskap till barn om våld, rätten till skydd mot alla former av våld och om rätten till stöd och hjälp vid våldsutövning</p>	<p>Folkhälsomyndigheten ges i uppdrag att genomföra återkommande informationsinsatser till allmänheten</p>
<p>Stödet till föräldrar ska stärkas</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stärkt stöd till föräldrar genom nationellt hälsoprogram för barn och unga - Ökad tillgång till målgruppsanpassat stöd till föräldrar 	<p>Ett nationellt hälsoprogram för barn och unga behöver inkludera föräldraskapsstöd.</p>				<p>Myndigheten för familj rätt och föräldraskapsstöd ges i uppdrag att undersöka behovet av kompletterande digitala föräldraskapsstöd som riktar sig till föräldrar som på egen hand vill veta mer och utveckla ett positivt föräldraskap, fritt från våld..</p> <p>Myndigheten för familj rätt och föräldraskapsstöd bör ges i uppdrag att i samverkan med länsstyrelserna kartlägga förekomst – samt behov av fortsatt utveckling – av målgruppsanpassade föräldraskapsstödsprogram. I uppdraget ska ingå att lämna förslag på insatser som behövs</p>	

					<p>för att identifierade behov ska mötas.</p> <p>Socialstyrelsen ges i uppdrag att kartlägga vad som i dag erbjuds inom kommunerna för att möta behov av stöd i föräldraskap för föräldrar med egna funktionsnedsättningar, samt hur stödet når målgruppen. I uppdraget ska ingå att, vid behov, lämna förslag på hur stödet kan utvecklas.</p>	
<p>Insatserna till barn och vuxna som utöver eller riskerar att utöva våld mot barn ska stärkas</p> <ul style="list-style-type: none"> - Barnrättsperspektivet och risken att barn utsätts för våld behöver uppmärksammas i vårdinsatser som riktar sig till vuxna - Barn som utövar våld bör uppmärksammas särskilt 					<p>Socialstyrelsen ges i uppdrag att utreda och lämna förslag på hur hälso- och sjukvården kan förstärka vård eller uppföljning för föräldrar med problematik, exempelvis relaterat till allvarlig psykisk ohälsa eller beroende av alkohol eller narkotika, som innebär en förhöjd risk att utöva våld mot barn. Om författningsändringar bedöms vara nödvändiga ska detta belysas.</p> <p>Socialstyrelsen ges i uppdrag att kartlägga tillgången till och behovet av anpassade metoder och kunskapsstöd som riktar sig till de yrkesgrupper och verksamheter inom socialtjänst och hälso- och sjukvård som särskilt kan och bör verka för att förebygga och förhindra det våld som utövas av barn.</p>	
<p>Särskilda insatser ska vidtas för att skapa trygghet och förebygga</p>	<p>Ett fortsatt aktivt utvecklingsarbete behöver bedrivas för att förebygga, upptäcka och förhindra våld mot barn i samhällets vård. Effekten av åtgärder och</p>	<p>Regeringen tar initiativ till en kommission mot kränkningar och mobbning där svensk och internationell expertis, myndigheter och frivilligorganisationer med</p>	<p>Föreskrifter som, enligt 4 kap. 6 a § skollagen (2010:800), tas fram avseende systematiskt kvalitetsarbete bör tydliggöra att arbetet för att förebygga kränkande behandling i förskola,</p>		<p>Skolverket ges i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att införa ett enkätsystem för kartläggning av omständigheter kopplat till våld i form av</p>	

<p>våld i miljöer där barn vistas</p> <ul style="list-style-type: none"> - En kraftsamling för att förebygga våld i förskola och skola - Arbetet för att förebygga våld i samhällets vård behöver fortsätta - Avskiljning och fastspänning med bälte 	<p>författningsändringar behöver följas upp. I det fortsatta arbetet för att öka kvaliteten i insatser som ges till barn i samhällets vård bör övervägas hur Inspektionen för vård och omsorg genom sin tillsyn i högre utsträckning kan bidra till att förebygga våld mot barn i samhällsvården, samt hur tillsynen kan stärkas för att i högre utsträckning identifiera våld som sker i verksamheterna. Det bör också övervägas att närmare utreda förutsättningarna för att vid Inspektionen för vård och omsorg inrätta ett ombud med uppgift att bevaka barns rättigheter vid vistelse i samhällets vård, inklusive boende med särskild service och korttidsvistelse enligt Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, och att utreda uppgifter om våld mot barn i sådan vård.</p>	<p>kunskap på området ges i uppdrag att baserat på bästa tillgängliga kunskap och evidens analysera behovet av och föreslå åtgärder som syftar till att förebygga våld i form av kränkningar och mobbning i skol- miljö. Analysen och åtgärderna ska även omfatta kränkningar och mobbning som är skolrelaterade och som sker i digitala miljöer.</p>	<p>grund- skola och gymnasieskola regelmässigt ska ingå i det systematiska kvalitetsarbetet på alla nivåer.</p> <p>FN:s barnrättskommitté har i sina rekommendationer till Sverige år 2015 uttryckt allvarlig oro över bland annat användningen av remmar eller bälten och av avskiljning. Kommittén rekommenderade Sverige att vidta åtgärder för att förbjuda avskiljning och bältning på institutioner. Sverige har vidtagit åtgärder men inte fullt ut efterlevt rekommendationerna. Även socialutskottet i riksdagen har i ett betänkande uppmanat regeringen att vidta åtgärder för att avskiljning på SIS-hem ska upphöra. För att fullt utleva upp till dessa rekommendationer, anser utredningen att åtgärder måste tas för att i lag förbjuda användning av avskiljning och bältning på institutioner för barn. Exempelvis bör regeringen se över direktivet för utredningen om barn och unga i samhällets vård och möjliggöra för utredningen att lämna förslag på detta område.</p>		<p>kränkningar och mobbning i enskilda</p>	
<p>Mål 2: Barns våldsutsatthet ska upptäckas</p>	<p>Viljeytringar</p>	<p>Adm struktur</p>	<p>Lagstiftning, föreskrifter, styrning</p>	<p>Resursering</p>	<p>Utredningar, analys mm</p>	<p>Kunskap, information) insatser in action)</p>
<p>Förutsättningarna för barn att reagera på våldet och signalera till omgivningen ska stärkas.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Öka barns förutsättningar att uppfatta och agera när våldet sker 					<p>Skolverket ges i uppdrag att utreda och lämna förslag på hur en satsning för att höja barns kunskaper om våld kan genom- föras i förskolan och samtliga skolformer. Insatserna ska omfatta kunskap om de våldsformer som omfattas av barn- konventionens definition av våld. De föreslagna insatserna ska inkludera stöd till yrkesverksamma inom förskolan och skolan att genomföra satsningen och samtala med</p>	<p>Brottsoffermyndigheten ges i uppdrag att säkerställa tillgången till informationsmaterial som är avsett och anpassat för barn, om olika former av våld, dess skadeverkningar samt om vilken hjälp som finns att få. Materialet ska vara anpassade för och ta hänsyn till särskilda behov utifrån bland annat ålder, språk och</p>

					<p>barnen om ämnet. Skolverkets redovisning ska inkludera en planering för hur satsningen ska följas upp och utvärderas. Barn ska involveras i genomförandet av uppdraget. Skolverket ska i arbetet sam- verka med relevanta myndigheter och aktörer.</p>	<p>funktionsnedsättning, som kan finnas hos målgruppen. Vidare ska materialet vara anpassat för att spridas i förskolan och samtliga skolformer. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Skolverket och Linköpings universitet (Barnafrid – nation kunskapscentrum) samt andra berörda myndigheter och aktörer. Barn ska involveras i planering och genomförande av uppdraget.</p>
<p>Vuxnas förutsättningar och förmåga till upptäckt samt att agera vid tecken på våld ska förbättras.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Förbättrade rutiner för upptäckt inom skolan - Om att ställa frågor om våld inom vård och omsorg - 					<p>Skolverket ges i uppdrag att se över samt åtgärda behov av förtydliganden i relevanta styrdokument avseende hur arbetet ska bedrivas inom ramen för skolans övergripande elevhälsoarbete, med utgångspunkt i kända risk- och skyddsfaktorer kopplat till barns levnadsvillkor, däribland insatser i syfte att upptäcka och motverka olika former av våld. Uppdraget ska, i den mån det är tillämpligt, knyta an till förslag och pågående arbete i syfte att skapa ett nationellt hälsoprogram för barn och unga.</p> <p>Socialstyrelsen ges i uppdrag att följa upp i vilken utsträckning frågor om våld ställs inom vård och omsorg, samt i vilken utsträckning insatser ges i syfte att motverka våldet och våldets negativa konsekvenser i de fall frågorna mynnar ut i avslöjanden om våld.</p> <p>Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) ges i uppdrag att i samverkan med Socialstyrelsen kartlägga behov och utbud av metoder och arbetssätt för att screena</p>	

					<p>för våld inom barnhälsovården och elevhälsan, samt bedöma metodernas lämplighet/användbarhet.</p> <p>Socialstyrelsen, ges i uppdrag att mot bakgrund av ovanstående föreslagna uppdrag undersöka och bedöma behovet av att förtydliga och/eller utöka befintliga rekommendationer kring att systematiskt fråga om våld inom berörda verksamheter inom socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården.</p>	
<p>Informationshanteringen och omsorgen om barnet vid miss- tanke om våldsutsatthet ska förbättras.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Öka barns delaktighet i samband med upptäckt och hantering 					<p>Barnombudsmannen ges i uppdrag att i samverkan med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor undersöka och lämna förslag kring hur barns delaktighet kan öka i samband med att våldet upptäcks och i den efterföljande hanteringen. Uppdraget ska genomföras i samråd med berörda myndigheter och andra aktörer. Barn ska involveras i planering och genomförande av uppdraget.</p>	
<p>Mål 3: Barn ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till</p>	<p>Viljeytringar</p>	<p>Adm struktur</p>	<p>Lagstiftning, föreskrifter</p>	<p>Resursering</p>	<p>Utredningar, analys mm</p>	<p>Kunskap, information (insatser in action)</p>
<p>Tillgängligheten till skydd, stöd och behandling ska förbättra</p>	<p>Ett fortsatt aktivt och långsiktigt arbete bör bedrivas för att förbättra tillgängligheten till barn- och ungdomspsykiatri.</p>					<p>Länsstyrelserna ges i uppdrag att kartlägga och sprida information om vad som erbjuds enskilda i länet för att förebygga våld mot barn</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Förbättrad information om samhällets stödsatser - Fortsatt arbete för att stärka tillgång och tillgänglighet till psykiatrisk och psykologisk behandling för våldsutsatta barn - 					<p>samt för att ge skydd, stöd och behandling till barn som utsätts för eller riskerar att utsättas för våld. Informationen ska omfatta alla former av våld som barn utsätts för eller riskerar att utsättas för. Informationen ska i första hand rikta sig till barn och vuxna i länet, men även till yrkesverksamma och andra som kan vara berörda. Informationen ska vara tillgänglighetsanpassad</p>
<p>Barns delaktighet i utformning, genomförande och uppföljning av insatser ska stärkas</p> <ul style="list-style-type: none"> - Socialtjänsten ska försäkra sig om att barnet förstår den information som ges - Kartlägga behov och ta fram visualiserande material - Den individuella uppföljningen behöver stärkas 			<p>Socialtjänstlagen (2001:453) samt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga kompletteras med reglering om att information till barnet ska anpassas till barnets ålder och andra individuella förutsättningar. Den som ger informationen ska även så långt som möjligt försäkra sig om att barnet har förstått innehållet i och betydelsen av den lämnade informationen. Lagändringen bör träda i kraft den 1 januari 2024.</p>	<p>Socialstyrelsen ges i uppdrag att kartlägga behovet av, samt vid behov ta fram och sprida, standardiserat skriftligt och/eller visualiserande informationsmaterial, för användning i socialtjänsten, som riktar sig till barn i ärenden som rör utsatthet eller risk för utsatthet för våld. Uppdraget bör genomföras i samråd med Barnombudsmannen och Myndigheten för delaktighet.</p> <p>En utredning tillsätts för att undersöka och lämna förslag avseende hur regleringen kan stärkas i fråga om socialtjänstens upp- följning av insatser till barn som utsätts för eller riskerar att utsättas för våld. Det bör även undersökas om det krävs en reglering för att stärka förutsättningarna vad gäller att följa upp och utvärdera social- tjänstens insatser utifrån barnets egna upplevelser.</p>	
<p>Förmågan och möjligheterna att fånga upp och möta varje barns behov ska förbättras.</p>	<p>Det nationella, regionala och lokala arbetet för att förstärka skydd, stöd och behandling för barn som utsätts för olika former av sexuell exploatering behöver redan från början inkluderas i arbetet med att uppnå den nationella</p>			<p>Socialstyrelsen ges i uppdrag att undersöka tillgången till och behovet av strukturerade arbetsätt och metoder för socialtjänstens bedömningar av risker och skyddsbehov vid misstanke eller kännedom om våld mot barn. Arbetssätten och metoderna ska vara anpassade</p>	

<ul style="list-style-type: none"> - Säkerställa tillgång till och spridning av beprövade metoder för risk- och skyddsbedömning - Återkommande uppföljning av kvaliteten i socialtjänstens handläggning - Att statliga utredningar pågår får inte medföra att insatser för att förstärka skydd, stöd och behandling för vissa grupper försenas - Behoven hos barn som placerats i samhällets vård till följd av hedersrelaterat våld och förtryck behöver beaktas särskilt - Insatser behövs för att stärka skydd, stöd och behandling för barn som vistas i skyddat boende tillsammans med en våldsutsatt förälder 	<p>strategins målsättningar. Detta kan inte invänta förslag, och hantering av förslag, från de utredningar som för närvarande pågår på området.</p> <p>Situationen för barn som placerats i samhällets vård till följd av hedersrelaterat våld och förtryck behöver uppmärksammas särskilt vid hanteringen av förslag om hur kvaliteten av stödet i samhällsvården kan stärkas och hur stödet kan stärkas efter det att en placering utanför det egna hemmet har upphört.</p> <p>Rätten till skydd, stöd och behandling för barn som vistas i skyddat boende tillsammans med en våldsutsatt förälder måste säkerställas. Vi bedömer att befintliga förslag om ny lag med särskilda bestämmelser om placering av barn i skyddat boende har god potential att utgöra en betydelsefull förstärkning av arbetet för att uppnå detta, och det är angeläget att förändringar med detta syfte genomförs. Effekten av åtgärder och författningsändringar behöver följas upp.</p>				<p>för att hantera situationer relaterade till samt- liga våldsformer som kan komma att drabba barn.</p> <p>Inspektionen för vård och omsorg ges i uppdrag att var tredje år under strategiperioden särskilt följa upp kvaliteten i socialtjänstens handläggning rörande barn som utsätts för eller riskerar att utsättas för våld. I tillsynen ska även eftersträvas att synliggöra eventuella omotiverade skillnader i socialtjänstens hantering mellan olika grupper av barn, exempelvis utifrån kön, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet eller geografi.</p>	
<p>Samverkan och samordning av insatser ska stärkas.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Förbättrad samverkan mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård för att barn ska ges tillgång till stöd och behandling 	<p>Det förslag om fast vårdkontakt i hälso- och sjukvården som utredningen om en sammanhållen god och nära vård för barn och unga har lämnat omfattar alla barn, och skulle innebära en positiv förstärkning av vården även för barn som är i behov av vårdinsatser till följd av</p>				<p>En utredning tillsätts för att utreda om, och i så fall hur, regleringen bör stärkas i fråga om samverkan mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården avseende barn som behöver stöd- och/eller behandling med anledning av erfarenheter av våld. Syftet ska vara att säkerställa att barns</p>	

<ul style="list-style-type: none"> - Fast vårdkontakt i hälso- och sjukvården för patienter under 21 år - 	<p>erfarenheter av våld. Det är av stor betydelse att den fasta vårdkontakten – när det handlar om barn med erfarenheter av våld – har de kunskaper inom området som krävs för att kunna fullgöra sin uppgift på ett sätt som stärker barnets förutsättningar att få sina behov tillgodosedda utifrån en helhetssyn på barnets situation.</p>				<p>hjälpbehov inte faller mellan stolarna.</p>	
<p>Stödet i barns vardag ska stärkas.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stöd och information till viktiga vuxna - Förbättrade förutsättningar för skolpersonal att ge vardagsnära stöd till barn i samband med våldshändelser - Säkerställa tillgång till stöd via linjen 116 111 				<p>Det är viktigt att stöd i syfte att stärka den nationella stödlinjen 116 111 säkerställs långsiktigt så att innehavaren av stödlinjen har de förutsättningar som krävs för att bedriva linjen på det sätt som barns behov kräver.</p>	<p>Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd ges i uppdrag att kartlägga tillgången till, och eventuella behov av fort- satt utveckling av, stöd- och informationsmaterial riktat till föräldrar och andra närstående om hur dessa personer kan ge stöd i vardagen till barn som utsatts för våld. Olika former av våldsutsatthet ska beaktas. Även olika livsomständigheter som kan påverka föräldrars och andra närståendes förutsättningar att ta del av befintligt material ska beaktas i uppdraget. Uppdraget ska genomföras i samråd med Myndigheten för delaktighet. Vid genomförandet av uppdraget ska dialog föras med relevanta aktörer med erfarenheter på området.</p> <p>Socialstyrelsen ges i uppdrag att kartlägga behovet av särskilt stöd och/eller kompetensutvecklingsinsatser riktade till personal inom elevhälsan i syfte att förbättra stöd och bemötande av elever vid händelser av våld i närområdet eller omgivningen. I uppdraget ingår att, i förekommande fall, lämna förslag på hur behovet kan tillgodoses. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Brotts- offermyndigheten. Barn ska</p>	<p>Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum) ges i uppdrag att utarbета och sprida stöd- och informations- material om hur vuxna som är viktiga för barnet kan ge stöd till det barn som utsatts. Materialet ska rikta sig till bland annat familjehemsföräldrar och personal i samhällsvården. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Socialstyrelsen. Det bör också ske i samråd med andra relevanta myndigheter. Vid genomförandet av uppdraget ska dialog även föras med andra relevanta aktörer med erfarenheter inom området. Barns synpunkter ska inhämtas i arbetet.</p>

					involveras i genomförandet av uppdraget.	
Mål 4: Barns rättigheter i brottmålsprocessen ska tillgodoses	Viljeytringar	Adm struktur	Lagstiftning, föreskrifter	Resursering	Utredningar, analys mm	Kunskap, information) insatser in action)
<p>Barn ska få individanpassad information och ges goda förutsättningar att komma till tals och få sina åsikter beaktade.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Individanpassad information och rätten att komma till tals 			<p>I 13 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) införs ett krav på att målsägande som är under 18 år ska få individanpassad information under förundersökningens gång och vid dess avslut. Den som ger informationen ska så långt det är möjligt försäkra sig om att barnet har förstått innehållet i och betydelsen av den lämnade informationen. Barnet ska därtill ges goda förutsättningar att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.</p> <p>I 3 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn och 3 § lagen (1988:609) om målsägandebiträde införs ett krav på att barn som är målsägande ska få anpassad information om förundersökningen och om utgången av förundersökning och eventuell rättegång av sitt juridiska biträde.</p>			
Yrkesverksamma ska bemöta barnet på ett respektfullt och anpassat sätt och ha särskild kompetens.		Återrapporteringskrav ställs till Polismyndigheten avseende statistik om hur många poliser som är utbildade i barnförhör och som saknar utbildning i barnförhör respektive civilanställda som är utbildade i barnförhör och som	<p>I 18 § förundersökningskungörelsen (1947:948) ändras nuvarande lydelse genom att det införs ett krav på att förhör med någon som är under 18 år ska i stället för bör hållas av en person med särskild kompetens för uppgiften. Undantag får endast göras om barnförhöret är brådskande och</p>		Polismyndigheten ges i uppdrag att utvärdera förhörsmetoden vid barnförhör och dess tillämpning. Inom ramen för uppdraget ska myndigheten undersöka möjligheten att modifiera och vidareutveckla förhörsmetoden utifrån evidens inom vissa utpekade områden	Brottsoffermyndigheten och Domstolsverket ges i uppdrag att i samarbete med Barnombudsmannen genomföra utbildningsinsatser avseende fördjupad kunskap om att vara barn och våldsutsatt och barnets

<ul style="list-style-type: none"> - Utbildningsinsatser om våldsutövning och barnets rättigheter - Förhörsmetoden vid barnförhör ska ses över och utvecklas - Särskild kompetens hos barnförhållare - Statistik om kompetensen hos personer som håller barnförhör - Kunskapskrav för jurister som företräder barn som målsägande - 		<p>saknar utbildning i barnförhör, som håller barnförhör.</p>	<p>det inte finns någon förhållare med särskild kompetens tillgänglig.</p> <p>I 5 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn och i 4 § lagen (1988:609) om målsägandebiträde införs ett förstärkt kunskapskrav avseende särskilt förvärvade kunskaper och erfarenheter om våldsutövning och barnets rättigheter.</p>		<p>som vid internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn, brott i unga partnerrelationer samt vid förhör av små barn och barn med funktionsnedsättning. Ett särskilt fokus bör läggas på att utreda de hinder som finns för barn som kommuniserar på alternativa sätt till exempel via tolk och alternativ kompletterande kommunikation. Uppdraget ska genomföras i samråd med Åklagarmyndigheten.</p> <p>Polismyndigheten ges i uppdrag att genomföra kunskapsförhöjande insatser för landets barnförhållare och på barnförhållareutbildningen om barnförhör vid internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn, brott i unga partnerrelationer samt förhör med små barn och barn med funktionsnedsättning. Sista nämnda del i uppdraget ska genomföras i samråd med Myndigheten för delaktighet.</p>	<p>rättigheter enligt FN:s konvention om barnets rättigheter som riktar sig mot rättsväsendets aktörer och biträdande jurister/advokater.</p>
<p>Brottmålsprocessen ska vara så kort som möjligt utan att in- skränka rättssäkerheten.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hinder för skyndsamhetskravet och bristen på barnförhållare - Tidsfrist för domstolen i brottmål när målsäganden är barn - 		<p>Återrapporteringskrav ställs till Polismyndigheten att redogöra för vilka åtgärder myndigheten avser att vidta för att säkerställa tillräckligt antal utbildade barnförhållare för att möta behovet.</p>			<p>Polismyndigheten ges i uppdrag att i samarbete med Åklagarmyndigheten kartlägga vilka hinder för skyndsamhet som finns och vilka åtgärder som krävs för att skyndsamhetskravet enligt 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) ska kunna upprätthållas på de båda myndigheterna. Kartläggningen ska även innefatta förslag på åtgärder för att nå Åklagarmyndighetens rikt värde att inom 14 dagar från anmälan hålla det första barnförhöret i ärenden om våld i nära relation och sexualbrott.</p> <p>En utredning bör tillsättas avseende införande av tidsfrist för domstolen i</p>	

					brottmål när målsäganden är ett barn.	
<p>Barn ska erbjudas stöd under och efter brottmålsprocessen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stödjande barnombud inom civilsamhällesorganisationer - Juridiskt biträde för målsäganden när barn under 15 år misstänks för brott 	<p>Vi instämmer i det förslag som lagts av Utredningen om barn som misstänks för brott att målsägandens rätt till ett målsägandebiträde enligt lagen (1988:609) om målsägandebiträde respektive till en särskild företrädare för barn enligt lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn ska gälla även vid utredningar enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöver- trädare.</p>	<p>Utredningen om barns möjligheter att utkräva sina rättigheter har bland annat i uppdrag att analysera och redovisa för- och nackdelar med att staten bidrar till att etablera funktioner i form av barnombud inom civilsamhällesorganisationer med uppgift att ge stöd till barn i kontakten med domstolar och förvaltningsmyndigheter. Det tänkta barnombudet ska komplettera det stöd som andra aktörer ger barn men innebörden av funktionen ska inte vara att rättsligt företräda barnet i enskilda ärenden. För det fall ovan nämnda utredning föreslår att det ska inrättas barnombud är det vår uppfattning att det bör övervägas lämplighet och möjlighet till inrättande av barnombud även för våldsutsatta barn som är målsägande i brottmålsprocessen.</p>				
<p>Samverkan måste ske med barnets behov i fokus – barnahusverksamheter ska finnas i hela Sverige och utvecklas.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ett förstärkt ramverk tydliggör aktörernas ansvar att på olika sätt och tillsammans arbeta för att tillgodose barns rättigheter - Socialtjänstens ansvar att ge barnet stöd i samband med medverkan i en brottsutredning förtydligas - Förtydligt krav på samverkan och tydliggörande av samverkans syfte 		<p>Anpassade lokaler för samverkan kring, och förhör med, barn som deltar i en brottsutredning med anledning av misstanke om utsatthet för våld (barnahus) ska säkerställas genom statlig finansiering. Regeringen låter utreda hur detta lämpligen bör administreras</p>	<p>Förundersökningskungörelsen (1947:948) kompletteras med förtydligande om att förhör av någon under 18 år, som genomförs med anledning av misstanke om att barnet utsatts för våld, ska genomföras på ett särskilt hänsynsfullt sätt med beaktande av barnets individuella situation och behov. Vid planering och beslut om den miljö där förhöret ska genomföras ska särskilt beaktas barnets behov av trygghet och andra omständigheter av betydelse för att minska olägenheter för barnet. Barnets behov av särskilt stöd före, under och efter förhöret ska tillgodoses. Kompletteringen införs i 17 § förundersökningskungörelsen</p>		<p>Polismyndigheten, Aklagarmyndigheten, Rättsmedicinal- verket och Socialstyrelsen ges i uppdrag att gemensamt lämna förslag till regeringen på hur styrningen av samverkan kring barn som misstänks ha utsatts för våldsbrott bör utvecklas ytterligare, genom exempelvis bindande reglering eller revidering av nuvarande riktlinjer. I uppdraget ska för- och nackdelar med de olika alternativen redovisas, samt förslag lämnas avseende utformningen av det alternativ som förespråkas. Utgångspunkten för uppdraget ska vara det ovan beskrivna ramverket för samverkan mellan parterna. Uppdraget ska utföras i samråd med Brottsförmyndigheten,</p>	

<ul style="list-style-type: none"> - Till det förstärkta ramverket ska det knytas mer detaljerade bestämmelser eller rekommendationer kopplat till genomförande - Statlig finansiering av lokaler för samlokalisering - Brottsoffermyndigheten får i uppdrag att samordna, ge stöd och följa upp utvecklingen - Nationell uppföljning avseende aktörernas samverkan kring barn som deltar i en brottmålsprocess - 			<p>(1947:948) och ska träda i kraft den 1 januari 2024.</p> <p>Socialtjänstlagen (2001:453) kompletteras med förtydligande att socialnämnden särskilt ska beakta att barn som deltar i en brottsutredning som genomförs med anledning av misstanke om att barnet utsatts för våld, kan ha särskilt behov av stöd i samband med sådan medverkan. Kompletteringen införs i 5 kap. 11 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453), vilken handlar om socialnämndens ansvar att ge stöd och hjälp till barn som utsatts för brott. Den föreslagna regleringen ska träda i kraft den 1 januari 202</p> <p>Ansvaret för samverkan kring barn som deltar i en brottsutredning med anledning av misstanke om utsatthet för våld tydliggörs i polislagen (1984:387), förordningen (2015:743) med instruktion för Aklagarmyndigheten, socialtjänstlagen (2001:453) och hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). I respektive författning tydliggörs även syftet med samverkan.</p>		<p>Linköpings universitet (Barnafriid – nationellt kunskapscentrum), Barnombudsmannen och Myndigheten för delaktighet. De utförande myndigheterna ska tillvarata Stiftelsen Allmänna Barnhusets kunskaper om, och arbete mot, våld mot barn i Sverige.</p> <p>Brottsoffermyndigheten ges i uppdrag att nationellt samordna, ge stöd samt följa utvecklingen kopplat till samverkan av- seende barn som deltar i en brottsutredning med anledning av misstanke om utsatthet för våld. Uppdraget skrivs in i myndighetens instruktion.</p> <p>Senast om fem år ska utvecklingen avseende aktörernas samverkan kring barn som deltar i en brottmålsprocess med anledning av misstanke om utsatthet för våld följas upp och analyseras (utredningens förslag enligt avsnitt 15.4.5). Syftet med uppföljningen ska bland annat vara att identifiera eventuella brister i samverkan och/eller brister i författningarna för samverkan som leder till, eller riskerar att leda till, att våldsutsatta barns rättigheter inte tillgodoses i den aktuella situationen. I uppföljningen bör även ingå att mot bakgrund av resultaten lämna förslag på hur den fortsatta styrningen av arbetet på området kan utvecklas. I uppföljningen ska barns åsikter inhämtas och beaktas. I arbetet bör även inhämtas synpunkter och erfarenheter från myndigheter och andra aktörer som är verksamma inom området. Brottsoffermyndigheten föreslås få i uppdrag att genomföra uppföljningen.</p>	
--	--	--	--	--	---	--

Mål 5: Kunskaps- och metodutvecklingen ska stärkas	Viljeyttringar	Adm struktur	Lagstiftning, föreskrifte	Resursering	Utredningar, analys mm	Kunskap, information) insatser in action)
<p>Barn ska ha en självklar roll inom kunskapsutvecklingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stärkt kunskapsutveckling genom att ta tillvara barns synpunkter 		<p>Folkhälsomyndigheten får ansvar för att initiera, genomföra och samordna ett utvecklingsarbete som syftar till att barns synpunkter och erfarenheter relaterat till våld och våldsutsatthet ska tillvaratas i högre utsträckning, exempelvis genom olika typer av brukarundersökningar.</p> <p>Folkhälsomyndigheten får ansvar för att samordna genomförandet av nationella undersökningar som riktar sig till barn med frågor om våld och våldsutsatthet.</p>			<p>Etikprövningsmyndigheten får i uppdrag att se över behov och hinder avseende undersökningar som baseras på uppgifter från barn samt ta fram förslag på kriterier som ökar förut-sättningarna för barn att delta i forskning</p>	
<p>Uppföljningen av våld som drabbar barn ska förbättras.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Våld som drabbar barn ska följas upp regelbundet - Våld mot barn ska synliggöras i den officiella statistiken - Möjliggöra nationell uppföljning av primärvårdens och socialtjänstens arbete - Terminologin inom området våld mot barn behöver ensas - 	<p>Regeringen ser över möjligheterna att låta våld mot barn utgöra ett eget ämnesområde inom den officiella statistiken, samt utser lämpliga myndigheter med särskilt ansvar för att relevant statistik inom området tas fram, så kallade statistikansvariga myndigheter.</p> <p>En utvidgad datainsamling inom vård och omsorg kan öka förutsättningarna för att följa utvecklingen inom området våld mot barn. Regeringen bör därmed gå vidare med de förslag som har lämnats av bland andra Socialstyrelsen i</p>		<p>Regeringen gör nödvändiga kompletteringar i bilagan till för- ordningen (2001:100) om den officiella statistiken för att säkerställa att samtliga diskrimineringsgrunder inkluderas.</p>		<p>Socialstyrelsen ges i uppdrag att, i samverkan med andra statistikansvariga myndigheter, kartlägga förutsättningar och föreslå åtgärder för att skapa ett system där terminologin som används vid registrering och benämning av företeelser, behov/symptom och insatser med koppling till området våld mot barn blir enhetlig.</p>	<p>Våld mot barn i Sverige ska följas upp genom en nationell prevalensundersökning som genomförs vart femte år. Folkhälsomyndigheten får i uppdrag att ansvara för genomförandet och upp draget ska skrivas in i Folkhälsomyndighetens instruktion. För att tillgodose behov av stabilitet och kontinuitet ska tidigare genomförda och motsvarande undersökningar av Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Karlstad universitet beaktas.</p>

	<p>syfte att öka möjligheten för behövlig datainsamling. Vidare bör möjligheten att utvidga insamlingen av data från ytterligare verksamheter, exempelvis ungdomsmottagningar, ses över och hur en sådan utvidgning kan komma att ske med beaktande av skydd för den personliga integriteten.</p>					
<p>Tillgången till kunskap ska öka.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utökade medel till forskning om barn och våld - Statsbidrag till stöd för praktisk forskning, metodutveckling eller implementering 				<p>Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) får i uppdrag att, i samverkan med andra relevanta forskningsfinansiärer och aktörer, stärka forskningen inom området våld mot barn, med särskilt fokus på praktisk forskning samt implementeringsforskning. Anslaget till Forte bör ökas med 50 miljoner kronor per år för detta syfte.</p> <p>Medel bör avsättas i syfte att stimulera praktisk forskning och metodutveckling inom främjande och förebyggande arbete mot våld mot barn, samt implementeringen av dessa metoder. Statsbidraget bör omfatta 50 miljoner kronor per år till Folkhälsomyndigheten att fördela.</p>		

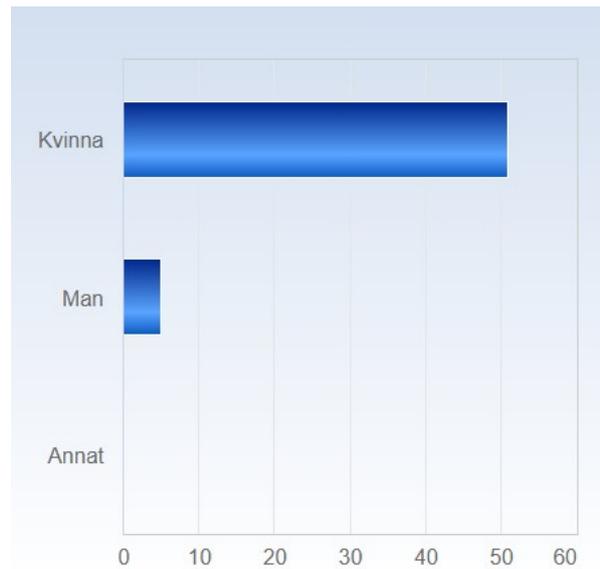
<p>Stärkt implementering av tillgänglig kunskap</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fler aktörer bör ingå i Rådet för styrning med kunskap - Undersöka förutsättningarna för examensmål rörande våld mot barn - Tillgängliggöra samlad information om kunskapsbaserade metoder - Stöd till professionen för att motverka våld som utövas av barn - Behov och förutsättningar avseende ett utökat stöd riktad till yrkesverksamma i frågor som rör barn som utövar våld, med fokus på barn med ett sexuellt problematiskt beteende, ska undersökas - 		<p>Regeringen ser över möjligheten att låta Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum) och Jämställd- hetsmyndigheten ingå i Rådet för styrning med kunskap i enlighet med Förordning (2015:155) om statlig styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst.</p>			<p>Universitetskanslerämbetet ges i uppdrag att undersöka förutsättningarna för införande av nya examensmål avseende våld mot barn i examen för professioner inom förskola och skola, socionomexamen, samt examina för yrken inom hälso- och sjukvård och juridik. I uppdraget ingår att lämna förslag på vilken utformning som det nya examensmålet i sådant fall bör ha. Upp- draget ska genomföras i samverkan med Barnombudsmannen och Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum) samt med, för respektive examina, relevanta sektorsmyndigheter.</p> <p>Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskaps- centrum) ges i uppdrag att i samverkan med Socialstyrelsen, undersöka behovet av, och förutsättningarna för, att tillhandahålla ett utökat stöd till berörda professioner och verksamheter genom en stödfunktion för frågor som rör barn som utövar våld med särskilt fokus på barn med ett sexuellt problematiskt beteende.</p> <p>Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum) ges i uppdrag att undersöka behovet av, samt förutsättningarna för att skapa och förvalta, en sökbar databas över beprövade metoder och program i syfte att motverka våld samt tillgodose barns rätt till skydd och stöd, ett så kallat <i>clearinghouse</i>. Uppdraget ska genomföras i samverkan med Socialstyrelsen och andra berörda sektorsmyndigheter.</p>	<p>Det arbete som pågår inom Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum) avseende kunskapsutveckling och utbildningsinsatser riktad till yrkespersoner i arbetet med barn som har ett sexuellt problematiskt beteende, bör ges möjlighet att fortsätta samt tillräckliga resurser behöver avsättas för vidare implementering.</p>
---	--	--	--	--	---	---

Barnahus enkät april 2023

Antal svar: 56

Kön

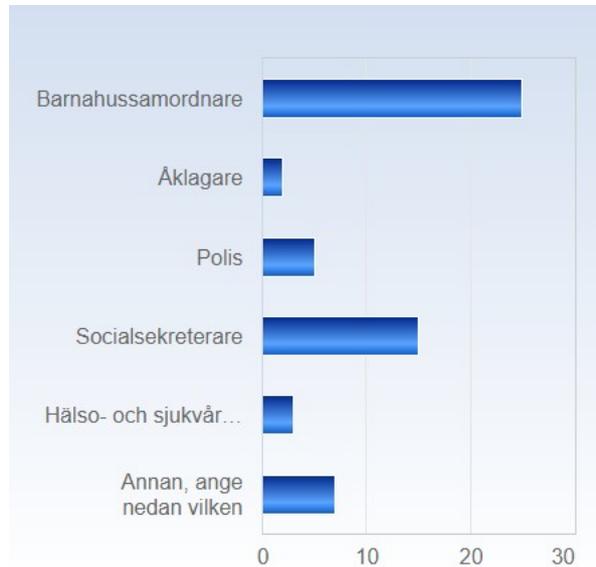
Kön	Antal svar
Kvinna	51 (91,1%)
Man	5 (8,9%)
Annat	0 (0,0%)
Summa	56 (100,0%)

	Medelvärde	Min	Median	Max
Kön	1,1	1,0	1,0	2,0

Vilken yrkesbakgrund har du?

Vilken yrkesbakgrund har du?	Antal svar
Barnahussamordnare	25 (45,5%)
Åklagare	2 (3,6%)
Polis	5 (9,1%)
Socialsekreterare	15 (27,3%)
Hälsa- och sjukvårdspersonal (läkare, psykolog, sjuksköterska osv)	3 (5,5%)
Annan, ange nedan vilken	7 (12,7%)
Summa	57 (103,6%)

	Medelvärde	Min	Median	Max
Vilken yrkesbakgrund har du?	2,8	1,0	3,0	6,0

Förste soc sekr

Tidigare Barnahussamordnare, nu enhetschef för socialsekreterare Barn o Unga

Nyligen anställd som samordnare för Barnahus. Dessförinnan teamledare inom socialtjänsten barn och unga, myndighet.

Enhetschef inom socialtjänsten

Civil utredare, polisen

Enhetschef socialtjänsten

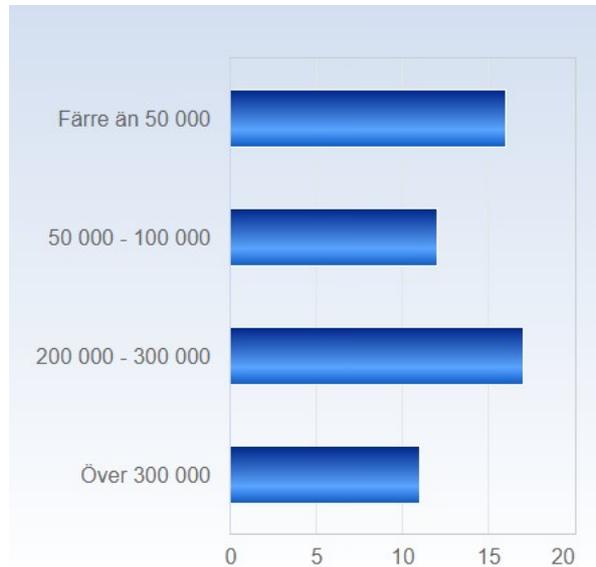
Enhetschef socialtjänst

Behandlare inom socialtjänsten.

Behandlare

Ungefär hur många invånare finns i ert upptagningsområde?

Ungefär hur många invånare finns i ert upptagningsområde?	Antal svar
Färre än 50 000	16 (28,6%)
50 000 - 100 000	12 (21,4%)
200 000 - 300 000	17 (30,4%)
Över 300 000	11 (19,6%)
Summa	56 (100,0%)

	Medelvärde	Min	Median	Max
Ungefär hur många invånare finns i ert upptagningsområde?	2,4	1,0	2,5	4,0

Samverkan måste ske med barnets behov i fokus – barnhusverksamheter ska finnas i hela Sverige och utvecklas.

Mål för strategiområdet:

Ett förstärkt ramverk tydliggör aktörernas ansvar att på olika sätt och tillsammans arbeta för att tillgodose barns rättigheter.

Socialtjänstens ansvar att ge barnet stöd i samband med medverkan i en brottutredning förtydligas.

Förtydligt krav på samverkan och tydliggörande av samverkans syfte. Till det förstärkta ramverket ska det knytas mer detaljerade bestämmelser eller rekommendationer kopplat till genomförande.

Statlig finansiering av lokaler för samlokalisering.

Brottsoffermyndigheten får i uppdrag att samordna, ge stöd och följa upp utvecklingen.

Nationell uppföljning avseende aktörernas samverkan kring barn som deltar i en brottmålsprocess.

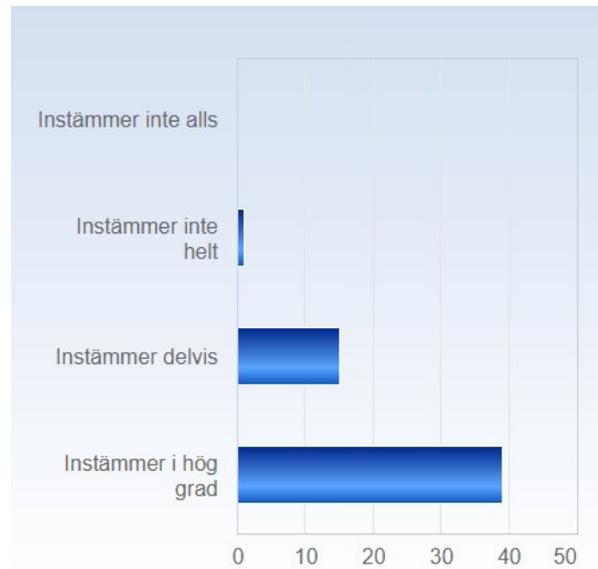
Förslag 1

Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen ges i uppdrag att gemensamt lämna förslag till regeringen på hur styrningen av samverkan kring barn som misstänks ha utsatts för våldsbrott bör utvecklas ytterligare, genom exempelvis bindande reglering eller revidering av nuvarande riktlinjer. I uppdraget ska för- och nackdelar med de olika alternativen redovisas, samt förslag lämnas avseende utformningen av det alternativ som förespråkas. Utgångspunkten för uppdraget ska vara det ovan beskrivna ramverket för samverkan mellan parterna. Uppdraget ska utföras i samråd med Brottsoffermyndigheten, Linköpings universitet (Barnafriid – nationellt kunskapscentrum), Barnombudsmannen och Myndigheten för delaktighet. De utförande myndigheterna ska tillvarata Stiftelsen Allmänna Barnhusets kunskaper om, och arbete mot, våld mot barn i Sverige.

Ta ställning till ovanstående förslag

Förslaget är relevant

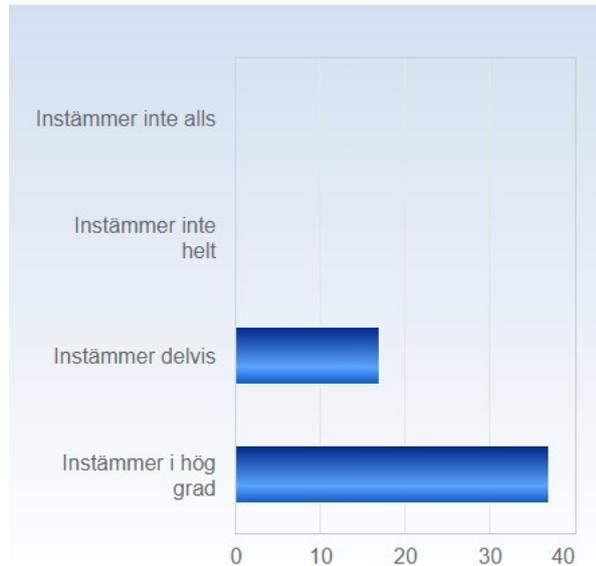
Förslaget är relevant	Antal svar
Instämmer inte alls	0 (0,0%)
Instämmer inte helt	1 (1,8%)
Instämmer delvis	15 (27,3%)
Instämmer i hög grad	39 (70,9%)
Summa	55 (100,0%)

	Medelvärde	Min	Median	Max
Förslaget är relevant	2,7	1,0	3,0	3,0

Förslaget kommer att göra konkret nytta för barnhusen

Förslaget kommer att göra konkret nytta för barnhusen	Antal svar
Instämmer inte alls	0 (0,0%)
Instämmer inte helt	0 (0,0%)
Instämmer delvis	17 (31,5%)
Instämmer i hög grad	37 (68,5%)
Summa	54 (100,0%)

	Medelvärde	Min	Median	Max
Förslaget kommer att göra konkret nytta för barnhusen	2,7	2,0	3,0	3,0

Kommentar

Att parternas ansvar regleras och tydliggörs är viktigt. Att en myndighet får ansvar att följa upp att utvecklingen går åt samma håll är nödvändigt.

Efterlängtd nationell styrning. Kvalitetssäkring

Huruvida det gör konkret nytta beror ju på vad förslaget innehåller.

Borde finnas med ett neutralt alternativ då hade jag valt det. Vet ej

Även hälso och sjukvården bör ingå i gruppen som tar fram riktlinjerna så att barnens framtida hälsa blir en fokuspunkt

Det finns olika tolkningar idag kring vad samverkan är och hur samverkan ska gå till i vårt Barnahus, jag upplever att polisen vill gå sin egen väg och hålla oss samordnare utanför "deras förundersökning" de vill arbeta själva. Samverkan är i högsta grad personbundet och många gånger sker det endast när det är absolut nödvändigt. Jag har arbetat flera år som samordnare/socionom på Barnahus och vi samordnare har ju under ganska lång tid haft önskemål om nationella riktlinjer, detta förslag ligger i linje med det önskemålet.

För dåligt insatt för att kunna svara, saknar en vet ej ruta.

Behövs vara certifiering, och skall krav.

Ge oss ett tydligt ram och regelverk för hur Barnahussamverkan ska se ut! Detta för att inte "hjulet ska behöva uppfinnas varje gång". Med ett regelverk blir vi också mer enhetliga och ger barn och ungdomar mer samma service oavsett var i vårt land de bor. Ett tydligt regelverk borde vara en självklarhet eftersom Barnahuskonceptet funnits i många år nu.

Bra förslag!

Skallkrav istället för riktlinjer måste till för att alla verksamheter ska "tvingas" tillföra resurser till dessa ärenden samt ta ansvar för sin del.

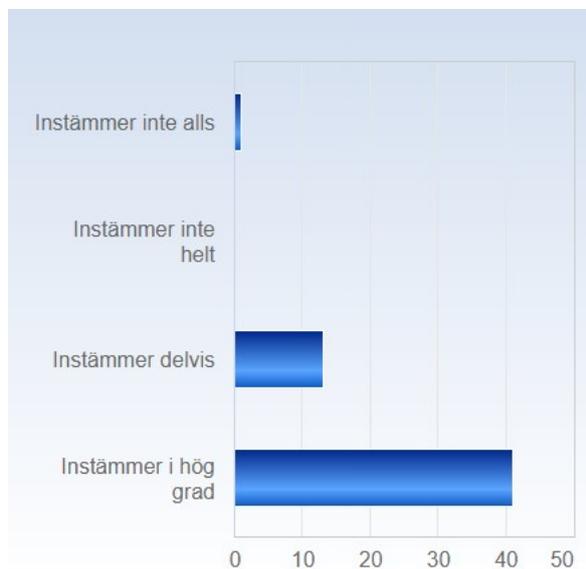
Förslag 2

Anpassade lokaler för samverkan kring, och förhör med, barn som deltar i en brottsutredning med anledning av misstanke om utsatthet för våld (barnahus) ska säkerställas genom statlig finansiering. Regeringen låter utreda hur detta lämpligen bör administreras.

Ta ställning till ovanstående förslag

Förslaget är relevant

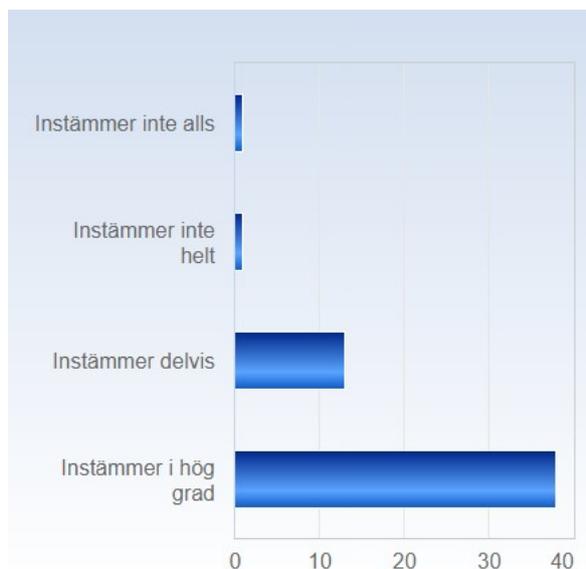
Förslaget är relevant	Antal svar
Instämmer inte alls	1 (1,8%)
Instämmer inte helt	0 (0,0%)
Instämmer delvis	13 (23,6%)
Instämmer i hög grad	41 (74,5%)
Summa	55 (100,0%)

	Medelvärde	Min	Median	Max
Förslaget är relevant	2,7	0,0	3,0	3,0

Förslaget kommer att göra konkret nytta för barnhusen

Förslaget kommer att göra konkret nytta för barnhusen	Antal svar
Instämmer inte alls	1 (1,9%)
Instämmer inte helt	1 (1,9%)
Instämmer delvis	13 (24,5%)
Instämmer i hög grad	38 (71,7%)
Summa	53 (100,0%)

	Medelvärde	Min	Median	Max
Förslaget kommer att göra konkret nytta för barnahuset	2,7	0,0	3,0	3,0

Kommentar

Om lokalerna säkerställs genom statlig finansiering. Hur ser polismyndigheten på att utrusta, inte egna, lokaler med exempelvis förhörsutrustning?

Jättebra. Idag upplever vi att det skiljer sig mellan regionerna vem som betalar för Barnahus lokaler.

Äntligen!!!

Det är bra att det är staten som fördelar pengar så att det inte styrs av att t ex kommuner eller annat ska samfinansiera. Då bör det bli likt på vilket sätt pengar fördelas.

Huruvida det kommer göra konkret nytta för barnahuset är svårt för mig att säga efter min korta tid inom verksamheten.

Avståndet är fortsatt ett problem oavsett finansiering.

De barnahus som har fungerande rutiner bör behandlas varsamt så att inte de upphör att fungera

Just nu pågår en ombyggnation av vårt Barnahus, från 2-5 förhörsrum. Vi samordnare har inte involverats i denna ombyggnation alls. Jag upplever att vårt Barnahus är delat i mitten, i ena delen finns polisen och håller förhör med barn och i andra delen finns vi samordnare, psykologer och läkare och försöker jobba med samverkan, stöd och behandling.

För dåligt insatt här med men spontant känns det ju bättre!

Tycker att det redan finns bra och anpassade lokaler, men allting kan bli bättre.

Bara det inte gör att det tar längre tid?

Rikstad och regering ska inhämta information om hur de eventuellt kan reglera, men tänker att det är professionen som ska komma med information som kan området bäst.

Man bör även beakta likhetsprincip gällande resurser i de 4 rummen som bör finnas på Barnahuset. Finns risk att man bara har fokus på brottsutredningens rättsliga delar, och inte tar hänsyn till barnets övriga behov för att kunna/orka medverka i en brottsutredning.

Se svar ovan. Det bör ej finnas utrymme för annat än att det ska vara självklart att Barnahuset ska finnas runt om i hela vårt land oavsett en kommuns ekonomiska läge.

Beror på men måste vara i dialog med de aktuella barnahuset så det inte bara blir i polishuset.

Jag tror att det skulle bidra till att barn får tillgång till Barnahuset som är likvärdiga oavsett vart i landet de bor.

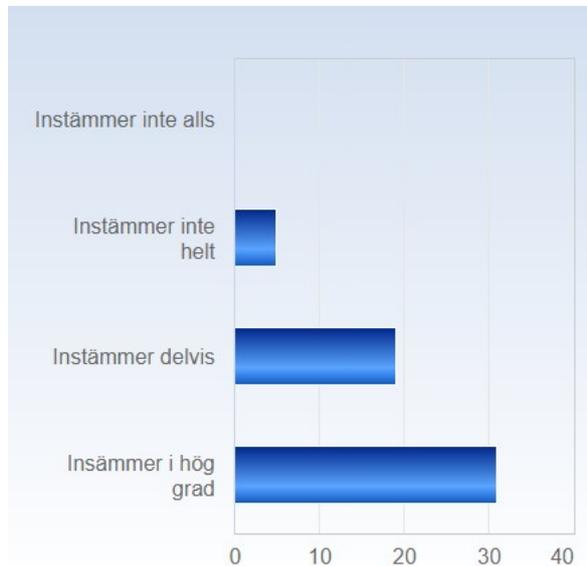
Förslag 3

Brottsoffermyndigheten ges i uppdrag att nationellt samordna, ge stöd samt följa utvecklingen kopplat till samverkan avseende barn som deltar i en brottsutredning med anledning av misstanke om utsatthet för våld. Uppdraget skrivs in i myndighetens instruktion.

Ta ställning till ovanstående förslag

Förslaget är relevant

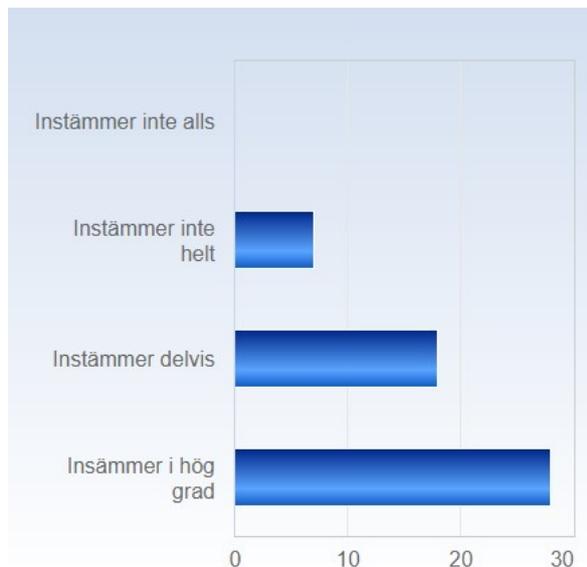
Förslaget är relevant	Antal svar
Instämmer inte alls	0 (0,0%)
Instämmer inte helt	5 (9,1%)
Instämmer delvis	19 (34,5%)
Instämmer i hög grad	31 (56,4%)
Summa	55 (100,0%)

	Medelvärde	Min	Median	Max
Förslaget är relevant	2,5	1,0	3,0	3,0

Förslaget kommer att göra konkret nytta för barnhusen

Förslaget kommer att göra konkret nytta för barnhusen	Antal svar
Instämmer inte alls	0 (0,0%)
Instämmer inte helt	7 (13,2%)
Instämmer delvis	18 (34,0%)
Instämmer i hög grad	28 (52,8%)
Summa	53 (100,0%)

	Medelvärde	Min	Median	Max
Förslaget kommer att göra konkret nytta för barnhusen	2,4	1,0	3,0	3,0

Kommentar

Brottsoffermyndigheten är ju expert på just brottsoffer så om det är någon som vet vad man kan behöva i den situationen så bör det vara dem.

Tror att det är bättre med en barnspecifik myndighet som varartat detta

Låter bra men har inte funderat närmare på om det finns någon annan myndighet som är bättre lämpad för detta uppdrag.

Låter också bra men för dåligt insatt.

Bra förslag att ge brottsoffermyndigheten det uppdraget, samtidigt angeläget att ha kvar Barnafrids uppdrag och kompetensutveckling.

Saknas nationell styrning

Hur kommer det att krocka eller komplettera socialtjänstens ansvar?

Otydligt vad uppdraget konkret ska innehålla gällande "samordning", "ge stöd" samt "följa utvecklingen" i just denna fråga. Kanske är mer tydligt om man läst hela nationella strategin.

Kan detta påverka så att fler barn och ungdomar får tillgång till stöd så låt Brottsoffermyndigheten få samordna stödinsatser.

Viktigt att det klargörs vad man menar med nationellt samordna

Bra med nationell samordning och att följa utvecklingen har dock ingen erfarenhet att Brottsoffermyndigheten

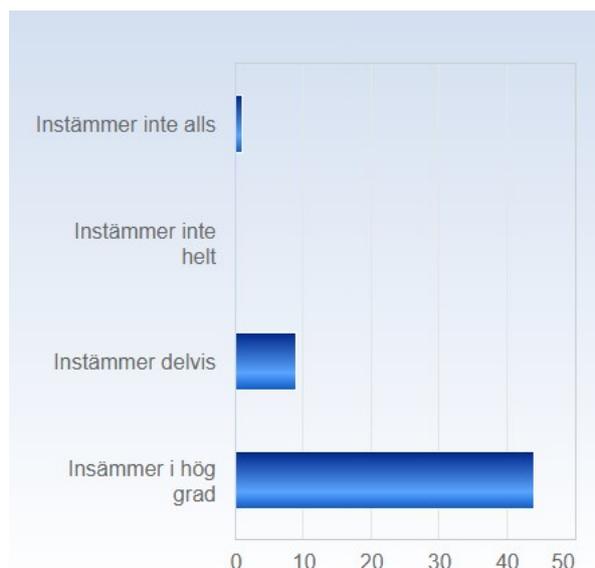
Förslag 4

Senast om fem år ska utvecklingen avseende aktörernas samverkan kring barn som deltar i en brottmålsprocess med anledning av misstanke om utsatthet för våld följas upp och analyseras (utredningens förslag enligt avsnitt 15.4.5). Syftet med uppföljningen ska bland annat vara att identifiera eventuella brister i samverkan och/eller brister i förutsättningarna för samverkan som leder till, eller riskerar att leda till, att våldsutsatta barns rättigheter inte tillgodoses i den aktuella situationen. I uppföljningen bör även ingå att mot bakgrund av resultaten lämna förslag på hur den fortsatta styrningen av arbetet på området kan utvecklas. I uppföljningen ska barns åsikter inhämtas och beaktas. I arbetet bör även inhämtas synpunkter och erfarenheter från myndigheter och andra aktörer som är verksamma inom området. Brottsoffermyndigheten föreslås få i uppdrag att genomföra uppföljningen.

Ta ställning till ovanstående förslag

Förslaget är relevant

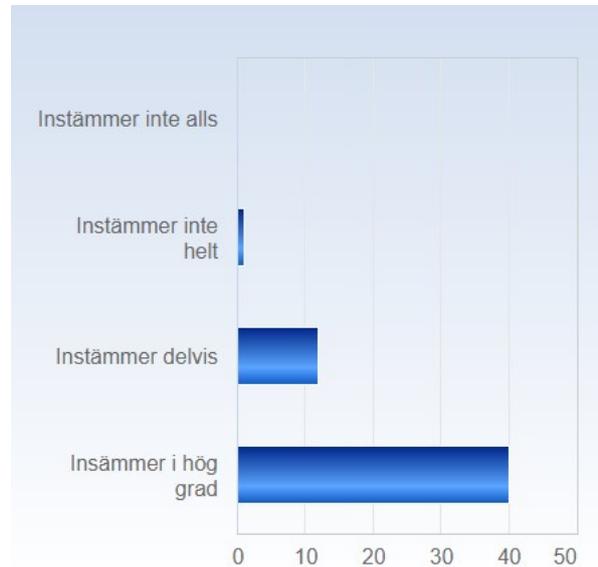
Förslaget är relevant	Antal svar
Instämmer inte alls	1 (1,9%)
Instämmer inte helt	0 (0,0%)
Instämmer delvis	9 (16,7%)
Instämmer i hög grad	44 (81,5%)
Summa	54 (100,0%)

	Medelvärde	Min	Median	Max
Förslaget är relevant	2,8	0,0	3,0	3,0

Förslaget kommer att göra konkret nytta för barnhusen

Förslaget kommer att göra konkret nytta för barnhusen	Antal svar
Instämmer inte alls	0 (0,0%)
Instämmer inte helt	1 (1,9%)
Instämmer delvis	12 (22,6%)
Instämmer i hög grad	40 (75,5%)
Summa	53 (100,0%)

	Medelvärde	Min	Median	Max
Förslaget kommer att göra konkret nytta för barnhusen	2,7	1,0	3,0	3,0

Kommentar

Barns psykiska hälsa är värd lika mycket att ses över i en rättsprocess

Bra med en tidsperiod som inte är för kort (så man inte hinner se konsekvenser) men inte heller så lång att det "glöms bort".

Barnafrid bör delta i uppföljningen

Hade behövt mer info innan denna enkät.

Anser att 5 år är för lång tid.

Viktigt att redan nu ändra på bristerna som upptäckts och att utvärdering sker mer regelbundet än om 5 år. Men all utvärdering är bra.

Bra förslag!

Beskriv vilka andra åtgärder du tycker bör vidtas för att utveckla barnahusverksamheten

Beskriv vilka andra åtgärder du tycker bör vidtas för att utveckla barnahusverksamheten

Samverkan är jätte viktig mellan de parter som finns i ett barnahus. Barn behöver mycket information, vid flera tillfällen om vad som händer, vems ansvar är det? Hur ska vi ta hand om den psykiska hälsan? Hur kan vi bryta sekretessen och prata mer om barnen och deras behov. Barn som är målsägande i LUL:31 har inga juridiska biträden, borde verkligen ses över.

Nationell strategi över hur Barnhusen ska se ut, vad som ska innefattas och hur samverkan utifrån sekretess ska se ut

Den ständiga frågan om hur sekretessen kring brottsutsatta barn kan brytas i samband med samrådsmöten via Barnahus. Syftar främst på hur sekretessen från socialtjänsten kan brytas gentemot sjukvården.

Titta över om socialtjänsten inte öppnar utredning men det är polisanmält kommer de inte på rättsliga samråd. Katastrof ur ett barnperspektiv. Titta gärna över sekretesslagen Skärp lagen att vi ska polisanmäla om inte barnperspektivet säger annat

Innan förhör påbörjas bör information från socialtjänst inhämtas om barnets vardag. Detta för att underlätta att tidpunkt och plats för våld framkommer. Idag vet ofta inte poliserna hur barnets liv sett ut och då blir det såklart svårt att hitta tidpunkten för inträffat våld. Ex vis om barnet bott tidvis hos annan person, någon i familjen varit sjuk eller liknande så kan det vara saker som barnet kan relatera till och man därmed kan hitta en tidpunkt för händelsen. När jag pratar med barn om våld när vi inte polisanmält pratar jag ofta med barnen om konflikter och bråk och då kommer barnen naturligt in på våld. Annars frågar jag kring våld allmänt om barnen sett någon som slagit en annan person om någon gjort så på förskola osv. Då berättar barnet lättare om det de varit med om hemma också. Men självklart pratar man inte bara om våld. Jag tycker att det är fel när barnförhör dröjer, och när barnförhöret blir för kort. Man hänvisar till barnets bästa. Men barnets bästa i långa loppet torde ändå vara att barnet ges chansen att berätta och att det inte avbryts när en polis upplever att barnet blir uttråkat. Det går att underhålla barn och få dem att prata länge med pauser och det vore önskvärt med en större flexibilitet där. Det kan vara det enda samtalet barnet har chansen att berätta.

Det borde finnas något tvingande för vården vad gäller brottsoffer då detta ofta är ett trauma och de kan behöva både fysisk och psykisk vård (under en lång tid) utifrån det man varit utsatt för. Det ska inte vara så att de som har "råd" med en traumabehandling privat kan lösa det men att de som har försörjningsstöd bara får vänta på att BUP eller annan vårdgivare ska ha tid.

Mer personal. Fler lokaler. Korta ner väntetiderna för barnförhör. I dagsläget är väntetiden inte acceptabel.

Jag tycker att det ska finnas reglerat vad/vilka funktioner som ska ingå i ett Barnahus. Detta för att de olika parterna annars själv tolkar vad deras insats ska bestå av.

Samarbete med skolorna bör genomföras.

Fasta riktlinjer för samverkan, vilka som skall vara med för att det ska kunna kallas barnahus. "Varumärkeskydda" Barnahusbegreppet. Erbjud alla barn som varit aktuella möjlighet till somatisk och psykisk hälsokontroll efter samråd

Viktigt med tillräckligt med resurser så barnförhör kan hållas inom rimlig tid.

Genom en tydligare samordning med vägledning på nationell nivå skapas större förutsättningar för att barnahus i landet blir likvärdiga. Genom uppföljning och utvärdering ses också de utvecklingsområden som finns avseende målgruppen. Alla barn ska ha samma rätt till stöd och skydd oavsett var i landet de bor. Barn utsatta för brott och våld är en särskilt utsatt grupp som utgör stora risker för barnets utveckling och hälsa på kort och lång sikt.

skriv in i respektive regleringsbrev/instruktion för de parter som deltar i barnahusverksamheten att erforderliga resurser på resp myndighet/part ska avsättas för denna typ av verksamhet

Samverkan mellan olika kommuner.

Att utveckla ett gemensamt it-system för Barnahusverksamheterna i Sverige där statistiska parametrar kan fyllas i för att underlätta uppföljning av verksamheterna. Ett system kan påvisa förbättringsområden för att kunna skapa likvärdiga förutsättningar för alla barn som befinner sig i en rättsprocess. Ett klart och tydligt regelverk för vilket stöd barn och deras familjer kan få oavsett vart du bor i landet. Vilket stöd ska erbjudas på ett Barnahus? Tydliggör samordnarnas ansvar och vilken profession som krävs för att arbeta som samordnare. Idag är det olika professioner som arbetar som samordnare vilket ger olika möjligheter och förutsättningar för att skapa samverkan mellan parterna. En barnahuslogg för att följa barnet i rättsprocessen, för barnets skull OCH för att samverkande parter ska visa vad det gör för att stötta och hjälpa varje enskilt barn. Att påvisa vad som sker före, under och efter rättsprocessen.

Det finns en inneboende konflikt mellan behandlingsperspektivet och brottsutredningen, vem har tolkningsföreträde och vad blir det bästa för barnet. Vilka parametrar kommer följas upp, viktigt att sammanföra de båda perspektiven utan konkurrens dem emellan.

Nationell styrning utifrån vilka rättigheter ett barn ska ha på barnahus. Vilka samverkanspartners som ska finnas inkluderade på barnahus. Möjliggör dokumentation utifrån barnahus. Tydliggör sekretessfrågor om tex delande av information vid samråd. Inför krav på barns rätt till information och stödinsatser.

Har inget att tillägga.

Ta kontakt med de kommuner som inte har något Barnahus knutet till sig. varför har de inte det? Hur kan de inte ha det?? När man ser hur bra det kan bli (och fördelarna väger ju trots allt över) så borde fler kommuner vilja ha?

En nationell huvudman som idag saknas för att skapa likvärdighet, riktlinjer, rutiner, ansvar för utvärderingar och utvecklingsfrågor som ska gälla alla Barnahus. Dvs det som idag ni på Barnafriad ansvarar för och som ni gör på ett väldigt bra sätt.

Ytterligare återkoppling

Ytterligare återkoppling

Jag har en förhoppning att dessa åtgärder kan fungera som en kraftfullt styrande hand för att få Barnhusens verksamheter att fungera mer lika, med mer lika finansiering, mer tydlighet i parternas skyldigheter och med betoning på att samverka i ärenden med barn som brottsoffer SKA ske. Önskar även (men det ingår kanske i förslaget kring förtydligande av myndigheternas samverkan) att alla parter skulle kunna dela relevanta uppgifter för ett barn utan att själva behöva tolka sekretesslagstiftningen, för den tolkas uppenbart olika runt om i landet och det blir inte för barnets bästa. Hoppas att brottsoffermyndigheten är en bra myndighet att lägga detta ansvar på, det är ju en myndighet som står utanför "de inblandade" myndigheterna och en annan lösning än tex. Norge och Danmark har använt sig av.

Vid samråd talar de professionella med varandra men jag upplever att man som socialsekreterare blir osäker på vad man säga och också inte blir särskilt tillfrågad. Ofta har man en del upplysningar som kan hjälpa i samtalet med barnet. Svårt ta den platsen dock när det redan är lite stressat och det inte finns någon rutin innan barnförhöret att fånga upp vad socialtjänsten sitter med för tankar /info inför barnförhöret. Kanske kan man ha en rutin där kring vad socialtjänsten kan bistå med för värdefull information. Det ska såklart inte påverka objektiviteten men ändå göra det lättare att reda ut vad som hänt.

Vi saknade intervallet 100000-200000 under frågan om antal boende i vårt upptagningsområde... I övrigt; detta känns så bra, att belysa dessa barn och för vår del barnhusverksamheten.

Inget att tillägga.

Tack för allt det goda arbetet ni gör!
